ABDULLAH ÖCALAN

Kürdistan Devriminin Yolu

(Manifesto)

6. BASKI

WEŞANEN
SERXWEBUN

ABDULLAH ÖCALAN

Kürdistan Devriminin Yolu
(Manifesto)

ABDULLAH ÖCALAN

Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)

WEŞANEN SERXWEBUN 24

Abdullah Öcalan
Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)
Weşanên Serxwebûn: 24

Birinci Baskı: 1978
İkinci Baskı: 1979
Üçüncü Baskı: Aralık 1984
Dördüncü Baskı: Nisan 1992
Beşinci Baskı: Haziran 1993

Herausgeber:
Agri Verlag
Vogelsanger Str. 286
D-50825 Köln

İÇİNDEKİLER

Dördüncü baskıya önsöz 5
Beşinci baskıya önsöz 15

GİRİŞ 17

Birinci Bölüm
SINIFLI TOPLUM VE SÖMÜRGECİLİK TARİHİ 31
I- İlkel komünal topluluk 32
II- Köleci toplum ve sömürgecilik 35
III- Feodal toplum ve sömürgecilik 37
IV- Kapitalist toplum, sömügecilik ve ulusal bağımsızlık 39
A- İlkel sermaye birikimi dönemi ve sömürgecilik 40
B- Serbest rekabetçi kapitalizm dönemi ve sömürgecilik 42
C- Emperyalizm, sömürgecilik ve ulusal bağımsızlık 45
1- Büyük Ekim Devrimi ve uluslararası önemi 46
2- İki Emperyalist Paylaşım Savaşı arasında dünya durumu . 49
3- II. emperyalist savaştan günümüze kadar dünya durumu 51
a) Emperyalizmin durumu 51
b) Sosyalist ülkelerin durumu 53
c) Kapitalist ülkelerin durumu 54
d) Sömürgelerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin durumu 55
e) Ulusal kurtuluş, işçi sınıfı ve
komünist hareketler içinde durum 59

İkinci Bölüm
KÜRDİSTAN TOPLUMU 63
I- Kürdistan'ın sömürgeleşme tarihi 65
A- Köleci dönemde Med'ler 65
B- Feodal dönemde Kürtler ve Kürdistan 66

1- Arap egemenliği dönemi 66
2- Yabancı egemenliğin zayıf olduğu dönem 68
a) Yüzyıllık bağımsız gelişme 68
b) Kürdistan üzerinde Türk akınları ve bunlara karşı mücadele 68
3- Türk ve İran egemenliği altında Kürdistan 71
a) Kürdistan'ın ikiye bölünmesi ve bunun siyasi sonuçları 71
b) XIX. yüzyılda Kürdistan üzerinde mücadele 73
C- Emperyalist sistem içinde Kürdistan 75
1- I. Emperyalist Paylaşım Savaşı 75
2- TC'nin Kürdistan'ı sömürgeleştirmesi 80
3- Güney Kürdistan'ın sömürgelestirilmesi 83
4- Doğu Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi 86
II- Orta-Kuzey-Batı Kürdistan toplumunun özellikleri 89
A- Ekonomik yapı 89
B- Sosyal yapı 95
1- Sömürgeci Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki maketi 95
2- Feodal-komprador sınıfı ... 96
3- Kent küçük-burjuvazisi 96
4- Köylülük 97
5- Proletarya 98
6- Aydınlar ve gençlik 100
C- Eğitim ve kültürel yapı 102
D- Ulusal yapı 105
E- Siyasal yapı 108

Üçüncü Bölüm
KÜRDİSTAN DEVRİMİ 115
I- Kürdistan Devriminin dayandığı tarihi miras 115
II- Kürdistan Devriminin objektif ve subjektif şartları 117
III- Kürdistan Devriminin özellikleri, hedefleri ve görevleri 119
IV- Kürdistan Devriminin yöntemi ve taktiği 122
V- Kürdistan Devriminin temel gücü ve ittifakları 125
VI- Kürdistan Devriminin Ortadoğu
ve dünya devrimi içindeki yeri 129

Dördüncü baskıya önsöz

I

Kürdistan Devriminin Yolu'nun ilk baskısı, Eylül 1978'de Kürdistan'da yapıldı. 1978-80 yılları arasında Kürdistan'da düzensiz aralıklarla illegal olarak yayınlanan **Serxwebûn** dergisinin ilk sayısında yayınlanmıştı. Derginin bu ilk sayısı, Serxwebûn'un yayın ilkelerini veren, *"Çıkarken"* başlıklı yazıyla birlikte Kürdistan Devriminin Yolu adlı broşürden oluşmuştu.

Kürdistan Devriminin Yolu'nun ikinci baskısı, 1979 yılında Avrupa'da yapıldı. Bu baskıda derginin ilk sayısı olduğu gibi esas alınmıştı. Bu baskı, Avrupa'da yaşayan PKK sempatizanları tarafından ve kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmıştı.

Aralık 1984'te yapılan üçüncü baskıda yine dergi sayısı olduğu gibi esas alınmış ve PKK adına bir broşür olarak basılmıştı. Bu dördüncü baskı, üçüncü baskı esas alınarak yapılıyor. Dizgi ve baskıdan kaynaklanan hataların düzeltilmesi için yeni bir redaksiyondan geçirilmiş bulunuyor. Bundan önceki baskılarda yer alan Serxwebûn'un **"Çıkarken"** yazısı bu baskıdan çıkarılıyor ve broşür yalnız olarak yayınlanıyor. Ayrıca bir değişiklik daha yapılıyor. İllegal bir dergide yayınlandığı için, ilk baskıda yazarının ismi yer almamıştı. Daha sonraki baskılar ise PKK adıyla yapılmıştı. Bu dördüncü baskı, yazarının ismiyle yayınlanıyor.

Burada bir noktayı daha belirtmekte yarar var. Kürdistan Devriminin Yolu, Serxwebûn çalışanları tarafından sıkı bir incelemeye tabi tutularak ve sınırlı bazı katkılar yapılarak yayına hazırlanmıştı. Bu konuda, özellikle **Mazlum DOĞAN** ve **M. Hayri DURMUŞ** yoldaşların sıkı, dikkatli ve coşkulu çalışmalarının, sınırlı bazı katkılarının olduğunu ve her kelimesiyle benimsediklerini belirtmek gerekiyor.

II

Kürdistan Devriminin Yolu, 1978 yazında Diyarbakır'da yazıldı. Diyarbakır yaz sıcağının, Hilvan'da kitleselleşen ve şiddetlenen mücadele ateşinin, Kürdistan'ın her tarafından partileşmeye doğru ilerleyen devrimci hareketin sorumluluğunun izlerini satırlarında taşıdı. Partileşme ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini geliştirme konusunda taşınan yüksek sorumluluğun belgesi oldu.

Kürdistan Devriminin Yolu, 10 yıllık teorik ve siyasal birikimin ve sağlanan formasyonun bir ürünü olarak ortaya çıktı. PKK gruplaşmasının beş yıl boyunca geliştirdiği ve Kürdistan'ın her tarafında propaganda ettiği teorik ve siyasal görüşlerin sistemli bir biçimde yazıya dökülmesiydi.

Kürdistan Devriminin Yolu, **Program**'la birlikte PKK kuruluşunu hazırlayan temel belgeydi. PKK kuruluşu için devrimci harekete sunulan bir rapor niteliğindeydi. Kürdistan'ın bütün bölgelerinde hızla dağıtıldı. Devrimci topluluklar içinde yoğun olarak incelendi ve tartışıldı. PKK gruplaşması içinde sadece sağlam bir ideolojik birliğin yaratılmasını sağlamakla kalmadı, aynı zamanda muazzam bir ideolojik gelişmeye ve buna bağlı olarak pratik mücadelenin gelişmesine yol açtı. Bu temelde yürütülen yoğun çalışmalarla PKK'nin resmen kuruluşu, Kürdistan işçi sınıfının ve emekçi halkının devrimci partisinin yaratılması hazırlandı. **Kürdistan Devriminin Yolu, Program** ve **Tüzük** ile birlikte, **26-27 Kasım 1978**'de Lice'ye bağlı Fis Köyü'nde toplanan **PKK Kuruluş Kongresi**'nin temel belgesiydi. Tabandan yürütülen tartışmalar sonucunda bu to-

plantıda PKK'nin temel görüşleri, **PKK Manifestosu** olarak benimsendi. Zaten yazarı tarafından da, *"Kürdistan proleter devrimcileri için bir Manifesto"* olarak tanımlanmıştı.

Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada, PKK gruplaşmasının elinde yalnızca Program vardı. Bir yıl önce hazırlanmış olan taslak Program bütün bölgelerdeki devrimcilere sunulmuştu ve yoğun olarak incelenip tartışılıyordu. Diğer bazı yazılı çalışmalar bütünüyle tamamlanamamış ve incelemeleri için dağıtılamamıştı. Böyle bir ortamda hazırlanan Kürdistan Devriminin Yolu broşürü, yazarı tarafından, *"Siyasi programımızın da ilk ciddi ve toplu bir açıklanmasıdır"* cümlesiyle ifade edildi. Sınıflı toplum ve sömürgecilik tarihine ilişkin özlü ve sistemli formülasyonlarıyla, devrim ve sosyalizm olgusuna ilişkin bağımsız, yaratıcı, sorumlu ve seviyeli yaklaşımıyla, Kürdistan tarihinin temel dönemeçlerine ilişkin ortaya koyduğu doğru tespitler ve çizdiği tarihsel çerçeveyle, 1970'ler Kürdistan'ının ekonomik, sosyal, siyasal, askeri ve kültürel durumuna ilişkin yaptığı sistemli ve gerçekçi analizlerle, Kürdistan devriminin özellikleri, hedefleri, görevleri, stratejisi, taktiği, Ortadoğu ve dünya devrimi içindeki rolü üzerine yaptığı doğru ve açık belirlemelerle Kürdistan ve Kürdistan toplumu için yepyeni bir gelecek çizen Kürdistan Devriminin Yolu, sistemli bir ilkeler bütünlüğünden oluşan geniş bir program niteliğindedir.

PKK Programı'nın ikinci kapsamlı açıklanması, 1980'lerin ilk yıllarında, **Kürdistan'da Zorun Rolü, Örgütlenme Üzerine, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu** kitaplarıyla ve diğer yazı ve broşürlerle yapıldı. Bunlar, Kürdistan Devriminin Yolu'nun da ilk kapsamlı açıklanması oluyordu. Böylece Kürdistan tarihi ve toplumsal yapısı ile Kürdistan devriminin sorunları, bütün bağlantılarıyla ve dünyadaki gelişmeler ışığında kapsamlı açıklamalara kavuşturuluyordu. Daha sonraki süreç, Program'ın üçüncü, Manifesto'nun ise ikinci kapsamlı açıklanması süreci oldu. Bu temelde yapılan çalışmalar sonucunda bugün yayınlanmış onlarca kitap ve broşür vardır. Yine bundan daha fazla yayınlanmamış değerlendirme mevcuttur. Kürdistan devrimi, teorik çalışması en bol olan ve her adımı geniş teorik çözümlemelerle aydınlatılan bir devrim durumun-

dadır. Bu çalışmalar sayesinde Kürdistan'ın tarihsel ve toplumsal gerçeği bugün geniş ölçüde aydınlatılmış bulunmaktadır. Bu teorik çözümlemeler, sadece Kürdistan gerçeğini ve Kürdistan devrimini aydınlatmakla kalmamakta, bununla birlikte en başta Türkiye ve Ortadoğu gerçeği olmak üzere, bugün dünya ölçüsünde sosyalizm ve devrim olgusunun en canlı, temel ilkelere ve yaşanan gelişmelere en uygun, sağlam ve yaratıcı açıklanması olmaktadır. Sosyalizmin ve devrimin teorik hazinesine küçümsenmeyecek katkılar sunmaktadır. Bütün bunların temelinde, Kürdistan Devriminin Yolu'nda sistemli olarak verilmiş olan görüşler vardır. Kürdistan Devriminin Yolu'nun her sayfası, her başlığı, her ilkesi geniş bir kitaba konu olmakta ve bu temelde bir açılıma uğramaktadır. Kürdistan Devriminin Yolu, dünyada ve Kürdistan'da yaşanan gelişmeleri açıklamada temel bir belge olma rolünü canlı bir biçimde sürdürmektedir.

Bir Fransız düşünürün şöyle güzel bir belirlemesi vardır: *"Ölü fikirler gösterişli giysiler içinde cüretten ve sertlikten yoksun olarak ortaya çıkarlar. Bu fikirler ortalığa dökülüp aptallar ordusunun entellektüel bagajının bir parçası olduğu için ölüdürler. Güçlü fikirler, olaylar şok yaratır, hoşnutsuzluk ve öfke uyandırır. Bazıları ona husumet ederken, diğerleri de onu dostça karşılar."* Bu güzel belirleme gerçek ifadelerinden birini Kürdistan Devriminin Yolu'nun yayınında bulmuştur. Kürdistan Devriminin Yolu, hem PKK gruplaşması içinde ve Kürdistan toplumunda, hem de sosyal-şoven Türk grupları ile reformist ve ilkel milliyetçi Kürt grupları içinde tam bir şok etkisi yaratmıştır. PKK gruplaşması içinde ilk ciddi ayrışma, Program'ın canlı ve sistemli açıklanması olarak Kürdistan Devriminin Yolu'nun yayını ile başlamıştır. Buradaki fikirlerin canlı, cüretli, sağlam ve sert olduğunu gören bazı kişiler hareketten uzaklaşır veya kendini geriye çekerken, sağlam devrimcilerin canlı ve coşkulu atılımıyla devrimci partileşme ve ulusal kurtuluş mücadelesi yaratılmıştır. Manifesto'nun ortaya koyduğu fikirler ve onları hayata geçirmeyi amaçlayan cüretli olaylar, Kürdistan toplumunu ciddi bir biçimde sarsmış, Kürdistan halkını ilk kez kitlesel devrimci harekete yöneltmiştir. Fakat daha önemli sarsıntı, sosyal-şoven, reformist ve ilkel milliyetçi grupların saflarında yaşanmıştır. Bu tür

çevrelerin süslü cümlelerle sunulan ve özünde sömürgeciliği meşrulaştırmaktan başka bir işlevi olmayan ölü fikirlerinin bu niteliği, ilk kez Kürdistan Devriminin Yolu broşürüyle ortaya serilmiştir. Gerçeği böyle açık bir biçimde gören devrimci-yurtsever özlü kesimler, gruplar halinde PKK saflarına akarken, çıkarlarını sömürgecilikle birleştiren çevrelerin de öfkesi ve düşmanlığı en ileri düzeye varmıştır. Bu çevreler, aldattıkları insanların PKK saflarına akmasını ve derme çatma kulübelerinin dağılmasını engellemek için, PKK'ye karşı her türlü küfürden silahlı saldırıya kadar yoğun bir düşmanlık içine girmişlerdir. O dönemden beri PKK'nin maruz kaldığı saldırıların esası budur. Günümüze kadar Kürdistan Devriminin Yolu ciddi bir teorik eleştiriye muhatap olmamıştır, fakat bol bol küfür ve suçlama ile karşılaşmıştır.

Kürdistan Devriminin Yolu broşürünün yeniden yaratıcı ve geliştirici değerini ve yol açtığı gelişmeleri en iyi zindan pratiğinde gözlemek mümkündür. Yüzlerce PKK kadrosunun, sosyalizme, devrime, halka ve Kürdistan'ın kurtuluşuna olan sarsılmaz bir inançla 10 yılı aşkın süredir kahramanca bir direniş göstermesinin, dünyanın tanıdığı en vahşi baskı ve işkenceye karşı ölümüne bir direniş içinde olmasının ve gözünü kırpmadan hayatını ortaya koyup inançlarından asla taviz vermemesinin temelinde Kürdistan Devriminin Yolu'nun ifade ettiği fikirler vardır. Yalnızca bu fikirlerle donanmış olan devrimciler, böyle eşine az rastlanır tarihsel bir direniş göstererek, onlarca şehit vererek Kürdistan Devriminin Yolu'nun gücünü ortaya koymuşlardır. Bu devrimciler, tutsak düşmeden önce PKK belgesi olarak sadece Manifesto'yu inceleme imkanı bulmuşlardı. Beyinlerini ve yüreklerini Manifesto'nun fikirleriyle donattılar ve o fikirlerin kahraman temsilcileri oldular.

PKK oluşumunda ve sağladığı tüm devrimci gelişmelerde temel bir belge olarak Kürdistan Devriminin Yolu'nun rolü bulunduğu gibi, özelde de 12 Eylül rejimine karşı direnişe yönelinmesinde ve 15 Ağustos devrimci atılımının yaratılmasında Manifesto'nun yaratıcı ve devrimci fikirleri vardır. Türkiye ve Kürdistan'da başka hiçbir gücün böyle bir direniş içine girememiş olması bu gerçeği açıkça gösterir.

Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada PKK oluşumu resmen yoktu, sadece devrimci bir grup hareketi vardır. Kürdistan'da koyu bir sömürgeci egemenlik ve aşiretçi-feodal gericilik hüküm sürüyordu. Kürt halk kitleleri bu egemenlik altında kölece yaşamayı adeta bir kader olarak görüyor, bundan kurtuluşa olan umutlarını kaybetmiş bulunuyorlardı. Sömürgeciliğe ve işbirlikçi gericiliğe karşı Hilvan gibi alanlarda ilk kurşun atışları ortaya çıkıyor ve bu durum çok büyük saldırılarla karşılaşıyordu. Aradan geçen 14 yıl sonra bugün Kürdistan gerçeği tamamen değişmiş durumdadır. Kürdistan işçi sınıfının ve halkının, PKK gibi devrimci pratik içinde denenmiş, pişmiş ve gelişme sağlamış olan ve günümüz dünyasında sayısı az bulunan devrimci bir önderliği, partisi vardır. Kürdistan'ın ve Kürt halkının binlerce kahraman şehidi vardır. Sekiz yıldır kesintisiz olarak süren ulusal kurtuluş savaşı, ARGK gibi büyük bir özveriyle savaşan gerilla ordusu, ERNK gibi milyonların ruhunu ve umudunu birleştiren cephesi vardır. Türk sömürgeciliğinin Kürdistan üzerindeki siyasi etkisi ve aşiretçi-feodal yapının halk üzerindeki otoritesi bitmiştir. Kürdistan, Türk sömürgecilerine ve uşaklarına karşı topyekün bir savaş alanı durumundadır. Kürdistan halkı, kadını ve erkeğiyle yediden yetmişe kadar ayaktadır. Günlük serîhildanlarıyla ulusal bir ayaklanmaya, geleceğini tamamen kendi eline almaya, bağımsız ve özgür iradesini kurumlaştırmaya, devletleştirmeye yürümektedir. Tamamen yokoluşa gidiş sürecinden, ondört yıl içinde böyle bir varoluşa ulaşmak asla küçümsenemez. PKK'nin yarattığı bu gelişmenin ilk belgesi, temel harcı, Program'ı açıklayan ve okuyan herkesin anlayabileceği hale getiren Kürdistan Devriminin Yolu broşürüdür. PKK Manifestosu, bin yıllık tarihe son veren ve yeniden doğuşu yaratan ilk ve en temel belgedir, Kürdistan'ın başka bir benzeri olmayan bir temel kitabı durumundadır.

Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada reformist ve ilkel milliyetçiler Kürdistan'da cirit atıyorlardı; hem güçlüydüler ve hem de gerçek yüzlerini maskelemeyi başarıyorlardı. Şimdi ise iyice güçten düşmüş, emperyalizme ve sömürgeciliğe dört elle sarılmış durumdadırlar. Kürdistan halkından o denli uzaklaşmış, emperya-

lizme ve sömürgeciliğe o denli sarılmış durumdadırlar ki, artık hiçbir yerlerini örtebilmeleri mümkün değildir. Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada yine Türkiye sol hareketi güçlüydü, birşeyler yapmaya çalışıyor ve hatta Kürdistan'a bile yön vermek istiyordu. Çok sayıda grup ve partisiyle kendini herşeye hakim olarak görüyordu. Fakat 12 Eylül faşizmi karşısında hepsi tuz-buz oldu, eriyip gitti. Şimdi devrimci inancını koruyanlar, Kürdistan'daki devrimci gelişmelere dayanarak yaşamaya çalışıyorlar. Kendilerini bu temelde geliştirmek istiyorlar. Onlar neden bu duruma düştüler? Çünkü, yanlış ve ölü fikirlerin sahibiydiler de ondan. Çünkü, Kürdistan Devriminin Yolu gibi ciddi, sorumlu, seviyeli, sağlam ve yaratıcı yaklaşımları yoktu da ondan. Bundan şu sonuç çıkar: Kürdistan Devriminin Yolu'ndaki bu çevrelere ilişkin değerlendirmeler pratik yaşam tarafından doğrulanmıştır.

Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada dünyada bir sosyalist sistem, kendine sosyalist diyen çok sayıda devlet ve onmilyonlarca üyeye sahip çok sayıda parti vardı. Şimdi bunların büyük çoğunluğu dağılmıştır, çökmüştür, tasfiye olmuştur. Dünya çapında büyük bir anti-sosyalist rüzgar esmektedir. Bu denli güce sahip olanlar çökerken, PKK Kürdistan'da büyük bir devrimci sosyalist gelişme yaratmıştır. Kürdistan, dünyada esen anti-sosyalist rüzgarı göğüsleyen sağlam bir kale haline gelmiştir. Kürdistan'da gelişen devrimci pratik, dünyada sosyalizmin sağlam ve canlı mevzilerinden biri olmuştur. Bu, bilimsel sosyalizme yaratıcı yaklaşımın bir sonucudur. Dünya ölçüsünde böyle bir role sahip olan devrimci gelişmenin temelinde yer alan Kürdistan Devriminin Yolu broşürü, bilimsel sosyalist teoriye önemli bir katkıyı ifade etmektedir.

III

Günümüze kadar Türkiye sosyalist hareketi üzerinde kemalizmin ve gerçekleşen sosyalizmin çok büyük bir etkisi, hatta çoğunlukla belirleyici etkisi olmuştur. Türkiye'de sosyalist güçler, bunları aşan ve bağımsız bir kimlik kazanan bir güç haline gelememişlerdir. Ke-

malizm, bir yandan solcu geçinerek, diğer yandan ağır baskı altında sosyalizme yönelen güçleri ezerek, kendi özünü bu hareketler içine her zaman yansıtmaya ve onları etkisi altına alıp zararsız hale getirmeye çalışmıştır. Egemen olan sosyalizmin de dünya ölçüsünde benzer bir yaklaşım sergilediği bugün herkesçe görülebilmektedir. Türkiye sosyalist hareketi, bu iki etkiyi aşamamış ve hep onların egemenliği altında kalmıştır. Oportünizm, sosyal-şovenizm, dogmatizm, kalıpçılık ve şekilcilik bu hareketin genelde belirleyici unsurları olmuştur. Sosyalizme bağımsız ve yaratıcı yaklaşım gelişmemiştir.

PKK, işte böyle bir ortam içinden çıkan bir harekettir. Kürdistan aydını, kemalist eğitim kurumlarında yetişen ve Türkçe ile öğrenen bir güç olduğu gibi, sosyalizmi de böyle bir yapı içinde öğrenmek zorunda kalmıştır. Kürdistan Devriminin Yolu yazıldığı sırada, yazar da dahil, PKK gruplaşması içinde yer alan kadroların hiçbiri TC sınırları dışına çıkmış ve dünyanın başka yerlerini görerek tanımış değildir. Buna rağmen, Kürdistan Devriminin Yolu, sadece kemalizmi değil, bununla birlikte Türkiye solculuğunu ve gerçekleşen sosyalizmi de köklü bir biçimde aşan ve bilimsel sosyalist teoriye bağımsız, yaratıcı ve devrimci teorinin özüne uygun yaklaşan bir eserdir. Kürdistan Devriminin Yolu'nda bilimsel sosyalizme ve devrime özlü, ciddi, sorumlu ve seviyeli bir yaklaşım vardır. Bu fikirlerle oluşan PKK, dünyada gerçekleşen sosyalizmi aşan ve yeni sosyalist gelişmeyi temsil eden ilk hareketlerden biri durumundadır.

Türkiye sol gruplarının, daha doğuştan itibaren herhangi bir sosyalist devleti ve onun partisini kendisine merkez olarak benimsediği, her türlü ideolojik gıdasını oradan alıp onun bir sözcüsü olarak ortaya çıktığı, dünyadaki bölünmeye bağlı olarak diğerlerini düşman ilan edip sürekli bölünmeyi yaşadığı bir ortamda, PKK, bilimsel sosyalist teoriye bağımsız ve yaratıcı yaklaşan, sosyalist merkez tanımayan, gerçekleşen sosyalizmin hata ve yetersizliklerini eleştirmeye çalışan, çeşitli devletleri düşman ilan etme temelinde bölünme ve kördöğüşü yaratılmasına karşı çıkan, bilimsel sosyalist teoriyi Kürdistan'a bağımsız olarak uygulamayı esas alan bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye sol gruplarının ve bağlı oldukları mer-

kezlerin oportünizmi ve sosyal-şovenizmi yaşadıkları bir ortamda PKK, devrim teorisinin özünü ve enternasyonalizmi esas almış, bu yaklaşımı düşüncede ve pratikte geliştirmiştir. Türkiye sol gruplarının din sorunu, kadın sorunu gibi konularda kemalizmin etkisini ve bağlı oldukları merkezlerin kaba-materyalist yaklaşımlarını yaşadıkları bir ortamda PKK, bu tür sorunlara devrimci, yaratıcı ve bilimsel yaklaşmayı bilmiştir. Bütün bu yaklaşımlar, bilimsel sosyalizmin teorik gelişimi açısından önemli katkılar olmaktadır. Ve bütün bu yaklaşımları öz olarak Kürdistan Devriminin Yolu'nda bulmak mümkündür. Kuşkusuz Kürdistan Devriminin Yolu'nda bu açılardan yetersizlikler, yeterince açıklanmamış olan durumlar, içinden çıkılan ortama egemen olan bazı söylemler ve formülasyonlar da vardır. Fakat bunlar, yaklaşımın özünü gölgeleyecek ve esas teşkil edecek durumda değillerdir. Daha sonra dünyadaki durum ve sosyalizm pratikleri daha yakından tanındıkça ve Kürdistan'daki devrimci pratik geliştikçe, Kürdistan Devriminin Yolu'nda varolan devrimci sosyalist öz daha sağlıklı ve kapsamlı açıklamalara kavuşturulmuş, gerçekleşen sosyalizm pratiğine ve diğer konulara ilişkin muazzam teorik açılımlar geliştirilmiştir. Bu konulara ilişkin zengin açılımlar veren sosyalist teorik yaklaşımları, PKK Önderliği'nin **Sosyalizm ve Devrim Sorunları, Din Sorununa Devrimci Yaklaşım, Kürdistan'da Sömürgecilik, Ailecilik ve Kadının Kurtuluşu Sorunu** gibi kitaplarında ve yine bu konulardaki çeşitli yazılarında bulmak mümkündür. Bu kitap ve yazılar, bilimsel sosyalist teorinin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi olmaktadır. Bu nedenle PKK, dünyada yaşanan anti-sosyalist dalgaya rağmen, Kürdistan'da devrimi geliştiren ve büyük devrimci gelişmeler sağlayan bir güç olma konumunu sürdürmektedir.

IV

PKK Manifestosu gibi, doğru devrimci teorik yaklaşımı, Kürdistan'ın sömürgeleşme tarihini, sömürge ve yarı-feodal Kürdistan'da her alandaki durumun özelliklerini, hedeflerini, görevlerini, strateji-

sini ve taktiğini, bölge ve dünyada oynayacağı rolü son derece özlü, sistemli ve anlaşılır bir biçimde veren başka bir kitabı Kürdistan'da bulmak veya yeniden yazmak mümkün değildir. Kuşkusuz bu konuda çok kitap yazılmıştır. Fakat doğrulukları ve geçerlilikleri uygulanma dereceleriyle bellidir. Kürdistan Devriminin Yolu'nun teorik ve politik tezleri, sadece pratiğe aktarılan ve devrimci pratik tarafından doğrulanan tezler olarak kalmamakta, aynı zamanda güncel devrimci gelişmelerle zaferi zorlamakta ve zafere gitmektedir. Diğer kitaplar, yani Kürdistan üzerinde sözde tezler ise çoktan tarihin çöp sepetine atılmış durumdadırlar.

Kürdistan Devriminin Yolu'nun bir benzerini yeniden yazmak mümkün değildir. Çünkü, Kürdistan artık eski Kürdistan değildir. 1970'lerin Kürdistan'ı, bin yıllık başaşağı gidişin ulaştığı en kokuşmuş, tortu, sömürge köleliğinin en iğrenç biçimi artık yok olmuş, paramparça edilmiştir. Şimdi Kürdistan bir devrim ülkesidir, dünyaya yeniden doğuşun, bağımsızlık ve özgürlüğün en zorlu ve onurlu bir mücadeleyle yaratılışının ülkesidir. Kürdistan, bölgeye ve dünyaya bir ışık olarak doğmaktadır. Kürdistan halkı ayaktadır; PKK önderliğinde gerilladan serîhildana, serîhildandan gerillaya koşmaktadır; tarihinin en büyük ve onurlu eylemini, başkaldırısını yaşamaktadır. Kürdistan halkı, büyük özgürlük ayaklanmasına ve zafere yürümektedir.

Kürdistan tarihinde bin yıllık bir dönemi kapatan ve yepyeni bir tarih sayfası açan bu kitabın dördüncü baskısını, Kürdistan serîhildanının zaferine sunuyoruz...

Mart 1992
Weşanên Serxwebûn

Beşinci baskıya önsöz

Bu broşürün dördüncü baskısı yaklaşık bir yıl önce yapıldı. Yoğun talep karşısında bu kısa sürede son baskısı da tükendi. Hem var olan talepten ve hem de dönem açısından gerekli olduğundan beşinci baskısını hazırladık.

Nitekim PKK önderliğindeki Kürdistan devrim mücadelesi bu manifesto doğrultusunda yeni bir süreci yakalamıştır. Bu sürecin hangi program temelinde uygulamaya geçirilen stratejik ve taktik önderlikle gerçekleştirildiğinin kavranması açısından yeni bir baskıya özellikle ihtiyaç olduğuna inanıyoruz.

Haziran 1993
Weşanên Serxwebûn

GİRİŞ

Sınıflı toplumda, başlangıcından günümüze kadar iki tip sömürü yöntemi geçerlidir. Birincisi, insan emeği üzerinde, daha çalışma safhasında iken kurulan ve bireylerden tek tek sızdırılan fazla emeğin gerçekleştirdiği artı-değer sömürüsüdür. İkincisi, halkların emekleri karşılığında biriktirdikleri ve üretim araçları, nakit, ürün gibi servet biçiminde yoğunlaşan emeğin gaspına dayanan artık değer sömürüsüdür.

Sınıflı toplum tarihi, bu iki tip sömürüyü gerçekleştirmeye ve geliştirmeye çalışan hakim sınıflarla, bu iki tip sömürüden kurtulmaya çalışan sınıf ve halkların yaptıkları mücadeledir. Sömürü biçimlerine uygun olarak, birincisi salt sınıf mücadelesi biçiminde somutlaşırken, ikincisi halkların yaptıkları mücadele, bağımsızlık mücadelesi biçiminde somutlaşır. Son tahlilde, her iki mücadele tipi de emek değerlerinin sahipleri ile, bu emek değerlerini gasp etmek isteyenler arasındaki mücadeleye indirgenebileceğinden, birer sınıf mücadelesidirler.

Birinci tip sömürü, birey üzerinde iç zora dayanan sınıf egemenliğinin kurulmasına yol açarken; ikinci tip sömürü, halklar üzerinde dış zora dayanan yabancı egemenliğin kurulmasına yol açar. Sınıf egemenliğinin esas amacı birey emeği üzerinde sömürüyü gerçe-

kleştirmektir. Dil, kültür açısından tahripkar bir rol oynamaz. Tersine, artık değer birikimi, belli bir azınlığın bilim, sanat, siyaset gibi konularla uğraşmasına olanak yaratıp, bireyin de mensup olduğu toplumu daha da geliştirir. Yabancı egemenlik ise, üzerinde uygulandığı halkın salt maddi değerlerini gasp etmekle kalmaz; dil, kültür ve örgütlenme alanında katettiği başarıları da ortadan kaldırmaya çalışır. Bunu, halkların servetini talan ederken direnmelerini yok etmek ve onları pasif, direnmesiz, talan biçimine dönüştürülmüş sömürüye açık hale getirmek için yapmak zorundadır. Bundan dolayı yabancı egemenlik, üzerinde uygulandığı toplumu dağıtıcı ve tahrip edici bir rol oynar.

İç egemenlik, esas olarak içinde doğduğu toplumun sosyal gelişmesini hızlandırır. Bireyin bağlı bulunduğu klan, kabile, aşiret, aile gibi kan bağına dayalı birimleri parçalayarak, daha üst düzeyde örgütlü halk, milliyet, ulus gibi birimlerin doğmasına yardımcı bir etken olur. İç gelişmeler sonucu devletin doğmuş olduğu toplumlarda kan bağına dayalı birimler daha erken ortadan kalkar. Aşiret bağı yerine sınıf bağı, yurttaşlık bağı doğmuş toplumlar, dil, kültür ve siyasi alanda daha da güçlü olurlar. İç egemenliğin, toplumun ulusal ve sosyal gelişmesi üzerindeki etkisi, sınıflı toplumun maddi şartları ortadan kalkıncaya kadar devam eder. İç egemenliğin en son ve en gelişmiş biçimi olan ulusal devlet olgusu tarihte ilerici bir rol oynar. Ulusal devletine kavuşan toplumlar, sınıfsız topluma doğru daha kolay evrimleşirler. Ulusal devlet seviyesine varamayan toplumlar ise, önce böyle bir olguya kavuşup ancak bu temelde sınıfsız topluma doğru ilerlemek şansına kavuşurlar. Sınıflı toplumun maddi şartlarının ortadan kalkmasıyla, devlet denen egemenlik aracının da bir rolü kalmaz. Siyasi olgunun tükendiği toplumlar birbirleriyle her düzeyde yoğun ilişkiye geçme olanaklarına sahip olurlar. Bu, tek bir dünya toplumuna doğru yol almanın ilk adımlarından biri olur.

İç egemenliğin sosyalleşmeye ve uluslaşmaya yönelik bu olumlu etkilerine karşılık, dış egemenlik genellikle her iki yönde de olumsuz bir rol oynar. Yabancı egemenlik, üzerinde uygulandığı toplumun sosyal ve ulusal yönde gelişme göstermesini köstekler. Sosyal açıdan daha üst bir toplum biçimine dayanan yabancı egemenlik,

denetimi altına almış olduğu toplumu geri sosyal yapı içinde tutarak, gelişmesine olanak vermez. Verdiği zaman o toplumu egemenlik altında tutması zorlaşır. Ulusal açıdan da daha üst düzeyde, örneğin ulus düzeyinde bir örgütlenmeye dayanan yabancı egemenlik, daha alt düzeydeki birimlerde örgütlü bulunan aşiret ve halk topluluklarının ulusal yöndeki gelişmesi önüne çeşitli engeller diker. Eğer bu engelleri dikmezse, kendisi gibi ulusal gelişme içine girmiş bir toplumu sömürme olanağı zorlaşır.

Yabancı egemenlik, üzerinde uygulandığı toplumun sosyal ve ulusal bağlarını sürekli parçalar. Bir halkın tarih boyunca geliştirdiği dil, kültür, toprak ve ekonomik alandaki birliklerinin gelişmesini ve ulus olgusuna dönüşmesini önleyerek, çeşitli baskıcı, eritici ve parçalayıcı mekanizmalar yaratıp, nihai olarak o halkı yok etmeye çalışır. Kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin yaşandığı günümüzde, yabancı egemenlik halkları amansız baskı altında tutmakta ve gelişmeleri önünde en büyük engel olarak durmaktadır. Bu dönemde, yabancı egemenlerle yerli işbirlikçileri iyice kaynaşıp ulusal ve sınıfsal baskının olmadığı bir topluma doğru evrimleşmeyi olanaksız hale getirerek, halkları sınıflı toplumun girdabında boğmak istemektedirler. Bu şartlar altında bulunan halklar, tarihlerinin en uzun ve en kanlı savaşını vererek kurtulmaya çalışmaktadırlar.

İç egemenlik, tarihte karşımıza, içinde oluştuğu toplum biçimlerine uygun olarak köleci, feodal, kapitalist devlet tipi ve bu devlet tiplerinin çeşitli varyasyonları biçiminde çıkar. Her devlet tipi, eski toplumu temsil ediyorsa gerici, yeni toplumu temsil ediyorsa ilerici bir rol oynar. Buna karşılık yabancı egemenlik, karşımıza, dayandığı toplum biçimine bağlı olarak köleci, feodal, kapitalist işgal, istila, ilhak ve sömürgecilik olarak çıkar. Her sınıflı toplum, sosyo-ekonomik çıkarları ve gücü ölçüsünde dışa doğru yayılma gereğini duyar. Eğer fetihler talan ve ganimet getirmede uygun bir araç haline gelmişlerse buna başvurmayacak hiçbir köle sahibi, feodal ve patron yoktur. Dışa yönelik her baskı biçimi sömürgecilik değildir. Bir dış baskı biçiminin sömürgeciliğe dönüşmesi için, bu dış baskının, üzerinde uygulandığı toplumda baskı ve sömürüyü kurumlaştırarak sürekli kılması gerekir. İşgal, istila ve ilhak safhasında

kalıp öteye gitmeyen dış baskı biçimleri sömürgecilik değildir. Sömürgecilik olgusu, üzerinde uygulandığı toplumu eritmek, dağıtmak ve son erek olarak, ya fiziki olarak ya da kendine benzeştirerek ortadan kaldırmak amacını güder. Bu nitelikleriyle en tehlikeli dış baskı ve sömürü biçimidir. Bir toplumun hem sosyal, hem ulusal yöndeki gelişmesi önünde en büyük engel olarak sömürgecilik dikilmişse, bu toplum için acil görev sömürgeciliğin tasfiyesidir.

Sömürgecilik olgusu, her sınıflı toplumda, özellikle bu toplumun son aşaması emperyalizm döneminde en güçlü evresini yaşar. Emperyalizmin gericiliği temsil etmesi, gericiliğin de çapulcu karakteri, zorunlu olarak sömürgeciliğe başvurmasına yol açar. İçte üretim güçlerini geliştiremeyen, üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen, dolayısıyla artı-değer sömürüsünü artırma olanağını bulamayan emperyalizm, yıkılmamak ve ömrünü uzatmak için sömürgeciliği geliştirmekten başka bir yol bulamaz.

Her sınıflı toplum, geliştirdiği dış baskı sistemini, bu arada sömürgecilik sistemini, kendinden sonra gelen sınıflı topluma devreder. Her sınıflı toplum tarafından geliştirilen bu dış baskı ve sömürü biçimlerinin en yoğunu olan sömürgecilik, doğal olarak en büyük gelişmesini, son sınıflı toplumun son aşamasında gösterir. Aynı zamanda en güçlü ve en son dönemini yaşayan bu sömürgecilik, en gerici ve en tahripkar olanıdır. Bu aşamada artık halkların kurtuluşu ve sınıfsız topluma doğru evrimleşmeleri, sömürge sisteminin tasfiyesine bağlıdır. Bunun için, bugün sosyalizme giden yol, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı halkların ulusal kurtuluş ve demokrasi mücadelesinden geçmektedir.

Sınıflı toplum tarihi boyunca halklar, sosyal ve ulusal düzeyde büyük bir eşitsizlik içinde yaşadılar. Eşitsiz toplumsal koşulların yol açtığı dış baskı ve sömürü, çoğu halkların ya fiziki imha ya da özümleme yoluyla ortadan kalkmasına yol açtı. Bir kısım halk da, gelişmelerinin belli bir basamağında durdurıldular ve altına alındıkları yabancı egemenliklerin hammaddesi haline getirildiler. Az sayıda halk da sosyal ve ulusal alanda gelişerek günümüzde en güçlü uluslar haline geldiler. Sınıflı toplumun başlangıcında, insan toplulukları arasında aşılması zor coğrafik engeller ve üretim güçle-

rinin çok sınırlı gelişim düzeyi nedeniyle büyük bir yekün tutan halklar, sınıflı toplumun ortadan kalkmaya başladığı çağımıza, yukarıdaki nedenlerden dolayı sayıları çok daha azalmış olarak girdiler. Sınıfsız toplumun ilk evresi olan sosyalizm aşamasında, geri kalan halkların ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişip gürbüzleşmeleri ve kendi ulusal yaşamlarının en olgun dönemini yaşamaları, tek bir dünya toplumu içinde doğal bir şekilde erimelerinin ön koşuludur. Bu süreç yaşanmadan, halklar ulus olarak ortadan kalkmaz. Sınıfların ortadan kalkması ulusların da ortadan kalkması için elverişli bir maddi ortam yaratır. Ama bu, ulusların hemen erimesi ve ortadan kalkması sonucunu doğurmaz. Halklar ve uluslar, varlıklarını, sınıflı toplumda yaşadıklarından belki de daha çok sosyalizm ve komünizm evresinde sürdürecekler ve en olgun çağlarını bu evrelerde yaşayacaklardır. Nasıl ki günümüzde aşiret bağları ulus bağları karşısında gerici ve ortadan kalkması gereken bağlar haline gelmişse, komünist toplumda da bir gün ulus bağları üst bir örgütlenme karşısında gericileşecek ve ortadan kalkması gerekecektir.

Sınıflı toplumda sömürü yöntemleri, halk, ulus, emperyalizm ve sömürgecilik konusunda yukarıda yapılan soyutlamalar, Kürtlerin ve Kürdistan'ın tarihi konusunda izlenmesi gereken yolu aydınlatmaktadır.

Herhangi bir halk gibi Kürtler de, tarihin şafak vaktinde ilkel komünal toplumun son evresini yaşıyorlardı. Barbarlık da diyebileceğimiz bu evrede çok sayıda Hint-Avrupa grubu kavimleri, bir sel gibi Kuzey Avrupa'dan Asya ve Orta Avrupa'ya doğru yayılmaya başladılar. Kürtler, bu gruptaki kavimlerden olan ve göçler sonunda M.Ö. 1000 yıllarında Urmiye ve Van gölleri arasında yerleşen Medlere kadar dayandırılabilirler. Kürtlerle Medler arasındaki ilişki -coğrafik yayılma, dil ve tarihi olaylar karşılaştırıldığında- kesin gibidir.

M.Ö. 1000 yılları, Asurların Ortadoğu halklarına nefes aldırmadığı yıllardı. Bu dönemde, bir kavim gelişmek istiyorsa, ya Asurları devirmek, ya da ortadan kalkmasını beklemek zorundaydı. Med kabile ve aşiret reisleri bunun bilincindeydiler. Yeryüzüne yayılmaları ve bir halk haline gelebilmeleri, Asurların ortadan kalkmasına bağlıydı. Medler, gelişebilmeleri için önlerinde ikinci bir engel ola-

rak da, kendileriyle aynı soydan gelen Persleri görüyorlardı. Perslerin Güneydoğu İran'a sürülmeleri ve Medlerin daha çok verimli olan batıya yerleşme istekleri, Pers tehlikesinin ikinci plana atılmasını gerektiriyordu. O halde batı kapısını kapatan Asurlar, baş düşman olarak görülmeli ve Asur'a karşı uzun vadeli, bir *halk olarak var oluş ve direnme* savaşı verilmeliydi. Öyle de oldu. M.Ö. 1000 yıllarından 612'de Asur başkenti Ninova'nın yıkılmasına kadar geçen sürede, Medler, çeşitli iç ve dış ittifaklar geliştirerek, Asur'a karşı kutsal *var olma ve yurt tutma* savaşını bir yaşam şekli olarak benimsediler. Asur yıkıldığında, aşağı yukarı bugünkü Kürdistan'ın işgal ettiği alanda hüküm süren bir Med organizasyonu ve bu organizasyon altındaki topraklara bir daha silinmemek kaydıyla damgasını vuran bir halk belirdi.

Yeni beliren halk, büyük bir olasılıkla, kendilerinden çok önceleri bu toprakları iskan eden halklarla karışarak ve kaynaşarak, onlardan etkilenerek ve daha çok onları etkileyerek, ilk Med kabile ve aşiretlerinden giderek farklılaştı. Halklaşma sürecini yaşayan kabile ve aşiret topluluklarının, halklaştıktan sonra ilk asıllarına benzemeyecekleri diyalektik materyalizmin bize öğrettiği bir gerçektir.

Kısa süren bağımsız bir gelişme döneminden sonra Persler, zor, hile ve entrikalarla Medleri ve ülkeleri Medya'yı işgalleri altına almaya başladılar. M.Ö. 550-330 yılları tarihte meşhur Pers İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü yıllardır. Perslerle aynı soydan gelmeleri ve askeri yeteneklerinden ötürü Medler, imparatorluk içerisinde ikinci büyük halk olarak varlıklarını koruduular. Muhtemelen bu dönemde de yerleştikleri toprakları daha çok tarıma ve hayvancılığa açarak yurt haline getirme hareketlerini sürdürdüler. Daha önce yerleşmiş halkların dili ve kültürünü eriterek kendi Hint-Avrupa grubundan olan dil ve kültürlerini hakim kılmada daha ileri bir aşamaya girdiler. Bu dönem, kültürlerin ve dillerin zoraki değil, doğal bir tarzda birbirleri içinde eridiği yıllardır. Medlerin, Pers egemenliği altında, dil ve kültür alanındaki gelişmeleri engellenmezse bile, daha sonraki fırtınalardan korunmak için gerekli olan siyasi gelişmeleri engelleniyordu. Siyasi bir gelişme içinde olmamak ise, aşiret ve kabile organizasyonlarının tekrar güçlenmesine yol açıyordu. Bir

halk, dış istilalara karşı korunmak için örgütlenme zorunluluğu duyar. Bu örgütlenme, siyasi örgütlenmelere dönüştüğünde başarılı sonuçlar verebilir. Ama Medlerdeki kabile ve aşiret biçimindeki geriye dönüş, etkileri günümüzde de duyulacak tehlikeleri beraberinde taşıyordu. Halbuki Medler, Asur'a karşı ilkel kabile ve aşiret örgütlenmesi yerine, siyasi yönü daha ağır basan aşiret konfederasyonu biçimindeki örgütlenmeyi yaratarak başarıya ulaşmışlardı. Doğru olan bir şey varsa, o da bu dönemde Kürt halkının ilk biçimlenmiş ögelerinin, istila, işgal ve yabancı egemenliğine karşı siyasi bir örgütlenme ve mücadeleyi başaramadığıdır. Bunun doğal bir sonucu olarak, aşiret tipi örgütlenmeyi yeniden geliştirip dağlık alanlara çekilmek ve yerleşmekle elde edilen, ama uygarlık geliştikçe sahteliği ve kofluğu anlaşılan bir bağımsızlık anlayışına ve mücadelesine yöneldiler. Bugün bile bu sahte aile, kabile, aşiret bağımsızlık anlayışı ve bu anlayışın doğurduğu çatışma ve çekişmeler, Kürdistan Kurtuluş Hareketi önündeki en büyük engellerden birisidir.

Yunan-Makedonyalılar, Ermeniler, Romalılar, Partlar ve Sasaniler, köleci dönemde Kürtlerin memleketini sürekli işgal eden ve aralarında bir savaş alanına dönüştüren kavimlerdi. İlkçağda en büyük köleci imparatorluğu kurmak, Ortadoğu'dan geçen ticaret yollarına hakim olmakla mümkündü. Bu çağda artık değerin yapacağı ve yapmak zorunda olduğu ilk ve önemli işti. Kürtlerin bütün talihsizliği, ülkelerinden çaprazlama geçen bu yolları kendi siyasi denetimleri altına alamamalarıydı. Kuzey-güney, doğu-batı arasındaki ilişkiler bu ülkede düğümleniyordu. Ayrıca birkaç uygarlık besleyen, ilk çağda "yeryüzü cenneti" sayılan Mezopotamya Kürtlerin memleketi haline gelmişti. Bu kadar stratejik ve verimli bir ülkenin, eğer sahipleri tarafından korunamıyorsa işgale uğrayacağı açıktır. Ayrıca böyle verimli ve stratejik bir alanın, her yeni doğan gücün iştahını kabartacağı ve bu nedenle sürekli bir savaş alanı olacağı da açıktır. Bu coğrafik konum, neden Kürtlerin bir siyasi gelişme içine giremediklerini, neden dağdakiler özgürlük ruhunu korurken, ovadakilerde teslimiyetin geliştiğini, neden küçük kabile ve aşiret örgütlenmesini aşamamış bir halk olarak kaldıklarını bize gayet iyi açıklamaktadır. Yabancı uygarlıklar içinde yitip yok ol-

maktansa, kendi ilkel yaşamını -uygarlık dışı kalmak pahasına da olsa- sürdürmek, varlığını korumak için elde kalan tek yoldur.

Köleci çağdan, Ortadoğu feodalizminin Batı kapitalizmine karşı üstünlüğünü kaybettiği XVI. yüzyıllara kadar, Kürdistan'da gelişen işgal, istila ve yabancı hakimiyet biçimlerinin bu nedenleri değişmemiştir. Nedenler değişmeyince işgal, istila ve yabancı egemenlik altında yaşamaktan ibaret olan Kürtlerin ve Kürdistan'ın tarihi de pek değişmeyecektir. Sadece değişecek olan, yeni istilacının, yeni egemenin ve yeni sömürgecinin kim olacağıdır. Sayısız efendi, despot değişmiştir; ama Kürdün ve Kürdistan'ın tarihi çok az değişmiştir. Kürtleri anlatırken sık sık ilkçağı anımsamak bu nedenle tuhaf karşılanmamalıdır.

Yabancı egemenlik, doğası gereği şehirde ve ovada kurulur. Kürt kente karşıdır ve düşmandır. Kentin kendini yutmaya hazırlanan bir uygarlık canavarı olduğunu çok iyi bilmektedir. Kürdün gözünde "bajar" yabancılık, gariplik demektir. Tarihte Kürtler kadar "bajar"dan ve "bajari"den çekmiş başka bir halk çok az bulunur. Bugün bile şehir, ulusal değerleriyle, diliyle, kültürüyle ve emeğiyle, Kürdü ve Kürtlüğü yutan bir vantuz gibidir.

Köleciliğin son döneminde Kürdistan'ı Bizanslılarla Sasaniler arasında sürekli bir çatışma ve hegemonya alanı olmaktan Arap istilası "kurtardı" Ama yeni gelen fatih de eskileri pek aratmayacak cinstendi. Yeni bir dinin temsilcileri olarak Araplar artık Ortadoğu'nun yeni efendi kavmidir. 650-850 yılları, Arapların Ortadoğu'da en büyük yayılmayı ve feodalizme dayanan sömürgeciliği güçlü bir şekilde gerçekleştirdikleri yıllardır. İngilizlerin elinde bir yayılma ve sömürgecilik aracı olarak kapitalizm ne kadar büyük rol oynadı ise, Arapların elinde de feodalizm, Fas'tan Hindistan'a, Kafkasya'dan Habeşistan'a kadar aynı yayılma ve sömürgeleştirme rolünü oynadı. Burjuva ideolojilerinin uyuşturucu etkisinden bin kat daha uyuşturucu olan islamcılık, halklar için, Arap hakimiyetine uyduluk ve milli (*) geçmişlerini inkar anlamına geliyordu.

Kürtler, Arap hakimiyeti altına girdikleri feodal dönemde de, da-

(*) Milli kelimesi ile anlatılmak istenen, sözü edilen kurum ve değerlerin Kürtlere özgü olduğudur.

ha az işgal, istila ve yabancı egemenlik biçimlerine tanık olmadılar. Köleci dönemde hiç olmazsa ideolojik olarak milli kalabilen ve bir milli direnme ideolojisi görevini gören "Zerdüşt" dininin ortadan kaldırılmasıyla, Kürtler, manevi alanda da yabancı işgale uğradı. İslamlık, Kürdün beyninde ve yüreğinde milli inkarı hazırlayan ve kaleyi içten fethetme rolü oynayan bir "Truva Atı" gibidir. Düşünce ve duygu alanında günümüze kadar etkisini duyuran islamlık, Kürdistan'ı her işgal edenin elinde aynı rolü oynamıştır. Mezhepleri ve tarikatlarıyla yerli ve yabancı feodallerin elinde sömürüyü gizleme, ümmetçiliği geliştirme, milli değerleri unutturma aracı haline gelen islamlık, ortaçağdan günümüze kadar Kürtlerde milli direnme ruhunu öldüren en büyük ideolojik araçtır.

Feodal dönemde Kürtlerin tarihine islamlık gibi sokulan başka bir "Truva Atı" da, hainleşen aşiret reisleri ve feodallerdir. Arap egemenliğinin temsilcileri olarak Arap ve Kürtlerden oluşturulan ve kendilerine "şeyh", "seyit", "mir", "emir" gibi lakaplar takılan bu feodaller güruhu, Kürdistan tarihinde en hain kuşaklardan birini oluşturur. Kendilerini binbir bağla Arap feodallerine bağlayan bu Kürdistan feodaller güruhu, Arap uşaklığını açık-seçik bir şeref payesi olarak benimserler. Kendi milliyetini inkar ederken, Arapları kavmi necip, yani temiz kavim diye yüceltirler. Feodal dönemin başlangıcından günümüze dek Kürt halkının önünü tutan bu hakim feodal tabaka, dış işgalcilerin gönüllü bir davetiyecisi rolünü oynayıp, milli yönden gelişmememizin en önemli sosyal nedenidir.

Feodal toplumun olgunluk aşamasını teşkil eden X-XVI. yüzyılları, Kürdistan tarihinde yabancıların işgal, istila ve hükümranlık hareketlerinin nispeten azaldığı bir dönemdir. Arap Abbasi imparatorluğunun zayıflayıp dağıldığı, Bizans'ın iç didişmelerle çürüdüğü ve barbar Türk-Oğuz boylarının henüz güçlü ve devamlı bir siyasi hükümranlık kuramadığı bu dönem, Kürtlerin biraz kendilerine gelmelerine ve nefes almalarına yol açar. Kürt feodallerinden bir kısmı siyasi güçlerini geliştirip kral olmaya yönelirler. Olgunluk aşamasındaki kapitalizm aşiret bağlarını çözerek sosyal gelişmeyi hızlandırır. Bu yıllarda sosyal gelişmeye bağlı olarak milli gelişme de hızlanır. Kürt dili ve kültürü, dönemin başlarında *Feqî Teyranî*, son-

larında *Ehmedê Xanî* gibi ozanları yetiştirecek ve *Mem û Zîn* gibi bir ulusal destanı verecek düzeydedir. Tüm istila ve işgallere rağmen Kürtler, modern bir milliyet olma yolundadırlar ve Ortadoğu'nun diğer milliyetlerinden geri kalan yanları yoktur.

X-XVI. yüzyıllarda Kürdistan'da hakimiyet kurmak isteyen güçler çıkmamış değildir. Özellikle barbarlığın yukarı aşamasında, askeri bir örgütlenme yapısına sahip olan Türk Oğuz boyları, Ortadoğu'nun yeni istilacıları olarak akınlarını gittikçe sıklaştırmakta ve efendi kavim olmaya hazırlanmaktadırlar. Daha XI. yüzyılda Kürdistan'a girmişlerdir. Ama Kürt kabile ve aşiretleri karşısında tutunamamışlardır. Kürt beyleri de, bu dönemde siyasi ve askeri güçlerinin zirvesine varmışlardır. Bu yüzyıllarda Kürtlerle Türkler birbiri üzerinde siyasi üstünlük kuramamışlardır. Kürdistan'da bazı beylikleri ele geçiren Türk beyleri, kısa bir süre sonra Kürt sosyal yapısı içinde erirler. Kürtler, Türklere nazaran sosyal açıdan çok daha ileridirler. Cengiz ve Timur tarafından XIV-XV. yüzyıllarda girişilen Moğol istilaları da, Kürdistan'ı baştan başa istila etmesine rağmen, bunu kalıcı bir hakimiyete dönüştüremediklerinden, etkilerini kısa sürede yitirdiler.

XVI-XIX. yüzyılları, Kürdistan üzerinde yabancı hakimiyetlerin tekrar kuvvet kazandığı ve birbirlerine karşı yoğun bir hegemonya kurma mücadelesine giriştikleri dönemdir. Bir yandan İranlılar, diğer yandan Osmanlılar, mezhep çelişkisini de katarak geliştirdikleri bu hegemonya mücadelesi ile hem ülke, hem halk olarak Kürtleri ve Kürdistan'ı ikiye bölmüşlerdir. XVI. yüzyılda merkezi-feodal bir devlet oluşturamayarak, her iki tarafın piyonları haline gelen feodaller, bu yüzyıldan itibaren siyasi ve askeri alandaki güçlerini adım adım yitirerek, günümüze doğru tamamen sosyal ajan (*) bir tabaka haline geldiler. Halbuki XVI. yüzyılda birbirlerini kıracaklarına, merkezi bir feodal devlet kurabilselerdi, başaşağı giden bir tarih değil, sürekli yükselen bir Kürt ve Kürdistan tarihinin doğmasına yol açacaklardı. XIX. yüzyılın sonuna geldiğimizde Kürtler

(*) Sosyal ajan: Hakim ulus burjuvazisi yararına toplumsal gelişmenin önünde engel haline gelen kişi, kurum, tabaka, sınıf vs.'ye verilen sıfat.

güçten iyice düşürülmüşlerdir. Siyasal ve askeri gücün İranlılar ve Osmanlılar elinde yoğunlaşmasından dolayı, sahte kabile ve aşiret örgütlenmesi daha da geliştirilmiştir. Artık bu sahte ve feodal temeldeki örgütlenmeler vasıtasıyla -örneğin II. Abdülhamid'in kurduğu Hamidiye Aşır Alayları- Kürtleri birbirine kırdırarak yönetmek bir çocuk oyuncağıdır.

XIX. yüzyıldan itibaren Kürtlerin tarihine üçüncü bir "Truva Atı" rolünü oynayacak olan unsurlar da dahil edilmiştir: Mecburi askerlik ve vergi yükümlülüğü ve bu temelde daha sonraları -özellikle yakın tarihimizde- gelişecek olan uşak ve ulusal-inkarcı aydın tabaka. Osmanlı bürokrasisi bu nedenle Kürdistan'ı harabeye çevirecek, mecburi askerlik ve vergi yükümlülüğü kabul ettirilecektir. XIX. yüzyıl boydan boya bir isyanlar yüzyılı olacak, fakat isyanlar ezilecektir. Milli kurtuluş hareketlerinin yükseldiği XIX-XX. yüzyıllarda Kürtler hâlâ bellerini doğrultamayacaklardır.

XIX. yüzyılın ortalarından itibaren dünya çapında hakim üretim biçimi haline gelen kapitalizmin egemenliği döneminde, Kürtlerin ve Kürdistan'ın tarihi eskisinden daha iyi olmayacaktır. Güçten düşen Osmanlı ve İran imparatorlukları, artık tarih sahnesini terk etmeye hazırlanmaktadırlar. Kapitalizmin dengesiz gelişmesi dünyayı dengesiz bir şekilde etkilemekte ve hegemonya alanlarına dönüştürmeyi gerektirmektedir. Hiçbir halk, hiçbir ülke kapitalizmin geliştirdiği bir avuç "Batı medeni ulusu"nun sömürgesi olmaktan kurtulamayacaktır. Kısaca bu sefer de XX. yüzyılın başlangıcından itibaren kapitalist sömürgecilik tarafından, Kürtlerin ve Kürdistan'ın ezici bir darbe yemesi kaçınılmazdır. Kürtlerin herhangi bir siyasi ve askeri güçleri yoktur. Bir oyuncak haline dönüştürülen kabile ve aşiret örgütlenmesiyle Kürt halkı modern burjuva ordularına karşı ne yapabilir?

Aslında yapacağı çok şey vardır. Çünkü XX. yüzyılın başlangıcı X. yüzyılın başlangıcına benzemektedir. Türk ve İran egemenliği dağılmak üzeredir. Kendileri kapitalist emperyalizmin sömürgesi olma sürecini yaşamaktadırlar. Emperyalist devletler açık bir işgali henüz başlatamamışlardır. Tüm sorun, bu elverişli uluslararası şartlardan yararlanmak, bunun için de siyasi gelişmeye engel olan aşi-

ret örgütlenmesi yerine modern siyasi örgütler kurmaktır. Ama sosyal yapı bu olanağı vermemektedir. Durgunlaştırılmış feodalizm, bu feodalizmi temsil eden uşak aşiret reisleri ve feodal şeyhler büyük bir engeldir. Modern bir burjuva ve proletarya sınıfı yoktur. Bu ortamda yeniden örgütlenen Türkler milli kurtuluşlarını kazanırken, emperyalistlerle de Kürdistan'ı bir daha ameliyat masasına yatırdılar.

Kürdistan'ın bu seferki parçalanması, hem nicelik olarak daha fazla, hem de nitelikçe daha yıkıcı sonuçlar getirecek cinstendir. Kapitalizmin en ufak ilerletici bir ögesini sosyal bünyesine katamayan Kürtler, kapitalist sömürgeciliğin en vahşi biçimlerine maruz kalırlar. Emperyalist aşamada gericileşen kapitalizmin zehirini en gaddar ve en ince sömürgeci yöntemlerle Kürdistan'a akıtan güçler, bu sefer kesin olarak Kürtleri ve Kürdistan'ı tarihten silmek kararındadırlar. Binlerce yıldan beri gelişen ve insanlığın kültürce en verimli bir alanında oluşan Kürt kültürünü ve kişiliğini yok etmek ve ulusal inkarcı-uşak bir aydın tabaka yaratıp, toplumun sözcüsü kılmak için ne lazımsa o yapılır. Siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel alanda her türlü hakimiyet biçimleri sonuna dek uygulanır. Soykırımlar her zaman gündemdedir. Kürdün işgücü beş para etmez bir şekilde işsiz bırakılmıştır. Anasının kucağından alınan çocuklar, eritmeye tabi tutulur ve ulusal başkalaşıma uğratılırlar. Zorunlu askerlik, Kürt erkeğini namus, mertlik ve yurtseverlik alanında iğdiş etmiş gibidir. Hakim sınıflar, zaten uşaklığı yüzyıllardan beri bir feodal kurnazlık haline getirmişlerdir. Kendisine, emeğine, yurduna ve insanlığa karşı hemen hemen ihanet ettirilmemiş tek fert kalmamıştır. Yabancı egemenliğin direkt etkileyemediği tek kesim kadınlardır. Ama kadınları da, sınıflı toplumun kendisi, daha başlangıç döneminde köleleştirmiştir.

Kısacası, sınıflı toplum tarihi boyunca, çeşitli kavimler ve uluslar tarafından Kürtler üzerinde sürekli geliştirilen işgal, istila ve sömürgecilik hareketleri doğal amaçlarına ulaşacaklar mıdır? Yani Kürtler tarihten kesin olarak silinecekler midir?

Sınıflı toplum ve bu toplumun en son aşaması olan kapitalist emperyalizm ve sömürgecilik çöküş çağını yaşamaktadır. Halklar,

büyük ve küçük, silahlı ve silahsız olmalarına bakmaksızın, günümüzde direniyorlar ve zafere ulaşıyorlar. Sistem olarak kapitalizmi aşan sosyalizm altında birçok halk yeni yeni çiçek açmaktadır. Sınıflı toplumu iyice gerileten ilerici insanlık, sınıfsız topluma doğru yol almaktadır. Tüm sınıflı toplumların işgalci rejimlerine tanık olmuş ve buna rağmen, milli varlığını, en gelişmemiş biçimde de olsa, insanlığın bu aşamasına kadar getirebilmiş bir halk -Kürt halkı- yok edilemez.

Karşımızdaki emperyalizm ve sömürgecilik kendiliğinden yıkılacak değildir. Tarihte hiçbir zor rejimi, en gerici döneminde bile kendi kendine yıkılmamıştır. Hele sınıflı topluma dayalı zor rejimlerinin, günümüzde bilim ve teknolojinin de tüm olanaklarını ve görülmemiş işkence yöntemlerini uygulayarak yaşamaya çalıştıkları hesaba katılırsa, yeni bir *Med Hareketi* geliştirmekten başka bir çaremiz kalmadığı görülecektir.

Asurlar, ilk atalarımız olan Medlerin bir halk olarak doğmalarını ve yurt sahibi olmalarını önlemek ve Medleri yok etmek isteyen, dönemin en yıkıcı köleci emperyalistleriydi. Medler, böyle azgın ve tüm Ortadoğu halklarının korkulu rüyası haline gelen bir düşmana karşı, kendilerini "aryen" (ateş asılı) halk ilan ederek direnmeye karar verdiler. Eğer teslimiyeti kabul etselerdi, oldukları yerde sıkışıp kalacaklar ve muhtemelen bir halk haline gelemeyeceklerdi. Kawa'nın çekici altında dövülen demir gibi, Medler de, Asur'a karşı 300 yıl süren halk olarak var olma ve yurt tutma savaşı içinde çelikleştiler ve Asurları yıkarak Kürt halkının oluşmasının temellerini atmayı başardılar. Kendileriyle birlikte tüm Ortadoğu halklarını kurtaran Medler, bu kurtuluş günlerini "Newroz" adıyla her yıl ateşler yakarak kutladılar. Ortadoğu halkları bugünün anısını hala unutmamışlardır ve ateş yakarak kutlamaktadırlar.

Sınıflı topluma girmeden yok edilmek istenen Medlerin bu durumuna karşılık, Kürtler de bugün sınıflı toplumdan çıkmadan yok edilmek tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Düşman Asur'u aratmayacak cinstendir. Sınıflı toplumun şafağını delerek halklaşmayı başaran Kürtler, büyük acılar içinde geçirdikleri sınıflı topluma karşı duydukları kinle sınıfsız toplumun şafağını delerek, bu sefer daha

bağımsız ve özgür olarak milli varlıklarını üst bir düzeyde yeniden yaratacaklardır. Bu ise, "aryen" halk olma bilincini duyarak kutsal bağımsızlık ve özgürlük savaşını vermekle, kısaca günümüz şartlarına uygun *yeni bir Med Hareketi* başlatmakla mümkündür.

Birinci Bölüm

SINIFLI TOPLUM VE SÖMÜRGECİLİK TARİHİ

Amansız bir baskı altında Kürdistan'daki toplumsal örgütlenmenin dağıtılması, bunun yerine hakim uluslarla bütünleştirmenin yoğun bir ekonomik sömürü ile birlikte gerçekleştirilmeye çalışılması, ortaya, izah edilmesi gereken karmaşık bir toplumsal olgular ağı çıkarmaktadır. Bu olgular açıklanmadan, toplumsal ve ulusal gerçeklik konusunda somut görüşlere varmak, bu görüşler ışığında toplumsal ve ulusal kurtuluş yolunda örgütlenmek ve mücadeleye girmek olanaksızdır. Ayrıca tüm bu toplumsal olguların tarihte nasıl oluştuğunu, hangi aşamalardan geçtiğini, aralarında ne gibi ilişkiler kurulduğunu görmeden, günümüzde hangi dış ortamlarla somut bağlantılar içinde biçimlendiğini göstermeden, bugünkü somutlukları hakkında doyurucu bir açıklamada bulunmak mümkün değildir. Bu yöntem bizi, insan toplumunun evrimini, bu evrimde sömürgeciliğin gelişmesini, bu gelişmeye karşı bağımsızlık mücadelelerini daha yakından görmeye götürmekte, ayrıca ülke ve halk tarihimizin bu evrimin ışığında incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

I - İlkel komünal topluluk

Toplum, insan türünün var olma tarzıdır. Toplum olgusu, çalışmaya bağlı olarak, insan gırtlağının çok ses çıkarmaya elverişli hale geldiği, beynin düşünme yetisine kavuştuğu andan itibaren oluşmaya başlar. Başlangıçta insanın, kendine yakın hayvan türlerinden pek farkı yoktur. Doğada hazır bulduklarını yer, ağaçlar üzerinde ve kovuklarda örgütsüz bir şekilde barınır. Ama, düşünme ve konuşma yetisini kazanmasıyla birlikte, yiyecek toplamada, diğer hayvanlara karşı kendini savunmada, doğal afetlere karşı korunmada, bazı ilkel taş araçları geliştirmek ve hemcinsleriyle dayanışma içine girmek kaçınılmaz olur. Bu aşamaya kadar, hayvanlar arasında geçerli olan biyolojinin evrimler kanunu hüküm sürmektedir.

Toplumsal örgütlenmenin ilk şeklinin oluşmasıyla birlikte, insanlar arasında toplumsal kanunlar işlemeye başladı. Bu da temelde, üretim güçleriyle üretim sürecinde insanların birbirleriyle kurdukları üretim ilişkileri arasındaki kanundur. Her dönemin toplumsal örgütlenmesi, bu örgütlenmenin kapsamı ve genişliği, üretim güçlerindeki gelişmeye bağlıdır.

İlkel komünal topluluk düzeninde yaşayan insanlar, toplayıcılık ve avcılıkla geçinirlerdi. Bu amaçla kullandıkları taşlar ve sopalar, ön ayakların eller biçiminde gelişmesine yol açtı. Büyük av hayvanlarının avlanması ve yırtıcı hayvanlardan korunma bireyin gücünü aştığından, topluluk halinde bulunmak büyük kolaylıklar sağladı. Anlaşma ihtiyacı, gırtlaktan çıkan bazı sesleri, kelimeler halinde bellemeye götürdü. Böylece dilin çok ilkel şekli ortaya çıktı.

Dil ile toplum, birbirini zorunlu kılan, biri olmadan diğerinin yaşaması olanaksız olan bir bütün teşkil ederler. Dilin tarihi, toplumun tarihi kadar eskidir. Toplumsal biçimlenişlerin ardarda gelişmesiyle dilin gelişmesi birlikte yürür. Dil, bir üst yapı kurumu olmayıp her toplum ve toplumların her sınıfı için vazgeçilmez bir örgütlenme aracıdır. Tüm toplumsal olgular, dil aracı kullanılmadan bir örgütlülük kazanamayacağı gibi, bir gerçeklik haline de gelemezler. Buna karşılık, toplumsal olguların çeşitlenmesi, gelişmesi

dilin zenginleşme nedenidir. Bir toplumu dağıtmanın, onu sömürüye en açık hale getirmenin yolu, o toplumun dilini yoketmek ve işlemez hale getirmektir.

Dille birlikte beynin düşünme yetisi de potansiyel bir güç olmaktan çıkıp bir gerçek haline gelir. Düşünce, dil olmadan gerçekleşemez. Düşüncenin kalıbı ve gerçekleşme aracı dildir.

İlkel komünal toplulukta ortaya çıkan bir toplumsal olgu da emektir. Toplumsallaşmayla birlikte insan faaliyetinin önemli bir parçası emek haline gelir. Rastgele çalışmanın emek biçimini alması için beynin tasarı kurması ve bu tasarı doğrultusunda beden organlarının üretim sürecinde çaba harcaması gerekir. Emeğin tarihi de toplumla birlikte başlar. İnsanın emek faaliyeti her türlü toplumsal gelişmenin temelini oluşturur. Bir anlamda, toplumun evrim tarihi, emeğin tarihiyle özdeştir.

İlkel komünal toplulukta dil, düşünce ve emek araçlarının birbirini karşılıklı etkilemesi sonucu oluşan ilk toplumsal örgütlenme birimi klandır. Klan birimi, üretim koşullarının çok sınırlı olduğu bir ortamın ürünüdür. Klan topluluklarında bütün üyeler birbirine kan bağı ile bağlıydı ve ancak cinsiyete dayalı bir iş bölümü mevcuttu. Grup halinde evliliğin geçerli olduğu klan toplulukları birbirinden yalıtıktı. Ne klan içinde ne de klanlar arasında sömürü olanağı yoktu. İnsanlar, ancak kendi yaşamlarını sağlayacak kadar geçim maddeleri toplayabilmekteydiler. Emeğin üretkenliği henüz artık ürün üretecek seviyede değildi. Toprak bir üretim aracı haline gelmemişti. Klanların belirli bir toprak parçası üzerinde yerleşmesi de söz konusu değildi.

İlkel komünal toplumun bu özellikleri, klanların bir biri üzerinde hakimiyet kurma olanaklarını da ortadan kaldırmaktaydı. Hakimiyet altına alma, bir değer kazandırmalı ve belli bir yarar sağlamalıdır. Halbuki klan birimleri artık-ürün biriktiremezlerdi. Klanları hakimiyet altına almak için, geriye, yaşam araçlarından yoksun bırakmak kalır ki, bu da tamamen bir fiziki imhayı gerektirirdi. Bunun için klanlar, ne yabancı hakimiyeti tanıdılar, ne de kendileri hakimiyet altına aldılar. Bir klanı yok etmek mümkündü, ama özgürlüğünden yoksun bırakmak asla mümkün değildi.

İlkel komünal toplumun büyük bir bölümü vahşet düzeni altında

geçti. Toplayıcılık ve avcılıkla karakterize edilen bu dönem, yontma taştan aletlerin yerine cilalı taştan aletlerin geçmesi ile son buldu. Aletlerde meydana gelen ilerleme üretimin gelişmesinde de etkisini gösterdi. Hayvanların evcilleştirilmesi ve bitkilerin ekilmesiyle birlikte insan emeğinin verimi arttı. Toplayıcılık ve avcılık ekonomisinin yerine geçen çobanlık ve tarım ekonomisi, insanlık tarihinde büyük bir devrimci etki yarattı. İnsan toplulukları, hayvan sürülerinin ardında ve verimli topraklar üzerinde daha gelişmiş bir toplumsal düzene geçtiler. Klan topluluklarının birleşmesinden ve kaynaşmasından hem nicelik ve hem de nitelik bakımından farklı, daha gelişmiş kabile ve aşiret birlikleri doğdu.

Kabile ve aşiret birliklerinin örgütlenmesini olanaklı kılan, üretim araçlarındaki gelişmenin belirli bir düzeyi oldu. Çobanlık ve tarım ekonomisi, klan yerine, daha geniş insan birliklerine ihtiyaç gösteriyordu. İlkel komünal topluluğun barbarlık düzeni denilen bu evresinde de sömürü mümkün değildi. Çoban aşiretlerle tarımcı aşiretler arasında, sınırlı da olsa bir iş bölümü doğmuştu. Eskisiyle kıyaslanmayacak derecede bir üretim artışı olmasına rağmen, artan nüfus, artık-ürünün meydana gelmesini olanaksız kılıyordu.

Kabile ve aşiret birimlerinin kendi içlerinde ve kendi aralarında sömürüye olanak tanımamaları, topluluklar arası hakimiyet ilişkilerinin bu dönemde de doğmasını olanaksız kıldı. Toprağa dayalı bir artık-ürün henüz ortaya çıkmadığından, yerleşik sahaların işgal edilmesinin maddi temeli yoktu. Artan insan toplulukları, boş alanlara göç ederek, oralarda çobanlık ve tarım ekonomisinin daha da genişlemesine yol açıyorlardı. Bu dönemde, zoru ve sömürüyü içermeyen, boş toprakların üretime açılması biçiminde bir yayılma vardı. Kabile ve aşiret toplulukları arasında tam bir bağımsızlık vardı. Bu dönemin bireyi, topluluğa sıkı sıkıya bağlı olup kölelik nedir bilmiyordu. Yine bu dönemde, kabile ve aşiret birimleri yok edilebilirler, ama asla tutsak edilemezlerdi.

İlkel komünal topluluğun sonuna kadar, insan topluluklarının, zaman ve mekan içinde yayılışlarını tesbit etmek hemen hemen mümkün değildir. Daha çok coğrafi etkenler sonucu oluşan büyük ırk gruplarının, bu dönemdeki yayılışı ve tarihi de genel hatlarıyla bellidir.

II- Köleci toplum ve sömürgecilik

Üretici güçlerdeki gelişmenin, bireyin yaşaması için gerekli olandan daha fazla bir ürün (artık-ürün) vermeye başlaması, sınıflı toplumun maddi koşulu oldu. Toplumdaki küçük bir azınlık, zor, ikiyüzlülük, hile gibi çeşitli yollarla ortaya çıkan artık-ürünü gasp etmeye çalıştı.

Artık ürünün doğmasında insan emeği belirleyici bir rol oynadığından, insanın bir mülk durumuna getirildiği kölecilik, ilk sınıflı toplum biçimi oldu. Kölecilikte esas olan, bireyin tam bir mal gibi değerlendirilmesidir. Zenginliğin ölçütü, sahip olunan köle sayısı ile doğru orantılıdır.

Köle sahipleri, gerek ellerindeki köleler üzerinde baskı ve sömürü uygulamak ve gerekse yeni köleler sağlamak için, zor aygıtı olan devleti oluşturdular. Devlet, sömürünün gerçekleştirilmesinde, sömürücü sınıfların dayandıkları en güçlü araçtır. Çeşitli ideolojik kılıflara büründürülen devletin asıl özü budur.

İlkel komünal toplumdaki kan bağına dayanan aşiret örgütlenmesi köleci toplumda çözüldü. Üretici güçlerdeki gelişme bu tip örgütlenmeyi engel olarak gördü. Sınıflı toplum ve devlet, sınırları belli bir toprak parçası üzerinde örgütlenir. Belli bir toprak parçası üzerinde örgütlenmek, sömürünün gerçekleştirilmesi için şarttır. Köle emeği, daha çok bir toprak parçasına bağlanarak artık-ürünü gerçekleştirir. İnsanlar, artık kan bağı ile bağlı değil, belli bir toprak parçasına bağlanmayı ifade eden vatandaşlık bağı ile devlet uyrukluğuna bağlıdır.

Köleci devletin egemenliği altında ve belli bir toprak parçası üzerinde -aşiret örgütlenmesinin çözülmesi ile- bireyler halk tipinde yeni bir örgütlenmeye geçtiler.

Halklaşma sürecinde, aşiret bağları devam etmekle birlikte, ortak bir dil ve kültür bağıyla belli bir toprak parçasına bağlılık da gelişmeye başladı. Bu dönemde, bireylerin toprağa bağlanmasının önemli nedenleri vardır. Madeni araçların da kullanılmaya başlanmasıyla, tarıma açılan toprak önemli bir üretim aracı oldu. Toprak,

insanları besleyen ana gibidir. Halkların, onsuz yaşayamayacakları gelenek ve görenekleriyle yerleşik hayat arasında sıkı bağlar oluşmuştur. Halkların tarihi, belli bir toprak parçası üzerine yayılma ve burayı kendilerine yurtlaştırmayla başlar. Günümüzde uluslar halinde örgütlenen toplumların çoğunun tarihi, köleci dönemde toprağa yerleşme ve burayı yurtlaştırma hareketiyle başladı. Daha önceki tarihleri belirsizdir.

Yeryüzünün en verimli topraklarının yurtlaştırılması, insan emeğinin üretkenliğinin artması ve geniş çapta artık-ürünün ortaya çıkması, içerde köleciliğe yol açtı. Bu ise köleci sömürgeciliğin maddi temelini oluşturdu. Sömürgeciliğin tarihi, köleci topluma geçişle başlar. Köle sahibi sınıf, yeni toprakları tarıma açma yerine, halkların iskan ettikleri ve verimli bir üretim kaynağı haline getirdikleri toprakları fethetmeye koyuldu. Fetihlerin asıl amacı, özgür insanların köleleştirilmesi ve ellerindeki servetlerin talan edilmesi idi. Fetihler sonucu kurumlaşan köleci sömürgecilik, daha çok halkların köleleşmesinin temel aracı oldu. Bir toplumun köleciliğe geçişi, içte sınıflaşmayı derinleştirirken, dışta da halkları köleleştirmeyi esas amaç edindi. Devlet, bu süreç içinde tayin edici bir rol oynadı. Devletin içinde oluştuğu kavim, daha çok imtiyazlı bir yere sahip oldu ve diğer halklar tutsak bir statü altına sokuldu.

Köleci toplum ve bu topluma dayalı sömürgecilik, zaman ve mekan içinde geniş bir yaygınlık kazanıp halkların tarihinin en çok baskı ve sömürü altında kalan dönemini oluşturur.

M.Ö. 4000 yıllarında Aşağı Mezopotamya'da başlayan kölecilik, M.S. IV. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla tarihteki etkinliğini kaybetti. Bu süre içinde Mısır, Hint, Çin, Mezopotamya'nın tamamı, Anadolu, Yunan ve İtalyan yarımadalarıyla, tüm Akdeniz kıyılarına yerleşen köleci üretim biçimi, başlangıçta üretim araçlarının, dilin, kültürün, bilimin gelişmesinde önemli bir rol oynadıysa da, dağılış döneminde gerici ve emperyalist bir karakter kazandı.

Köleci toplumun gelişmesini halklar sessizce karşılamadılar. Kölecilik tarihi, aynı zamanda, halkların özgürlüklerini korumak, ulusal değerlerinin tahribini önlemek için verdikleri mücadelelerin

tarihidir. İstilacı kavimlere karşı savaşarak varlıklarını koruyan halkların büyük bir bölümü günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bu dönemde köleci egemenliği tanımayan çoğu kabile ve aşiretler dağlık alanlara çekilerek bağımsız yaşantılarını sürdürmeyi başarmışlardır. Köleci egemenler ve bunların işbirlikçilerine karşı, köleler ve köle halkların yaptığı mücadeleler ilkçağ tarihinin devindirici gücüdür.

Köleci toplumun son aşamasında kurulan Roma İmparatorluğu, o tarihe kadar halklar üzerinde kurumlaşan baskı ve sömürü düzenini daha da geliştirerek, eşi görülmemiş bir sömürgeci devlet oldu. Üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel teşkil etmeye başlayan köleci üretim ilişkileri ve bunları zorla ayakta tutmaya çalışan Roma emperyalizmi, içte sınıf mücadeleleri, dışta da halkların özgürlük mücadeleleri sonucu dağılarak yerini üretim güçlerinin gelişmesini daha da hızlandıran feodal üretim biçimine bıraktı.

III- Feodal toplum ve sömürgecilik

Temelde bireyi mülk konusu olarak ele alan kölecilik, başta insan emeği olmak üzere, üretim güçleri önünde bir engel haline gelince, toplumda bir durgunluk başgösterdi. Köleci ilişkilerin ortadan kalkması, tarihi açıdan zorunluydu. Nitekim, içte kölelerin, dışta halkların baş kaldırması sonucu Roma İmparatorluğu'nun dağılmasıyla, insanlık yeni bir toplum biçimine doğru evrim gösterdi. Sınıflı toplum, bu sefer de feodal temeller üzerinde örgütlendi.

Feodal toplumda esas üretim aracı olan toprak, feodal beylere aittir. Toprağa serflik ilişkileri ile bağlı olan bireyin, bir miktar üretim aracı üzerinde mülkiyet hakkı vardır. Bu durum, serfin, köleye nazaran daha fazla üretimle ilgilenmesine yolaçar. Feodal toplumda kendi kendine yeten doğal bir tarım ekonomisi hakim olup, daha çok kullanım değeri yaratmak için yapılan üretimde meta ilişkisinin gelişmesi sınırlıdır. Kentlerde zanaatkarların loncalarda örgütlenmesi, meta ilişkisinin, buna bağlı olarak da kentlerin ve ticaretin gelişmesine rağmen, toplum hala kapalı ekonomik birimler olarak kalır.

Feodal toplumda egemen sınıflar, köleci toplumun insanlık üzerinde gerçekleştirdiği baskı ve sömürü kurumlarını devralıp daha da geliştirdiler. Yeni baskı ve sömürü kurumları oluşturdular. Hızla örgütlenen feodal devlet, uygarlık alanlarının tamamı üzerinde hükümranlığını gerçekleştirdiği gibi, yeni alanları da uygarlaştırdı. Kuzey ve Orta Avrupa, feodal dönemde uygarlaştı. Feodal toplumun gelişip serpilmesinde de en çok yararlanılan araç devlet oldu.

Feodal dönemde de kabile ve aşiret örgütlenmesinin çözülmesi hızlanarak devam etti. Bu çözülmede, toprağın esas geçim aracı oluşu belirleyici rol oynadı. Aşiretçi özellikler, her ne kadar yerleşik toplumda devam ettiyse de, bu ilişkiler, ilkel komünal dönemdeki gibi eşitlikçi ilişkiler olmayıp, daha çok feodal sömürüyü gizlemek için yaşatılmaktaydı.

Halkların yeryüzünün verimli alanları üzerinde giderek artan yoğunlaşması, yurtlaştırma hareketinin doğal sınırlarına varmasına yol açtı. Üzerinde sürekli üretim yapıp çoğaldıkları bu toprak parçaları, her halk için bir yurt haline geldi. Bir halkın dilinin ve kültürünün egemen olduğu alan -milliyet sınırı- daha sonra oluşacak ulusal siyasi sınırlar için temel teşkil etti.

Köleci topluma nazaran feodal toplumda insan emeğinin topraktan daha çok artık ürün elde etmesi, insanların daha yoğun bir şekilde toprağa yerleşmesi ve serfleşmesi, feodal sömürgeciliğin maddi temelini oluşturur. Feodal sömürgecilik, yerleşik halkların egemenlik altına alınmasını ve özgür üreticilerin serfleştirilmesini amaçlar. Daha çok toprak ve serf, daha çok sömürü demektir. Feodal sömürgecilikte de en çok yararlanılan araç devlettir. Devlete damgasını vuran halk imtiyazlıdır. Tutsak edilen halkların üretim yapısı, dili, kültürü üzerine kurulan sömürgeci kurumlar, halkların evriminde ve gelişmesinde engeldirler. Bu kurumlar, toplumun iç evrim sonucu gelişip siyasi, kültürel bir güç haline gelmesini önlerler. Ayrıca aşiretçi özelliklerin korunmasına yol açıp, derin feodal çatışmalar yaratarak halkın birleşmesini engellerler. Bunun için de bir avuç aşiret reisi ile feodal beyin işbirlikçi yapılmasına çalışılır ve çoğunlukla bu iş gerçekleştirilir.

Feodal toplumun ve bu topluma dayalı sömürgeciliğin gelişmesi

kendiliğinden ve kolay olmadı. Kabile ve aşiretler devlet baskısını tanımamak, halklar yurt bağımsızlıklarını korumak, özgür köylüler serfleşmemek, serfler özgürleşmek için sürekli direndiler. Bu direnmeler, feodal sömürünün yumuşatılmasında, aşiretlerin özgür kalmasında, bazı halkların yurt bağımsızlıklarının korunmasında etkili oldu.

Feodal egemenlik çağı, V-X. yüzyıllar arasında oluş, X-XV. yüzyıllar arasında olgunluk, XV-XVII. yüzyıllar arasında çöküş aşamasını yaşadı. (Ancak, kapitalist emperyalizmin hakimiyeti altında feodalizmin ömrü bazı alanlarda XX. yüzyıl sonuna kadar uzatıldı.)

Mekan içinde de feodal toplum geniş alanlara yayıldı. Köleci dönemde uygarlığa açılmamış topraklar, bu dönemde feodal mülkler haline getirildi. Asya ve Avrupa'nın tamamı, Afrika'nın başta kuzeyi olmak üzere büyük bir kısmı feodal toplumu tanıdı.

Bu dönemin başlangıç yılları, başta demirden madeni üretim araçları olmak üzere, üretim araçlarının ve tekniğin gelişmesinde önemli bir rol oynadı. Her sınıflı toplumun son aşamasında görüldüğü gibi, feodalizmin son aşamasında da içte gericilik ve dışta da sömürgecilik doruk noktasına vardırılarak, bu üretim biçiminin de ömrü uzatılmak istendi. Özellikle feodalizmi en son temsil eden Çarlık Rusyası, Osmanlı İmparatorluğu ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, tarihte gerici rol oynadılar.

Batı Avrupa'da devrimci burjuvazinin içten mücadelesiyle tasfiye edilen feodalizm, günümüzde emperyalist ve sömürgeci egemenliğin varolduğu yörelerde zorla yaşatılmaktadır.

IV- Kapitalist toplum, sömürgecilik ve ulusal bağımsızlık

Sınıflı toplumun gelişmesinin son durağı kapitalizmdir.

Meta ekonomisinin yaygınlaşması temelinde ortaya çıkan kapitalist toplumda iki temel sınıf vardır. Tüm üretim araçlarını kendi mülklerine geçirip sermaye haline getiren kapitalistlerle, işgücünü herhangi bir engelle karşılaşmadan satan proleterler.

Feodal toplumun kapalı ekonomik birimlerini parçalayıp ulusal çapta bir ekonomik gelişmeye yolaçan kapitalizm, başlangıçta üretim araçlarının, bilimin, tekniğin, kültürün gelişmesinde önemli bir rol oynadı. Feodalizme karşı devrimci bir sınıf olarak ortaya çıkan burjuvazi, topluma egemen olduktan sonra, sınıf çıkarlarına aykırı ne varsa hepsini acımaksızın silip süpürdü. Tüm insani değerleri alış-veriş konusu haline getirdi. Ekonomiyi, dili, kültürü, siyasal yapıyı ulusal çerçevede ve çıkarlarını en iyi koruyacak şekilde yeniden örgütledi.

Feodal toplumun son aşamasında merkezileşen ve dağınık feodal birimlerin birbirleriyle sürekli çatışıp toplumu tam bir kaos içinde bırakmasına son veren krallık rejimleri, burjuvazinin gelişmesi önünde bir engel haline gelince devrildiler. Siyasi iktidarı ele geçiren ve bunu, iç ve dış sömürü için yetkinleştiren burjuvazi, sınıflı toplumun gelişmesini uç noktasına kadar vardırdı. Kapitalizmden sonra, sınıflı toplumu sürdürecek ve geliştirecek bir üretim biçiminin yaratılması olanaksızdır.

Kapitalist toplum ve bu topluma dayanan sömürgeciliği, farklı özelliklerinden dolayı üç döneme ayırarak incelemek gerekir.

A) İlkel sermaye birikimi dönemi ve sömürgecilik

Feodal toplumun lonca örgütlenmesi içinde gelişmesini engellediği zanaatçılığın, önce ev sanayii ve daha sonra manifaktür biçiminde kapitalizmin geliştirilmesi doğrultusunda yeniden örgütlendirilmesiyle meta üretimi yaygınlaştırıldı. Feodal ekonomide az gereksinme duyulan para, kapitalist ekonomi için yaygın ve vazgeçilmez bir nitelik kazandı. Tefeci-tüccarlar için para ve bunun dayandığı altın ve gümüş elde etme hırsı, daha ucuza elde edilen metalarm ihracı ile birleşince, çoğu talanla ele geçirilen bol miktarda altın ve gümüş Batı Avrupa'ya aktı. Bu durum, kapitalist üretimin yaygınlaşıp gelişmesini hızlandırdı.

İçte kadın ve çocuklar da dahil olmak üzere büyük bir kitleyi manifaktürlerde biraraya getiren ve günde onsekiz saate kadar

çalıştıran burjuvazi, üretim araçlarını sermaye haline getirmede ve işgücünü metalaştırmada büyük bir başarı sağladı. Toplum ve devlet üzerindeki etkisini giderek artıran burjuvazi, azami kârı gerçekleştirmek için her türlü aracı denedi. Bu araçlardan en elverişlisi de sömürgecilikti.

Kapitalist üretimin doğuşu, geliştirdiği sömürgeciliğe etle tırnak gibi bağlıdır. Daha XV. yüzyılda girişilen coğrafik keşifler, kapitalist sömürgeciliğin yayılma doğrultusunu da ortaya çıkardı. Daha ileri bir ekonomik temeli ve bu temel üzerinde yeni silahlarla donatılan bir devlet gücünü arkasına alan Batı Avrupa burjuvazisi için, kendisini dünya fethinden alıkoyacak başka bir güç tasavvur edilemezdi.

Kapitalist sömürgeciliğin gelişmesi için şartlar son derece elverişliydi. Bir yanda köleci ve feodal egemenlik çağında özgürlük tutkusundan uzaklaştırılarak baskı ve sömürüye açık hale getirilen halklar, öte yanda daha ucuz meta üreten bir ekonomik temel ve bu temel üzerinde yükselen bir orduya dayanan burjuvazi vardı.

Kapitalizmin doğuş çağının sömürgeciliği bu dönemin gereksinmelerine dayanır. Para ekonomisinin hızlanması daha çok altın ve gümüş talebini kamçılarken, yaygınlaşan meta üretimi hammadde ihtiyacını artırdı. Ayrıca, yeni keşfedilen Amerika kıtasında kurulan büyük çiftlikler için köle emeği vazgeçilmez oldu. Bu durumda, Avrupa'nın güçlü ailelerinin kurduğu ticaret tekelleri, dünyanın dörtbir tarafına dalbudak saldılar. Tekeller, tam bir işgal, istila ve soykırım yöntemi ile köle, altın, gümüş, hammadde vb. gibi ne bulduysa talan ettiler. Talanda karşılıklı değişim pek az rol oynadı. Bu süreç içinde, halkların direnmesi tam bir katliamla bastırıldı. Aşiret konfederasyonu örgütlenmesini aşmamış olan Amerika, Afrika, Avustralya kıtalarının insanlarını ya yok ettiler veya tamamen kişiliksizleştirerek tarihten sildiler. Sınıflı toplum aşamasına gelmiş halklar üzerinde ise, sömürge yönetiminin ekonomik ve askeri temellerini attılar. Dünya halklarının toplumsal yapılarını bağımsızca geliştirerek ilerleme çağı, yerini, Avrupa kapitalizmine bağlanarak tarih dışına itilme veya sömürgeleşme çağına bıraktı. Artık dünya halkları için uzun bir dönem kapitalizmin hammaddesi görevini görmekten başka bir çare yoktu.

Bu dönemde kapitalizm, gittiği yerlerde, kendinden önceki üretim biçimlerinin evrimini köstekleyip durgunlaştırdığı gibi, kendi üretim biçimini aşılamak için de herhangi bir çabaya girişmedi. Sömürgeleşme sürecine tabi kıldığı toplumları olduğu gibi bıraktı. Hatta bu toplumların kendi kendilerine yeterli ekonomilerini etkileyerek, kentteki zanaatçılıkla kırdaki tarımsal birimler arasındaki dengeyi bozdu. Kent zanaatçılığını, kendi ucuz mamul maddelerini piyasaya sürerek yıktı. Bu yolla, Avrupa kapitalizmine bağlanan ekonomiler, hammadde ve diğer tarımsal ürünler üretmek zorunda bırakılarak, kapitalizm öncesi üretim biçimlerinin ömrü uzatıldı.

Meta ihracını doğrudan doğruya yöneten ticaret tekelleri, bu dönemde, aracı halka olarak bir komprador burjuva sınıfının oluşmasına olanak tanımadılar. Daha çok bazı feodaller ve aşiret reisleri, küçük hediyeler karşılığında satın alınarak aracı kılındılar. (Daha sonraları bu ögeler, sömürgecilerin ajanları rolüne girip, işbirlikçi ve ulusal hain bir tabaka oluşturacaklardır.)

İlkel sermaye birikimi döneminde daha çok ekonomik ve sınırlı olarak da kültürel ve askeri alanda geliştirilen sömürgecilik, bir hazırlık safhasını yaşayıp, asıl gelişmesini kapitalizmin daha sonraki evrelerinde gösterecektir.

İçte emek üzerinde kurulan insafsız sömürü ve dışta da halkların talan edilmesiyle büyük boyutlara varan sermaye birikimi, XVIII. yüzyılın son yarısında sanayi devrimi ile sonuçlandı. Sanayi kapitalizminin ön plana geçmesiyle ticaret kapitalizmi ikinci plana düştü.

B) Serbest rekabetçi kapitalizm dönemi ve sömürgecilik

Kol gücüne dayanan manifaktür üretimi, makinanın kullanılmasıyla yerini fabrika üretimine bıraktı. Buharın yeni bir enerji kaynağı olarak makinaları işletmesi, mamul madde üretimini hem çok ucuzlattı, hem de bir kitle üretimi haline getirdi. Sanayi devrimini gerçekleştiren burjuvazi, toplumdaki etkinliğini ancak siyasi alanda sürdüren feodaliteyi peşpeşe yaptığı devrimlerle devletten de uzaklaştırarak, toplumun tek egemen gücü haline geldi. Feodaliteye

karşı mücadelesinde işçilerin ve köylülerin desteğini sağlayan burjuvazi, devlet aygıtını ele alıp yetkinleştirdikten sonra, bu baskı aracını artık kendi sınırsız gelişmesi için kullandı. Feodal çitleri ortadan kaldırarak meta toplumunun özgür gelişmesini sağladı. Ulusal dil, kültür ve tarihin oluşmasında başrolü oynadı. Siyasi alanda ulusal devleti gerçekleştirerek, uluslaşmayı tamamladı. Ayrıca bilimin ve teknolojinin gelişmesinde, o güne kadar eşi görülmemiş bir başarı sağladı.

Ama, burjuvazinin sağladığı bu olumlu gelişmeler sömürgelere asla yansımadı. Kapitalizmin tüm nimetlerinden Avrupa'nın bir avuç "medeni" ulusu yararlandı. Rekabetçi çağda, kapitalizmin iç dinamikler sonucu geliştiği toplumlar uluslaşırken, sömürgeler, daha da artan baskı ve sömürü ortamında ulusal niteliklerinden giderek uzaklaştırıldılar.

Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminin sömürgeciliği, bu dönemin ihtiyaçlarına göre gelişti. Kütle halinde meta üretimi daha çok hammaddeye ve pazara gereksinme duyuyordu. Bu durum, sömürgelerde, açık gasp ve talan yerine serbest değişim kuralının hakim kılındığı, tarımsal maddelerin ve madenlerin taşınmasına dayanan bir ekonomik yapının oluşturulmasını zorunlu kıldı. Tamamen kapitalizmin yedeğine alınan toplumlar, tek yanlı ve bağımlı olarak çarpık bir şekilde geliştirilip, iç bağımsızlıklarını yitirerek uydulaştırıldılar. Bu toplumlarda, Avrupa kültürüne yatkın olan ve ajanlaşmaya elverişli unsurlar, serbest değişim kuralları içinde aracı kılınarak, yerli bir komprador burjuva sınıf haline getirildiler. Avrupa kapitalizminin oluşturduğu bu tabaka, kapitalizmin sömürgelere en yıkıcı şekilde yansımasında ajanlık rolü oynayarak ulusal direnmenin önünde önemli bir engel haline geldi. Feodal beyler ve aşiret reisleri içerisinden giderek artan sayıda unsurlar da bu tabakaya katıldılar.

Azami kâr peşinde koşan Avrupa kapitalizmi, bu olanağı en çok sömürgelerde elde etti. Sömürgelerin bu yoğun kâr kaynağı olma durumu, üzerlerinde giderek gelişen baskı ve sömürünün esas nedenidir. İlkel birikim döneminde ekonomik ve askeri alanda geliştirilen sömürgecilik, bu dönemde kültürel, sosyal ve siyasi bir temele

oturtularak bir sistem haline getirildi.

Siyasi gelişmeleri sınırlı olan halklar tam bir sömürge durumuna getirilirken, güçlü feodal imparatorluklar yarı-sömürge durumuna getirildiler. Meta ihracı dünyanın en ücra köşelerine kadar taşırılarak bir dünya pazarı oluşturuldu. Böylece sömürge halkların tarihi, Avrupa kapitalizmine sayısız bağla bağlı olan ve kendi ulusal yaşamlarına yabancı bir tarih durumuna getirildi. Dünya siyaseti Avrupa'nın birkaç merkezinde çizilip yönlendirilmeye başlandı.

XIX. yüzyıl boyunca gelişen kapitalizmin bu döneminin sömürgeciliği altında, sömürge toplumlarındaki durgunluk devam etti. Feodal ilişkiler uyutularak olduğu gibi bırakıldı. Dünyanın, sömürgeleştirilebilecek hemen hemen bütün alanları fethedildi. Genişliğine tamamlanan sömürgecilik, derinliğine de geliştirilmeye çalışıldı. Aşiret, halk ve devletle temsil edilen toplumların direnmesi bastırılarak, klasik sömürge rejimlerinin altın çağı kuruldu. Büyük bir karanlık içinde bırakılan sömürgeler, obur kapitalizmi doyurmaya devam etti. Bu dönemde, sömürgelerdeki direnmelerin kurtuluşa gitmesinin objektif şartları yoktu. Buna rağmen direnmeler, sömürge rejimlerinin liberalleşmesinde ve yumuşatılmasında etkili oldular.

Dünyanın büyük bir bölümünde durum böyle gelişirken, Avrupa'nın doğusunda, kapitalizmin sınırlı da olsa iç dinamiklerle geliştiği toplumlarda durum daha değişik oldu. Burada istilalara karşı önceden kurulan hanedan imparatorlukları, ulusal kapitalizmlerin önünde engel teşkil ettiler. Ulusal ticaret burjuvazileri, kendi pazarlarına hakim olmak ve sanayi kapitalizmine yönelmek için kendi ulusal devletlerinin kurulmasını zorunlu görüyorlardı. Ezen-ezilen ulus burjuvazileri arasında bir pazar savaşımının doğmasına yol açan bu çelişki, ulusal sorunu tamamen çözmemekle birlikte, bazı başarılar sağladı.

Serbest rekabet kapitalizminin hakim olduğu dönemde ortaya çıkan başka önemli bir olgu da, işçi sınıfı hareketinin gelişmesi ve bilimsel bir öğretiye kavuşmasıdır. K. Marx ve F. Engels tarafından sistemli bir dünya görüşü haline getirilen bilimsel sosyalizm, insanlık kültürünün o güne kadar geliştirilen olumlu yanlarının en üst düzeyde bir sentezidir. Kapitalist toplumun, buradan giderek tüm

sınıflı toplumların sömürü kaynağını açığa çıkaran, sosyalizmin kaçınılmazlığını ispatlayan bu öğreti, işçi sınıfı ve dünya halklarının kurtuluşu yolunda güçlü bir eylem kılavuzudur. Serbest rekabetçi kapitalizm, arkasında, dünyanın tamamının sömürgeleştirilmesini, Avrupa'nın batısında ve doğusunda çözülmemiş ulusal sorunları, bilimsel sosyalist öğretiye kavuşan işçi sınıfı hareketini bırakarak, yerini emperyalizme terketti.

C- Emperyalizm, sömürgecilik ve ulusal bağımsızlık

Kapitalizmin emperyalist aşaması, üretimin temerküzü ve sermayenin yoğunlaşması temeline dayanır. Modern makinaların elektrik, petrol gibi yeni enerji kaynaklarıyla çalıştırılması sonucu, üretim daha büyük ölçeklerde yapılmaya başlandı. Büyük ölçekli üretim ve tekel, emperyalizmin ekonomik temelidir. Bu temelde azami kâr peşinde koşan sermaye, kapitalist toplumun çelişkilerini en üst noktasına kadar vardırdı. Sermaye, işte emek üzerinde azami kârın sızdırılması için görülmemiş bir sömürüyü gerçekleştirirken, dışta da bu amaçla sömürgecilik politikasını doruk noktasına vardırdı.

Emperyalist sömürgecilik, kapitalizmin bu aşamasının ihtiyaçlarına göre şekillendi. Meta üretiminin büyük kütleler halinde gerçekleştiği ve elde yoğun bir sermaye birikiminin bulunduğu bu dönemde kapitalizmin temel sorunları, elde bulunan sermayenin azami kâr getiren alanlara yatırılması, metanın sürümü için pazar ve hammadde ihtiyacıdır. Her üç sorunun çözüm alanı da sömürgelerdir. Bu durum, bize, emperyalizmin sömürgecilik politikasını neden doruk noktasına vardırdığını açıklar.

Artan meta ihracı ile birlikte sermaye ihracı, XIX. yüzyılın sonuyla XX. yüzyılın başlangıcından itibaren sömürgelere akmaya başladı. Daha çok madencilik, demiryolu, tarımsal hammaddenin sağlandığı alanlarda yatırılan sermaye, sömürgelerdeki durgun toplumsal yapıya son verdi. Sınırlı da olsa sömürgelerde kapitalizmin gelişmesi, önemli kıpırdanmalara yol açtı. Komprador burjuvazinin gelişmesine paralel olarak, kısmen üretimle de uğraşan işbirlikçi

sanayi burjuvazisi oluştu. Emperyalist tekellerle ortaklık halinde çalışan bu burjuvazi, komprador burjuvaziye nazaran ülke kaynakları üzerinde daha çok pay sahibi olmak istedi. Toprakta, iç ticarette, çok sınırlı bazı imalat alanlarında bir milli burjuvazi oluştu. Yerli burjuvaziden hem sayı hem de nitelik itibarı ile daha gelişkin olan ve emperyalist işletmelerde ortaya çıkan diğer modern sınıf ise proletaryadır. Sömürge toplumlarındaki bu ekonomik ve sosyal gelişmeler, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluş mücadelesinin objektif şartlarını oluştururlar.

Kapitalizmin her ülkenin somut şartlarına göre dengesiz gelişmesi, çelişkilerin en uç noktasına kadar varması, dünyanın sömürgeleştirilmedik tek bir alanının bırakılmaması, güç oranına göre sömürgelerin yeniden paylaştırılması zorunluluğu, insanlığı topyekün bir savaşla karşı karşıya bıraktı. Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı, kapitalizmin içine girdiği genel bunalımdan savaşsız yani insanlığı kitle halinde ölüme götürmeden kurtulamayacağının itirafıydı.

10 milyonu aşkın insanın ölümü, 30 milyonu aşkın insanın sakat kalması ve üretim araçlarının kütle halinde tahribine yol açan Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı, kapitalizmi çelişkilerinden kurtaramadığı gibi, onu ölüme, proletarya devrimleri çağına götürdü. Emperyalist sistemin en zayıf halkası olan Rusya'da patlak veren Ekim Devrimi, dünya proleter devrimlerinin ve ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketlerinin başlangıcı oldu.

1- Büyük Ekim Devrimi ve uluslararası önemi

Ekim Devrimi, üretim güçlerinin ve sömürge halklarının gelişmesi önünde bir engel haline gelen kapitalist üretim ilişkilerini parçalamayı hedef alan proletarya ve ulusal kurtuluş devrimlerinin temel taşıdır. Bu devrim, *sadece Rusya'da sosyalizmin inşası için gereken temelleri sağlamakla kalmayıp, dünya çapında bu tarihten sonra meydana gelen gelişmelerde tayin edici bir rol oynamıştır.*

Ekim Devrimi'nin uluslararası önemi şöyle sıralanabilir:

Birincisi, yeni bir çağ, proletarya devrimleri çağını açmasıdır. Bundan önceki devrimler bir sömürücü sınıfın yerine başka bir sömürücü sınıfı getirdiği halde, Ekim Devrimi sınıfsız toplumun geçiş evresi olan sosyalizmi doğurmuştur.

İkincisi, Batı'daki devrim dalgasının Doğu'ya taşınmasında köprü rolü oynayıp, sömürgesel devrimler ve bu devrimlerde proletaryanın hegemonyasını kurmasına yol açmıştır.

Üçüncüsü, emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve feodaller arasındaki karşı-devrimci ittifaka karşılık, sosyalist ülkeler, işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki devrimci ittifakın kurulmasında temel teşkil etmiştir.

Dördüncüsü, bu üç faktöre bağlı olarak, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalizmin işbirlikçisi yarı-feodal, yarı-burjuva unsurların oluşturduğu sahte ulusal cepheye karşılık, proletarya, köylülük ve aydınların oluşturduğu gerçek ulusal cephenin yaratılmasında tayin edici bir etkendir. Çağımızın başlıca özellikleri olan bu gelişmelerde, Ekim Devrimi'nin etkisi, dünya devriminin tamamlanmasına kadar süreklidir." (*)

Fransız Devrimi burjuvazi için neyse, Ekim Devrimi de proletarya ve sömürge halkları için odur. Burjuva devrimleri, sömürgelere baskı ve sömürüden başka bir şey vermediği halde, Ekim Proleter Devrimi, sömürgesel devrimler çağını açtı.

Stalin, Ekim Devrimi'nin sömürgeler üzerindeki etkisini şöyle açıklar:

"Ekim Devrimi, emperyalizmi sadece kendi egemenlik merkezlerinde, sadece metropollerde sarsmakla kalmadı. Emperyalizmin sömürge ve bağımlı ülkelerdeki egemenliğini yıkmaya çalışarak, emperyalizmin gerisine, onun çevre bölgelerine de vurdu.

Büyük toprak sahipleri ve kapitalistleri devirerek, Ekim Devrimi, ulusal ve sömürgesel baskı zincirlerini kopardı, büyük bir devletin, istisnasız tüm ezilen halklarını bu baskıdan kurtardı. Proletarya, ezilen halkları kurtarmadan kendini kurtaramaz. Ekim Devrimi'nin ayırıcı özelliği, onun SSCB'de bu ulusal sömürgesel de-

(*) PKK Programı, sayfa: 4-5.)

vrimleri, ulusal düşmanlık ve uluslararasındaki atışmalar bayrağı altında değil, ama SSCB'de yaşayan milliyetlerin işçi ve köylülerinin karşılıklı güven ve kardeşçe bir yakınlaşma bayrağı altında, milliyetçilik adına değil, ama enternasyonalizm adına genelleştirmiş bulunmasıdır.

Ulusal ve sömürgesel devrimler bizim ülkemizde proletaryanın yönetimi ve enternasyonalizm bayrağı altında gerçekleştirilmiş bulundukları için, parya-halklar, köle-halklar işte bu nedenle, kendi örnekleriyle bütün dünyanın ezilen halklarını kendilerine çekerek, insanlık tarihinde ilk kez olarak, gerçekten özgür ve gerçekten eşit halklar durumuna yükselmişlerdir.

Bu demektir ki, Ekim Devrimi, yeni bir çağ, dünyanın ezilen ülkelerinde proletarya ile ittifak halinde, proletaryanın yönetimi altında, sömürgesel devrimler çağını açmıştır.

Eskiden dünyanın, çok eski çağlardan beri aşağı ve üstün ırklar halinde, birinciler uygarlığa yeteneksiz ve sömürüye adanmış, tek uygarlık taşıyıcıları olan ikinciler ise birincileri sömürmekle görevli, siyahlar ve beyazlar halinde bölünmüş bulunduğunu düşünmek 'normal' idi. Şimdi, bu söylenceyi ortadan kalkmış ve reddedilmiş olarak düşünmek gerek. Ekim Devrimi'nin en önemli sonuçlarından biri de, kurtulmuş, sovyetik gelişme yoluna sürüklenmiş Avrupalı olmayan halklara, gerçekte onların gerçekten ileri kültür ve uygarlığı geliştirme bakımından Avrupalı halklardan daha yeteneksiz olmadıklarını göstererek, bu söylenceye ölümcül bir darbe indirmiş olmasıdır.

Eskiden, ezilen halkların tek kurtuluş yönteminin, burjuva milliyetçiliği yöntemi, ulusların birbirlerinden soğuması yöntemi, birbirlerinden ayrılmaları yöntemi, çeşitli ulusların emekçi yığınları arasındaki ulusal düşmanlıkların pekiştirilmesi yöntemi olduğunu düşünmek 'normal' idi. Şimdi, bu söylenceyi yalanlanmış olarak düşünmek gerek. Ekim Devrimi'nin en önemli sonuçlarından biri de ezilen halkların proleter, enternasyonal kurtuluş yönteminin gerçekte olanaklı ve usa uygun tek doğru yöntem olduğunu göstererek, çok çeşitli halklardan işçi ve köylülerin, özgür katılma ve enternasyonalizm üzerine kurulu kardeşçe birliğinin, gerçekte olanaklı ve usa uy-

gun olduğunu göstererek bu söylenceye ölümcül bir darbe indirmiş olmasıdır. Bütün ülkeler emekçilerinin tek bir dünya ekonomisi biçiminde gelecekteki birliğinin ön örneği olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin varlığı, bunu, dolaysız bir kanıt olarak kullanmaktan geri kalamaz.

Ekim Devrimi'nin bu ve öbür benzer sonuçlarının, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimci hareketüzerinde ciddi bir etki yapmaktan geri kalmayacaklarını söylemek gereksiz. Çin'de, Endonezya'da, Hindistan'da, vb. ezilen halkların devrimci hareketinin büyümesi ve bu halkların SSCB için duydukları sevginin artışı gibi olaylar, bunun doğruluğunun kuşku götürmez bir belirtisidir.

Sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin sarsılmaz sömürü ve baskı çağı geçmiştir.

Sömürgeler ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş devrimleri çağı, bu ülkeler proletaryasının uyanış çağı, bu proletaryanın devrimdeki hegemonyası çağı gelmiştir. (*)

2- İki emperyalist paylaşım savaşı arasında dünya durumu

Ekim Devrimi sonunda eski Çarlık Rusyası toprakları üzerinde SSCB şeklinde örgütlenen Sovyet halkları, sosyalist inşaya giriştiler. Dünyanın 1/6'sında sosyalizmin kurulmaya başlamasını hazmedemeyen emperyalist devletler, Sovyetler'e karşı savaş ilan ettiler. İçteki gericilerle birleşen emperyalistlerin yenilgisiyle, sosyalist inşayı hiçbir gücün engelleyemeyeceği anlaşıldı. Emperyalizmin ajanlığı rolünü oynayan Troçkistler ve Buharincilerin tasfiyesi ile SSCB, geriye döndürülemez biçimde sosyalist bir ülke haline geldi.

Savaştan sonra emperyalistler, tahrip olan ekonomilerini yeniden canlandırmaya ve güçlendirmeye yöneldiler. SSCB'den, ulusal kurtuluş ve kendi ülkelerindeki proletarya hareketinden korkuya kapılan burjuvazi, kurtuluşu sosyal-demokrat ve faşist ideolojilerde buldu. Özellikle devrimin arifesinde olan Almanya ve İtalya'da,

(*) J. Stalin, Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, s. 310-312, Sol Yayınları, 3. Baskı.

burjuvazinin en kanlı yönetim biçimi olan faşizm boy vermeye başladı. Proletaryayı aldatmak ve bölmek için kullanılan sosyal-demokrat hükümetler, bu dönemde faşizme hizmet etmekten başka bir sonuç vermediler.

Emperyalist aşamada, özellikle Ekim Devrimi'nden sonra, sürekli kırpılan burjuva demokrasisi, bir devlet biçimi olmaktan çıkmıştır. Finans kapitalin en güçlü gruplarının yönettiği devletler, faşizm ve oligarşi gibi çeşitli biçimlere bürünerek birbirlerine alternatif olarak gelişirler.

1929 dünya ekonomik buhranı, faşist tırmanışı hızlandırdı. Dünyayı yeniden paylaşmaya ve SSCB'yi ortadan kaldırmaya çalışan Alman, İtalyan ve Japon faşistleri, aralarında bir ittifak oluşturarak, militarizmi alabildiğine geliştirdiler. Savaştan kârlı çıkan İngiltere, eski gücünü kaybeden Fransa ve yeni bir emperyalist güç olarak yükselen ABD, faşizmin SSCB'yi hedeflediğini, kendilerine yönelmeyeceğini hesaplayarak bu duruma seyirci kaldılar.

İki savaş arasındaki diğer bir önemli olgu da, sömürge toplumlarındaki kapitalist gelişmenin hızlanması ve ulusal kurtuluş hareketlerinin, proleter dünya devrimlerinin bir parçası olarak, emperyalizme karşı gelişmesidir. Batı'da işçi sınıfı hareketlerinin, sosyal-demokratların ve emperyalistlerin elbirliğiyle yenilgiye uğramasına karşılık, Doğu'da ulusal kurtuluş hareketleri, proletarya önderliğinde de olmak üzere, özellikle emperyalist kapitalizmin en çok geliştiği Çin, Çinhindi ve Hindistan'da çağımızın başlıca akımlarından biri haline geldiler. Emperyalizmin savaş sonrası yıkıntılarından ve SSCB desteğinden yararlanarak, burjuvazi önderliğinde sınırlı da olsa başarıya ulaşan Türk ulusal kurtuluş hareketi, bu dönemin tipik bir olayıdır. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan yenik çıkan ve hızla militaristleşen Almanya ile, gücü oranında sömürgelerden pay almak isteyen faşist İtalya ve Japonya, ikinci bir dünya savaşının kaynağı haline geldiler. SSCB'yi de imha etmeyi amaçlayan bu faşist klik, 1939'lara doğru savaşı başlattı. Bu savaş, aynı zamanda, kapitalizmin asla ıflah olmayacağının ikinci bir ispatıydı.

30 milyona yakın insanın ölümü, 50 milyona yakın insanın sakat

kalması ve üretim araçlarının kütle halinde tahrip olmasına yol açan II. Emperyalist Paylaşım Savaşı, SSCB önderliğinde, proletarya, ulusal kurtuluş hareketleri ve diğer anti-faşist güçlerin oluşturduğu cephe karşısında faşizmin yenilgisiyle son buldu. Savaş sonunda, dünya durumunda köklü değişiklikler meydana geldi.

3- İkinci emperyalist savaştan günümüze kadar dünya durumu

a) Emperyalizmin durumu:

Emperyalist sistem, çelişkilerini çözmek ve çöküşünü geciktirmek için başvurduğu savaştan, daha büyük yaralar alarak çıktı. Savaş sırasında ve sonrasında en zayıf dönemini yaşayan emperyalizme karşı, dünya halkları, büyük bir direnme ve devrim mücadelesine giriştiler. Sosyalist inşa yükselirken, ulusal kurtuluş ve işçi sınıfı hareketleri de büyük başarılar kazandılar. İşte bu nedenlerle, kesin bir yok olmayla karşı karşıya olduğunu gören emperyalist devletler, kendi aralarındaki çelişkileri ikincil plana atarak, hızlanan dünya devrim sürecini engellemek için, savaştan en kazançlı çıkan ABD önderliğinde, geçici olarak bir bütünlük ve dayanışma içine girdiler.

ABD önderliğinde girişilen bu karşı-devrim hareketini daha iyi kavramak için, emperyalizmin içinde bulunduğu durumu daha yakından görmek gerekir.

Savaşın esas kaynağı olan faşist Alman, İtalyan ve Japon emperyalizmi, büyük bir hezimete uğradı. Daha çok savaş amacıyla örgütlenen ekonomileri tam bir yıkıntı içindeydi. İnsan gücünün büyük ve etkin bir bölümü ya ölmüş ya da sakat kalmıştı. Fabrikalar tamamen yıkılmıştı.

Savaştan başarıyla çıkan İngiliz ve Fransızlarla, Avrupa'nın diğer ülkelerinin durumu da bundan farklı değildi. Yeniden bir örgütlenme olmazsa, kapitalizmin yaşaması mümkün olamazdı. Savaşa son anda giren ve coğrafik mevkiinden dolayı pek zarar görmeyen ABD emperyalizmi, ayrıca savaşta yaptığı vurgun yüzünden, çok güçlü bir devlet haline geldi. ABD, emperyalizmin başına geçerken, bir yandan bu yıkıntı halindeki ekonomileri onarmak, öte yandan bunun karşılığı olarak kapitalizmin sömürgeler mirasına sa-

hip çıkmak durumundaydı. İngiltere ve Fransa'nın güçsüz durumları sömürgelerin direnmesiyle birleşince ABD'nin yeni tip sömürgeciliği kaçınılmaz hale geldi. Gelişen sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri karşısında, zamanı uzatmaksızın bu görevlerin gerçekleştirilmesi gerekiyordu.

Marshall ve Truman doktrinleri gereğince, kapitalist ülkelerin kalkınması ile bu ülkelerin ekonomik ve askeri güçleri arasında bir ittifak zorunlu görüldü. NATO, CENTO, RCD, SEATO gibi örgütler buna göre kurulmuş olup, kapitalist sistem içindeki siyasi ve askeri bunalımları ortaklaşa karşılamak, sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı ortak tavır koymak esasına dayanırlar. Avrupa emperyalistlerinin ekonomik örgütü olan AET, ekonomik alanda ABD'ye karşı çıkmakla beraber, esas olarak sosyalist ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı diğer emperyalistlerle ortak hareket etmektedir. Monroe doktrinine göre de, ABD, kendini Amerika kıtasının doğal hakimi saymakta, kendi önderliğinde çeşitli ekonomik ve askeri paktlar kurmaktadır.

Daha iki savaş arasında burjuva demokrasisinin inkarı olarak ortaya çıkan, belirli tekel gruplarının dayattıkları devlet biçimleri (faşist, oligarşik), birbirlerini kovalarken; gerek metropollerde ve gerekse uydularında olsun, faşist, faşist karmalı, sosyal-demokrat hükümetler ve askeri cuntalar da birbirlerini kovaladılar.

Felsefe, edebiyat, sinema gibi kültür alanında yoz akımlar alabildiğine geliştirildi. Güçlü propaganda araçlarıyla insanlar, en hayati sorunlarından koparılıp, yapmacık, kişiliksiz tutum ve davranış içine sürüklendiler. İnsanlığın tarih boyunca yücelttiği tüm değerler gözden düşürülmeye çalışıldı.

Bilim ve teknolojideki tüm ilerlemeler tekellerin çıkarına hizmet ettiği ölçüde uygulamaya konuldu. Bilim ve teknolojinin zaferi olan atom enerjisi, insanlığa karşı sürekli bir tehdit aracı haline getirildi.

Emperyalist ülkelerin burjuvaları, bir yandan kozmopolitizmi yaşam biçimi olarak alırken, öte yandan emekçiler arasında çelişkiler yaratmak için şovenizmi geliştirmekten bir an geri durmadılar. Emekçilerden bir kısmının satın alınması sonucu oluşan işçi aristokrasisi, şovenizmin, revizyonizmin ve reformizmin maddi temeli

oldu. Emperyalizme hizmet eden bu akımlar, işçi sınıfına hakim kılınmaya çalışıldı ve bunda hayli başarı da sağlandı.

ABD önderliğinde girişilen bu yeniden örgütlenme ve onarım hareketine rağmen, kapitalist emperyalist sistem, kendi içinde çatlamakta: sosyalist ülkeler, proletarya ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı başarısız kalmaktadır.

Can çekişen, her gün bir parçasını kaybeden kapitalizmi kurtarmak için ABD emperyalizminin içine girdiği bu durum, köleciliği kurtarmak için Roma İmparatorluğu'nun, feodalizmi yaşatmak için Rus Çarlık ve Osmanlı Türk imparatorluklarının içine girdikleri duruma benzemiyor mu? Onlar da zamanlarında çok güçlü ve görkemli görünmüyorlar mıydı?

b) Sosyalist ülkelerin durumu:

Savaşı başlatan faşist kliğin amaçlarından biri de SSCB'yi ortadan kaldırmaktı. Ama SSCB, savaştan zaferle çıktığı gibi, kendini tecrit olmaktan da kurtardı. Sovyet Kızıl Ordusu'nun yardımıyla, Doğu Avrupa'da faşizme karşı kurulan Halk Cepheleri, savaştan sonra devlet iktidarını ele geçirdiler. Halk Cepheleri içinde etkin durumda bulunan komünistler, burjuva demokrat partileriyle yaptıkları mücadeleyi kazanarak, proletarya diktatörlüğünün ön biçimi olan Halk Cumhuriyetlerini kurdular. Doğu Avrupa ülkelerinin tamamında halk cumhuriyetlerinin kurulmasıyla SSCB'nin tecrit durumu ortadan kalktı. Kendi aralarında ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri alanlarda sıkı bir işbirliğine yönelen sosyalist ülkeler, sosyalist ekonominin inşası için mücadeleye giriştiler ve bu alanda büyük başarılar sağladılar.

Emperyalist sistemin ekonomik ve askeri alandaki ablukasına karşılık, kendi öz güçlerine dayanarak kalkınan sosyalist ülkeler topluluğunun varlığı, çağımızın en önemli olgularından birisidir. Dünyanın en ücra köşesinde meydana gelen her toplumsal olayda sosyalist ülkelerin etkisini görmemek mümkün değildir. Anti-faşist ve ulusal kurtuluş hareketlerinin başarıya ulaşmasında, sosyalist bir dünyanın varlığı en önemli faktörlerden birisidir. Sömürge ülkelerde devrim, emperyalist sisteme karşı sosyalist sistemin varlığı ve si-

stemden görülen etkin destek ve yardımla mümkündür. Emperyalizmi çökerten güçlerin başında ulusal kurtuluş hareketleri olmakla birlikte, bu hareketlerin başarıya ulaşmasını sağlayan arkasındaki güç, sosyalist sistemdir.

Sosyalist sistemin emperyalizmi direkt çözücü etkisi, sosyalist ekonominin büyük başarısı, kapitalist ekonomilerin sürekli bunalımına karşılık sosyalist ekonomilerin istikrarlı yapısı, siyasal, askeri ve kültürel alanda kazanılan başarılar ve bütün bu başarılar temelinde emperyalizme karşı kazanılan üstünlükte görülür. Emperyalist devletler, kendi hakimiyetleri altında tuttukları ülkeler üzerinde ve kendi aralarında yaptıkları mücadelelerde eskisi gibi sadece kendi güçlerine göre hareket edememekte, sosyalist ülkelerin varlığını da önleyici bir faktör olarak hesaba katmaktadırlar.

Sosyalist ülkelerin varlığı, dünya halklarının gözünde sürekli bir kurtuluş, aydınlık ve çekim merkezidir.

c) Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin durumu:

Uzun bir mücadele geleneği ve birikmiş bir tecrübeye sahip olan kapitalist ülkeler -özellikle Batı Avrupa- proletaryası, emperyalist savaş boyunca, faşizmin yenilgiye uğratılmasında ve demokrasi güçlerinin zafer kazanmasında etkin bir rol oynadı. Savaştan sonra, barışın güçlendirilmesi, demokrasinin kökleşmesi, tekellerin geriletilmesi ve iktidardan düşürülmesi gibi demokratik ve siyasal hedefler için mücadeleyi yoğunlaştırdı. Bu mücadele sonucu kazandığı başarılarla ve halkı etrafında örgütleyerek hatırı sayılır bir güç haline geldi. Öyle ki, bazı kapitalist ülkelerde savaşçı proleter milisler ve proletarya önderliğinde temsili organlar kurulmuş ve muazzam başarılar elde edilmişti. Ayrıca bu savaşım ve başarılarla, yükselen sosyalist inşalara ve ulusal kurtuluş hareketlerine de güçlü destek sağlayarak, emperyalizmin geriletilmesinde ve sosyalizmin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynadı.

Emperyalist tekellere karşı geliştirdiği mücadele sonucu iktidar alternatifi haline gelen proletarya hareketi, 1950'lerden sonra saflarında türeyen emperyalizm uşağı modern revizyonist ihanet yüzünden, geçici bir süre için duraksamak zorunda kaldı. Yeni fır-

tmaların tohumlarını içinde taşımakla birlikte, proletarya hareketi, bugün revizyonistlerin komünist parti ve sendika yönetimlerini gaspetmesinden dolayı, fırtına sonrası dinen bir okyanusa benzemektedir. Revizyonist ihanet yüzünden güçlü bir önderlikten yoksun olan proletarya, kendi devrimci örgütünü yaratmadıkça, mücadelesini geliştiremeyeceği gibi, sosyalist ülkelere ve ulusal kurtuluş hareketlerine de gereği gibi destek sağlayamaz.

Bütün bu olumsuz koşullara rağmen, burjuvazi ve uşağı modern revizyonistlerin vahşi grev dedikleri, yasalara ve revizyonist sendika şeflerine aldırmadan, onlara karşı gelişen grevler, bugün de proletaryanın mücadeleci ruhunu ve devrimci potansiyelini ortaya koymaktadır. Pek çok gelişmiş kapitalist ülkede grevler birbirini izlemekte, yeni siyasal ve kitle örgütleri oluşturmak için reformizm, revizyonizm ve troçkizme karşı yoğun bir mücadele verilmektedir.

d) Sömürgelerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin durumu:

Emperyalizm ve Ekim Devrimi ile birlikte ulusal sorunun sömürgeler genel sorunu ile kaynaşması sonucu, sömürgelerin emperyalizme karşı savaşarak ulusal sorunlarını çözmeye, yani ulusal bağımsızlıklarını kazanmaya girişmeleri tesadüfi değildir. Bu dönemde, sömürge devrimlerinin objektif ve subjektif koşulları gelişmeye başlamıştır.

Sömürge ülkelere sermaye ihracı, bu ülkelerde kapitalizmin gelişmesine yol açmakta ve sosyal yapıyı değişikliğe uğratmaktadır. İki savaş arasında gelişen bu durum, ikinci savaştan sonra daha da hızlanarak devam etti. Dünyanın üçte birinin sosyalist inşaya yönelmesi, ulusal kurtuluş hareketlerinin artan başarıları, kapitalizm için bir pazar ve hammadde sorunu yarattı. Siyasi nedenlerden dolayı genişliğine büyütülemeyen pazar, ancak derinliğine geliştirilebilirdi. Bu da, emperyalist devletleri, sömürgelere sadece meta ihracı değil, parasermaye yanında fabrika da ihraç etmek zorunda bıraktı. Özellikle tekstil, gıda ve diğer hafif sanayiler sömürgelere taşınıldı. Kendilerine de elektronik, uçak, vb. ağır sanayi kollarını alıkoydular. Bu durum, gelişen teknoloji ve siyasi nedenlerden ötürü metropol-sömürge ilişkisinin gelişmiş bir maddi temel üzerinde yeniden kurulmasıdır.

Özellikle ABD'nin güçlü ekonomisine dayanarak geliştirdiği bu sömürgecilik, sosyalist ülkelerin karşısında tutunmak, ulusal kurtuluş hareketlerinin ekonomik bağımsızlığa yönelmesini engellemek ve kapitalist ekonominin daha gelişmiş bilimsel ve teknolojik bir temel üzerinde pazar sorununu çözümlemek için, dünyanın büyük bir bölümünde hakim kılınmaya çalışılmaktadır. Bu yeni sömürgecilik, klasik sömürgeciliğe karşı değildir. Klasik sömürge şartlarının doğurabileceği tehlikeler bu tip sömürgecilikle ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Sömürgeler üzerinde taraflar (emperyalistler ve işbirlikçileri), çıkar birliklerini daha esaslı olarak görmekte ve sömürgelerin tümüyle ellerinden çıkması yerine, üzerinde önceden anlaşılmış bir yönetimde birleşmektedirler. Çatışmayı değil, denge durumunu muhafaza etmeye çalışmaktadırlar. Bugün hala kalıntı olarak var olan klasik sömürgelerin eğreti durumunu bu açıdan değerlendirmek gerekir.

Kısaca, bu nedenlerden ötürü yeni sömürge ülkelerde geliştirilen kapitalizm, bu ülkelerin toplumsal yapılarında önemli değişikliklere yol açtı. Hakim sınıfların içinde, komprador ve feodal kesimler gücünü kaybederken; montaj, gıda, tekstil ve diğer hafif sanayi alanlarında geliştirilen işbirlikçi-tekelci burjuvazi önem kazandı. Aynı şartlar, etkisini, köylülüğün topraktan kopması ve işçi sınıfının gelişmesinde de gösterdi. Artan sayıda bir aydın tabakanın ortaya çıkışı da bu ekonomik gelişmenin sonucudur.

Bu sosyo-ekonomik gelişmeler sonucu, ister yeni sömürgelerde aynı devlet aygıtı içinde olsun, ister klasik sömürgelerde komprador ve feodallerle işbirliği halindeki sömürge yönetiminde olsun, geçerli yönetim biçimi, ipi emperyalist devletlerin elinde olan ve paravan hizmeti gören sivil kurumların arkasında militarizmin sırıttığı bir diktatörlüktür.

İkinci paylaşım savaşından sonra belirginleşen sömürge ülkelerin bu yapısı, ulusal kurtuluş devrimlerinin objektif şartlarının ne kadar olgun hale geldiğini gösterir. Bu şartlar, sömürgesel devrimlerde burjuva önderliğinin kaypaklığını ve uzlaşıcı niteliğini açıklarken, aynı zamanda, emekçi yığınlara dayanan proletarya önderliğinin tam bağımsızlığa götüreceğini ortaya koymaktadır. Ulusal kurtuluş

hareketi içinde her türlü işbirlikçi ve teslimiyetçi eğilimin, burjuvazinin emperyalizme ve sömürgeciliğe bağımlı maddi yapısından kaynaklanmasına karşılık, tam ulusal bağımsızlıkçı akımın, emperyalizm ve sömürgecilikten zarar gören proletarya ve diğer emekçi güçlerden kaynaklanacağı açıktır.

Emperyalist devletlerin güdümü altında sömürgelerde oluşan ve devrime son derece elverişli olan bu iç şartlar, savaş sırasında ve sonrasında emperyalistlerin güçsüz düşmeleri ve buna karşılık sosyalist ülkelerin etkin desteği gibi dış şartlarla birleşince, ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizmi gerileten başlıca akım haline geldiler.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin ilk başarıya ulaştığı yerler, sömürgeci kapitalizmin ilk geliştiği İngiliz ve Fransız sömürgeleri oldular. Daha savaştan önce başkaldıran bu sömürge halkları, savaşın yarattığı elverişli şartlardan da yararlanarak, siyasi bağımsızlığa yöneldiler. Çinhindi ve Hint yarımadasında nispeten kolay başarıya ulaşan siyasi bağımsızlık mücadelesi, Vietnam'da komünistlerin önderliğinde emperyalist sistemden kopma mücadelesine dönüşünce, ABD, Fransızlar ve yerli işbirlikçiler büyük bir karşıdevrimci harekete giriştiler. Genişleyen Vietnam devriminin ayırdedici özelliği, salt savaş sonrasında emperyalistlerin zayıf durumundan yararlanmakla kalmayıp, bir dünya savaşının olmadığı ortamda, küçük bir ülkenin, öz gücünü örgütleyerek, birkaç emperyalist devlete ve işbirlikçilerine karşı başarıyla direnebileceği ve zafere gidebileceğidir.

Japon emperyalizmine karşı büyük bir direnme savaşı içinde gelişen ve giderek komprador-bürokrat kapitalizmle feodalizme karşı yönelen Çin Devrimi, halk demokrasisinin kurulmasıyla sonuçlanarak, emperyalist sistemde büyük bir gedik daha açtı. Endonezya'nın Hollanda egemenliğinden kurtulması, Kore, Laos ve Kamboçya halklarının tam bağımsızlık mücadelelerinin zaferle sonuçlanması, Uzak Doğu'yu emperyalizmin zayıf düştüğü bir bölge haline getirdi.

Vietnam devriminin başarılı örneği izlenerek Afrika kıtasında geliştirilen bağımsızlık mücadeleleri de büyük başarılar kazandılar.

İngiliz ve Fransız sömürgelerinde siyasi bağımsızlığın kazanılması genellikle kolay olurken; sömürgeci kapitalizmin az geliştiği, ancak 1950'lerden sonra bu gelişmenin hızlandığı Portekiz sömürgelerindeki ulusal kurtuluş mücadeleleri, daha kökten ve zor oldu. Afrika'da kalıntı halindeki klasik sömürgeciliği, emperyalizme bağımlı yerli beyaz azınlık yaşatmaya çalışırken; yeni sömürgeciliği, İngiliz, Fransız, Alman ve ABD emperyalistleri ortaklaşa geliştirmeye çalışmaktadırlar. Afrika halklarının birbirleriyle dayanışma halinde gelişen ve yeni sömürgeciliğe karşı da yönelen mücadeleleri karşısında, emperyalizm ve işbirlikçilerinin tutunması mümkün değildir. Emperyalistler, ulusal kurtuluş hareketlerini durdurmak için daha çok kukla yönetimlerini güçlendirmeye çalışmaktadırlar.

Küba devriminin yeni sömürgeciliğe karşı başarılı örneğini izlemeye çalışan Güney Amerika devrimci hareketleri, daha zor gelişmektedirler. Subjektif şartların yeterince hazırlanmaması, hareketler içindeki troçkist etki ve azgın askeri-faşist diktatörlükler, bu zor gelişmenin nedenleridir.

Sömürgelerinin büyük bir bölümünü kaybeden, eldeki somürgelerini korumada zor durumu düşen emperyalizm, stratejik coğrafik konumu ve onsuz edemeyeceği zengin petrol kaynakları nedeniyle var gücü ile Ortadoğu ülkelerine yüklenmekte; klasik sömürgecilik, yeni sömürgecilik ve askeri işgal yöntemlerini içiçe kullanarak, işbirlikçileri vasıtasıyla bu ülkeleri yönetmeye çalışmaktadır.

Emperyalizm, sömürgecilik ve feodal çıkarlar doğrultusunda Ortadoğu halklarının parçalanması, kurtuluş mücadelelerini zorlaştırmaktadır. Kürdistan'ın aşiretçi-feodal parçalanmışlığı yetmiyormuş gibi, dört işbirlikçi devlet tarafından en gerici tarzda sömürgeleştirilmesi, bu yüzden uzun süre kapitalizme açılamaması, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin en geri düzeyde kalmasına yol açmaktadır.

Arap halkının, emperyalizmin ve feodallerin çıkarlarına göre birçok işbirlikçi devletin kontrolü altına alınması, Arap ulusal kurtuluş hareketinin birliği ve başarısı önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır. Ortadoğu'da emperyalizmin "Truva Atı" rolünü oynayan İsrail, militarist bir güç olarak, Filistin halkını yurdundan sür-

mesi yetmiyormuş gibi, zaman zaman düzenlediği katliam hareketleri ile yok etmeye çalışmaktadır. Filistin direnişi, emperyalizm ve yerli gericilik tarafından tasfiye edilmek istenmektedir.

Türk ve İran orduları, bölgede emperyalizmin jandarmalığını üstlenmişlerdir. Bu iki ülkede geliştirilen yeni sömürgecilik, devrimci hareketin amansızca ezilmesini zorunlu görmektedir.

Tüm bu etkenler, Ortadoğu halklarının devrimci mücadelesinin neden zor olduğunu ortaya koymakta ve aynı zamanda Ortadoğu'daki halk hareketlerinin emperyalizmi canevinden vuracağını da açıklamaktadır. Asya ve Afrika'daki gücü büyük ölçüde kırılan emperyalizm, bu iki kıtayla SSCB arasında bir düğüm noktası oluşturan Ortadoğu'da da büyük bir darbe yemekle nihai çöküş sürecine girecektir.

Sosyalist ülkeler, ulusal kurtuluş ve işçi sınıfı hareketleri tarafından temsil edilen sosyalist akım, çeşitli sapmaların engellemelerine rağmen emperyalizmi adım adım geriletmekte, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için, en küçük halkların bile -eğer cesaret edip savaşırlarsa- zafere gitmeleri için her zamankinden daha elverişli şartlar yaratmaktadır.

e) Ulusal kurtuluş, işçi sınıfı ve komünist hareketler içinde durum:

Tarih bize, devrimci akımların geliştiği her dönemde, çıkarları bozulanların, zorla engelleyemedikleri bu akımları, içten saptırıp diledikleri doğrultuda kullanmak istediklerini öğretmektedir. Devrimci akımların her coşkun gelişme dönemini, çoğunlukla, ardından sapmaların yol açtığı bir alçalma dönemi takip eder. Her büyük öğretinin kaderinde bu gerçek vardır. İslamlıkta, hıristiyanlıkta ve burjuva ideolojilerinde olduğu gibi, sosyalizmde de durum farklı değildir. Öğretilerin canlı gerçek özü devrimi doğururken, sapmalarla dile getirilen lafzı dönekliğe yolaçar.

Çağımızın tek tutarlı devrimci akımı olan bilimsel sosyalizm, özellikle İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nı takiben dünya devrimci hareketinin gösterdiği büyük kabarıştan sonra, eşi görülmemiş tahrifatlara uğradı ve uğramaktadır. Bu işin öncülüğünün

devrimin zaferle sonuçlandığı ülkelerde yapılması, görünüşte şaşırtıcı gelebilir. Ama sosyalizmin tarihi araştırılacak olursa, durumun hiç de şaşırtıcı olmadığı ortaya çıkacakttr. Sapmalar elbette devrimci mücadelenin geliştiği ve devrimin kökleştiği yerlerde boy verir. Devrim ve devrimci hareketin olmadığı yerde sapmaların ne işi olabilir?

Bilimsel sosyalizmin, ilk defa işçi sınıfı hareketiyle kaynaştığı Almanya'da Bernstein revizyonizminin, ardından II. Enternasyonal oportünizminin doğması tesadüfi değildir; çünkü, bu dönemde Almanya devrimin odak noktasıdır.

I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda, II. Enternasyonal sosyal-şovenizminin emperyalist burjuvazinin imdadına koşması tesadüfi değildir; çünkü, savaş tüm Avrupa'yı devrimin arifesine getirmişti.

Troçkizmin SSCB'de ortaya çıkması ve emperyalist devletlerin ajanlığı rolüne girmesi de tesadüfi değildir; çünkü, sosyalist inşa bir gerçek olmuştu. Emperyalizmi kudurtan bu durum, Troçki olmasaydı yine bir Troçki yaratacaktı.

Günümüz modern revizyonizminin, en güçlü sosyalist ülkelerde ortaya çıkması da bir tesadüf değildir. Kapitalizmin bir daha dirilmemek üzere tarihe gömüldüğü bir ortamda ve sosyalizmin alt-üst ettiği sınıflı toplumun kalıntılarının maddi zeminini oluşturduğu sapmalar, elbette bu ülkelerde kaçınılmaz olacaktır. Devrim gemisinin büyük dalgalarla boğuşa boğuşa yol aldığı engin denizlerde, kıyıya sığınmak isteyenler elbette çıkacaktır.

Dünya devrimci pratiğinin doğruluğunu yüz milyonların kanı ile ispatladığı proletarya devrimleri çağının marksizmi olan LENİNİZM'i, ne burjuvazi ile iktidarı paylaşmayı öneren, özünde burjuvaziye uşaklığın teorisi olan "toplumsal ilerleme", "barışçı geçiş", "kapitalist olmayan yol" (*) tezleri, ne de emperyalizme ve gericiliğe en katıksız uşaklık teorisi olan "iki süper devlet", "üç dünya"

(*) Burada kastedilen, geri ülkelerde, ulusal demokratik halk devrimi sonucunda kapitalist olmayan yoldan sosyalizme geçiş, leninist tezi değildir; "demokratik halk devrimi yapmadan reformlar yoluyla, kerte kerte sosyalizme geçiş" revizyonist tezidir.

ve "uluslararası yeni ekonomik düzen" safsataları, dünya halklarının kurtuluşu yolunda eylem kılavuzu olmaktan çıkarabilir.

Özellikle, emperyalizmin sömürgelerinden sağladığı artık-değerle semirttiği işçi aristokrasisi, bugün gelişmiş kapitalist ülkelerde leninizme saldırmada emperyalist burjuvaziyi bile geride bırakmaktadır. Geçmişin komünist partilerinde ortaya çıkan ve bugün "euro-komünizm" diye adlandırılan bu akımın kaderi, şimdiden, emperyalizmin en güvendiği iktidar partileri olan sosyal-demokrat partilerin akibetine dönüşmektedir. Kendi devrimci partilerini henüz yaratamayan emperyalist ülkelerin işçi sınıfı, bu akımın maskesini düşürmedikçe, ne kendine ne de sömürge halklarına ciddi bir yardım yapamayacaktır. Sömürgelerden artık-değer aktarma olanağı ortadan kaldırılmadan da böyle bir görevin bütünüyle gerçekleşmesi beklenemez.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin çağımızın başta gelen bir devrimci akımı haline gelmesinden itibaren, bu alanda da çeşitli sapmaların boy verdiğini görmekteyiz. Özünde emperyalizme, sömürgeciliğe ve yerli gericiliğe bağlı maddi yapıdan kaynaklanan ve reformist, uzlaşıcı, giderek gerici bir karakter gösteren bu akımlar, bugün modern revizyonizmin fideliğinde boy atmaktadırlar. Burjuva ideolojilerinin tamamen deşifre edilmiş olması ve halktan yüz bulamaması, bu eğilimleri görünüşte sosyalist olmaya zorlamaktadır.

Emperyalist dönemde reformların belirgin özelliği, halkların tam bağımsızlık yolundan alıkonulmasında bir araç rolü oynamasıdır. Ulusal kurtuluş hareketleri tam bağımsızlığa yöneldikçe, emperyalizm ve sömürgecilerin, işbirlikçilerini alttan alta hareket geçirdikleri, bazı reformları danışıklı döğüşle piyasaya sürerek kitleleri pasifize etmeye çalıştıkları, pratiğin günümüzde yüzlerce defa ispatladığı bir gerçektir. Örneğin, Filistin ve Rodezya'da durum böyledir. Ama, devrimcilerin reformları ellerinin tersi ile ittikleri de bir gerçektir.

Eğer reformlar sıcak mücadele içinde ve tam bağımsızlığa doğru giden yolda, mücadelenin bir yan ürünü olarak ortaya çıkarsa bir anlam ifade eder.

Ulusal kurtuluş hareketlerinde, bağımsızlık olgusu dışındaki tüm

eğilimler reformisttir. Her reformist eğilim de, özünde emperyalizme, sömürgeciliğe ve yerli gericiliğe maddi bağlarla bağlı olanların eğilimidir.

Günümüzde ulusal kurtuluş hareketi içindeki reformist, işçi sınıfı ve komünist hareket içindeki sağ ve sol sapmalar, dünya devrimci hareketinin gelişmesini durduramayacaktır. Emperyalizme karşı mücadelede günümüze kadar dünya halklarına çok şeyler kazandıran marksizm-leninizm, bundan sonra da çok şey kazandırmaya devam edecektir.

İkinci Bölüm

KÜRDİSTAN TOPLUMU

Kürdistan, Asya kıtasının Afrika ve Avrupa'ya yönelen, ilk ve orta çağlarda uygarlığın merkezi rolünü oynayan, günümüzde zengin petrol kaynakları, stratejik coğrafi ve siyasi konumuyla uluslararası alanda önemini devam ettiren Ortadoğu'nun kilit bir bölgesinde bulunmaktadır. Ortadoğu'nun bugünkü siyasi haritası, temelde, emperyalizm ve işbirlikçileri olan burjuvazi ve feodaller tarafından çizilmiş olup, halkların bağımsızlık ve demokrasi doğrultusundaki taleplerı önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Özellikle, dört sömürgeci devletin sınırları içine alınarak ülke birliği parçalanan Kürt halkı, bu durumdan en büyük zararı görmektedir.

Kürdistan, Türk, Arap ve Fars uluslarının arasında kalan, üzerinde yoğun olarak Kürt halkının yaşadığı, engebeli ve yüksek dağlarla verimli ovaların içiçe bulunduğu, yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından son derece zengin olan, yirmi milyonu aşkın nüfusun üzerinde yaşadığı geniş bir ülkedir. Siyasi bakımdan, emperyalizme bağımlı olan dört sömürgeci devletin hakimiyeti altındadır. Her devlet, uluslararası tekellerin ve kendi ekonomisinin çıkarları doğrultusunda, hakimiyeti altında tuttuğu parça üzerinde sömürgeciliğin

geliştirilmesinde başrolü oynamaktadır.

Sömürgeciliğin oluşturduğu ekonomik şekillenme içinde aşiretçi-feodal çıkarlar kollanarak ve zorla yaşatılarak toplumsal parçalanma derinleştirilmeye çalışılmakta; bu süreç içinde, Kürt uluslaşması engellenerek, hakim uluslarla bütünleşme politikalarına yoğunluk kazandırılmaktadır.

Çağımızda tamamen tasfiye olma sürecindeki klasik sömürgeciliğin halen Kürdistan'da dört başı mamur bir şekilde hakim olmasının nedenlerini, köleci toplum aşamasından günümüz emperyalizm aşamasına kadar incelemiş bulunduğumuz sınıflı toplum ve sömürgecilik tarihinin ülkemiz ve halkımız üzerindeki somutlaşmasında aramak gerekir. Bu bakış açısıyla, Kürdistan'm kısaca sömürgeleşme tarihini ve bugünkü toplum yapısını inceleyeceğiz.

I- Kürdistan'ın sömürgeleşme tarihi

A) Köleci dönemde Medler

Kürtlerin kökü, barbarlık döneminde Kuzey Avrupa'da göçebelikle yaşayan, uygarlığın gelişmesiyle Orta-Avrupa'ya, Hint Yarımadası'na, Anadolu ve İran platolarına doğru büyük bir akına geçen Hint-Avrupa grubu kavimlerinden, M.Ö. 1000 yıllarında Urmiye gölü ile Van gölü arasındaki bölgeye yerleşen Medlere dayanır. Medler, bu tarihlerden itibaren, bir yandan kendilerine en yakın halk olan Perslerle, diğer yandan Ortadoğu'nun en vahşi köleci imparatorluğunu kuran Asurlarla yüzyıllarca süren bir mücadeleye giriştiler.

Bu mücadelede, önce Persleri yenip Güneydoğu İran'a sürmeleriyle daha da güçlenen Medler, M.Ö. 612 yılında Ninova'yı yakıp yıkarak Asur İmparatorluğu'na son verdiler. Asurların yenilgisi sonucu batının kapısı Medlere açıldı. Kısa süren imparatorluk döneminde Medler, hemen hemen bugünkü Kürdistan'ı sınırlarına dahil ederek, burayı yurtlaştırma hareketine giriştiler. Çeşitli ve son derece hareketli olan Med kabile ve aşiretleri, kendilerinden daha önce yerleşik bulunan halklarla karışarak, onlara kendi dil ve kültürlerini hakim kıldılar.

Aynı zamanda, çok zengin olan bölgenin kültüründen etkilenerek, Kürt halkının tarih içindeki oluşumuna temel teşkil ettiler.

Perslerin M.Ö. 550 yıllarında Med İmparatorluğu'nu yıkması üzerine Kürtler üzerinde köleci çağdan itibaren işgal, istila dönemi açılmış oldu. M.Ö. 550-330 yılları arasında Pers egemenliği altında yaşayan ilk Kürtler olan Med kabile ve aşiretleri, sık sık ayaklanarak ve yenildiklerinde dağlara çekilerek, bu dönemde bağımsızlıklarını önemli oranda korudular. Ayrıca kendi milli dil ve kültürlerini geliştirdiler.

Büyük İskender'in Persleri M.Ö. 330 yıllarında yenmesi sonucu kısa süre de olsa Helen egemenliği altına giren Kürtler, İskender'in ölmesi ve imparatorluğunun parçalanmasıyla gelişmelerini daha serbestçe sürdürdüler. Bu dönemde gelişme gösteren Ermeniler, kuzeyden güneye doğru bazen Kürtlere karışarak, bazen de egemenlikleri altına alarak, M.Ö. 50 yıllarına kadar bölgede hüküm sürdüler. Bu dönemde, tarihte ilk defa olarak Yunan bilginleri, "Kurdo" ve "Kurdienne" adını kullandılar. Batı'da büyük bir köleci imparatorluk kuran Romalılar, M.Ö. 50 yıllarından itibaren bütün bölgeyi, bu arada Kürtlerin yerleşim bölgelerini de yakıp yıkarak istila ettiler. Dicle-Fırat havzalarında da egemenliklerini kuran Romalılar, 260 yıllarında İran'da Sasani hanedanının başa geçmesiyle büyük bir imparatorluk kuran İranlılarla çatışmaya başladılar. Aralıksız olarak, 630 yıllarında islam fetihlerinin başlamasına kadar birbirleriyle çatışan bu iki köleci imparatorluk, savaş alanı olarak Mezopotamya'yı seçtiler. İki gücün birbiri üzerinde kesin üstünlük kuramaması yüzünden Kürtler, bu savaş ortamında büyük zarar gördüler. Sürekli savaş durumu onları dağlara çekilmek zorunda bıraktı. Bu yüzden de uygarlık alanındaki gelişmelerini pek sürdüremediler.

Köleci çağda, uygarlığın geliştiği kentler ve ovalık alanlar sürekli istilacıların hakimiyeti altında olduğundan ve Kürtler bu yüzden siyasi bir gelişme içine giremediklerinden, aşiret birimleri halindeki örgütlenme büyük oranda muhafaza edildi. Ova ve kentlerde yaşayanlar ise bağımsızlık bilinçlerini yitirip köleleştikleri için, köleci dönemde Kürtlerin halklaşma hareketi sınırlı kaldı. Bu olumsuz etkenlere rağmen, kendi ulusal dil, din ve kültürleriyle ülkelerinin asıl yerleşik halkı olarak Kürtler, feodal dönemde dünyanın diğer birçok halklarından daha belirgin olarak tarih sahnesinde yerlerini aldılar.

B) Feodal dönemde Kürtler ve Kürdistan

1- Arap egemenliği dönemi

VII. yüzyılda özellikle islam ideolojisinin önderliğinde büyük bir fetih hareketine girişen Araplar, Ortadoğu'da feodalitenin gelişme

çağını başlattılar. Daha ilerici bir ideoloji ve üretim biçimini temsil eden Araplar, Kuzey Suriye'den geçen ticaret yollarını hakimiyetleri altına aldıklarından dolayı, büyük sıkıntılar içerisine düşen Roma ve Sasani köleci imparatorluklarına karşı giriştikleri istila savaşlarını kolaylıkla kazandılar. İslamlık, fetihçi karakterine rağmen, köleci rejimlerin baskısı altında bulunan halklar tarafından bir kurtarıcı gibi karşılandı. Ama kısa süre sonra islamlık maskesi altında Arap talanları yaygınlaştığında, Ortadoğu halkları büyük bir direnme hareketi içine girdiler. Kendi ulusal dinleriyle islamlığı karıştırarak oluşturdukları mezhepleri birer direnme ideolojisi olarak kullanan halklar, kolay kolay teslim olmadılar. Buna rağmen, feodalitenin o dönem için ilerici bir rol oynaması ve kent ile kırlardaki sömürücü sınıfların yeni üretim biçimini kendi çıkarlarına daha uygun bularak Arap istilacılarıyla işbirliğine yönelmeleri, bu direnmelerin yenilgiyle son bulmasına yol açtı. Kurulan Arap feodal-sömürgeci imparatorlukları, XI. yüzyıla kadar Araplaşma ve feodalleşmeyi birlikte geliştirerek, egemenlikleri altında tuttukları halkların milli gelişmelerini engellediler.

Arap hakimiyeti altında geliştirilen feodal toplum ve feodal sömürgecilik, Ortadoğu'da etkisini en çok Kürtler üzerinde gösterdi. Böyle olmasında, feodal gelişme için elverişli şartlar hazırlayan verimli toprakların Kürdistan'da bulunması ve Arapların Kürtlere komşu olması önemli bir rol oynadı. Kürdistan'ın fethedilmesi 640 yıllarında başladı. Romalıların Kadisiye'de yenilmesinden sonra, Kürtlerin direnmelerine ve çok kan dökmelerine rağmen, Arap istilasının gerçekleşmesi pek uzun sürmedi. Fethettikleri bölgelerde kendilerine bağlı Arap veya Kürt asıllı feodal emirlikler örgütleyerek, bir yandan toplumun feodalleşmesini, diğer yandan da feodal Arap sömürgeciliğinin hakimiyetini birlikte yürüttüler. Kürdistan'da feodalleşme, sömürgeleşme ve Araplaşma birbirlerini tamamlayarak gelişti.

Feodal Arap sömürgeciliği altında Kürdistan'da oluşturulan feodal toplum yapısı içinde, Arap ve Araplaşma yanlısı güçlü bir işbirlikçi tabaka oluştu. Kürt milli değerlerini hor gören bu tabaka, o güne kadar büyük bir zenginlik içinde gelişen Kürt dilini ve kültürünü

bırakarak, Arap dili ve kültürünün ajanlığı rolünü oynadı. Tabii ki, sınıfsal çıkarları bunu gerektiriyordu. Emir, bey olmanın yolu, Araplaşmaktan ve Arap halifelerine uşaklık yapmaktan geçiyordu. Bütün bu milli ihanetler, halka, yüce islam dininin gereği olarak yansıtılıyordu. Ve bunda da epey başarılı olundu.

2- Yabancı egemenliğin zayıf olduğu dönem

a) Yüzyıllık bağımsız gelişme: Kürdistan'da feodalizm, VII. yüzyılın ortalarından IX. yüzyıla kadar koyu bir Arap hakimiyeti altında gelişti. Bu tarihten itibaren, güneyde Arap egemenliğinin zayıflaması, batıda Bizans İmparatorluğu'nun zayıf günlerini yaşamakta olması, doğuda henüz bir istila hareketinin görülmemesi nedeniyle, Kürdistan'da bağımsız bir feodal gelişmenin dış şartları doğdu. Bundan yararlanan bazı Kürt beylikleri gelişip güçlenmeye başladılar. Örneğin Mervani Kürtleri, Van'dan başlayıp Urfa'ya kadar uzanan bir alan üzerinde, yüzyıldan fazla yaşayan feodal bir devlet kurdular. Bazı Kürt beylikleri de, yine bu dönemden itibaren adeta bağımsız bir devlet gibi yaşadılar. Bu bağımsız gelişmenin ürünü olarak, bugün bile aşılamayan Feqî Teyranî gibi ulusal ozanlar yetişti.

b) Kürdistan üzerinde Türk akınları ve bunlara karşı mücadele: XI. yüzyılda Türk akınlarının başlamasıyla, Ortadoğu halkları üzerinde yeni bir baskı ve sömürü dönemi açıldı. Yeni bir istilacı kavim olan Türkler, barbarlığın yukarı aşamasında bulunup, göçebe ve talanla geçinen, bu amaçla sürekli bir askeri örgütlenme içinde yaşayan akıncı bir kavimdi. IX. yüzyıldan itibaren nüfus artışı, Çin baskısı ve artan kuraklık nedeniyle Orta Asya'daki yurtlarını terkedip, Hazar Gölü'nün kuzey ve güneyine, Hint Yarımadası'na doğru büyük bir akma giriştiler. Yerleşik uygarlıklar için büyük bir tehlike oluşturan bu akınlar, gelip geçtikleri yerleri yakıp yıktılar.

Türkler, Ortadoğu'da daha önce egemenliklerini kuran ve yolları üzerindeki İran'ı da ellerinde bulunduran Araplarla çatışarak ideolojilerine karşı direndiler; oysa tüm Ortadoğu halklarının müslüman olması, akıncı faaliyetleri yürütmek için müslüman olmayı gerekti-

riyordu. Özellikle hıristiyan halkların fethedilmesinde en uygun ideolojik aracın müslümanlık olduğunu kavrayan Türkler, kütle halinde müslüman oldular. İslamın fetihçi karakteri akıncı yapılarıyla birleşince Türkler, Orta Avrupa'ya kadar yayılacak hakim bir kavim olarak tarih sahnesindeki yerlerini aldılar.

Türklerin Ortadoğu'da kurdukları siyasi sistem karmaşık bir görünümdedir. Başlangıçta Arap halifelerinin ücretli askerleri olarak görev alan Türkler, halifelerin güçlerini kaybetmeleriyle, yavaş yavaş imparatorluk içinde etkin olmaya başladılar. Bunda, sürekli bir askeri örgütlenme içinde olmaları, kütle halinde gelen yeni göçmenler, islamın fetihçi karakterini en iyi kendilerinin temsil etmeleri de etken oldu. Ayrıca hıristiyan Bizans'ın saldırıları, güçten düşmüş Araplar yerine, taze bir kanla hareket eden akıncı bir kavime ihtiyaç gösteriyordu. Bütün bu etkenler yan yana gelince, Türklerin, Ortadoğu'nun yeni efendi kavimi olmamaları için herhangi bir neden kalmadı.

XI-XII. yüzyıllar arasında, Ortadoğu'nun en büyük siyasi gücünü oluşturan Türklerden büyük bir kesimi devlet örgütlenmesi içinde görev alıp geçimini sağlarken, geri kalanlar çoğunlukla halkların ellerindeki toprakları zorla müsadere ederek beylikler oluşturdular. Çok az bir kesim de serfleşti. Ancak göçlerin artması, yerleşik ve bey olan Türklerle göçebe ve serfleştirilmek istenen Türkmenler arasındaki oranı, Türkler aleyhine değiştirdi.

Türklerin siyasi ve askeri alanda güçlü olmaları, yerleşik halklar içinde erimelerini önleyemedi. Yerleşik halkların daha zengin dil ve kültürleri, daha yoğun nüfusları ve ileri üretim biçimleri, Türk boylarının daha az gelişmiş dili ve kültürü, daha az yoğun nüfusları ve çok geri üretim biçimleri karşısında üstünlük kazanarak, kendi yapıları içinde Türkleri eritti. Kısaca, bu dönemde *yenenler yenildiler.*

Ortadoğu'nun genelinde Türk egemenliği altında yaşanılan bu süreç, daha yoğun olarak Kürdistan üzerinde de yaşandı. Kürtlerdeki feodal ve yerleşik toplumun güçlü olmasıyla, kabile ve aşiretlerin savaşçı olmaları, Türklerin XVI. yüzyıla kadar Kürtler karşısında kesin bir üstünlük kazanmalarına ve onları merkezi bir

otorite altına almalarına olanak vermedi. XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar Kürdistan'da dağınık bir şekilde kurulan Türk devletleri, genellikle birer beylik olmaktan öteye gidemediler. Kaldı ki, mahalli bir alanda kurulan bu beylikler, Kürt aşiretlerinin saldırıları karşısında uzun ömürlü olamadıkları gibi, Türk nüfusu da kısa bir süre içinde eriyip Kürtleşmekten kurtulamadı. Akkoyunlular, Karakoyunlular, Artukoğulları, Atabekler ve diğer Türk beyliklerinde durum böyleydi. Kürtlerle Türkler arasında, siyasi alanda ciddi bir fark olmadığı halde, toplumsal alanda denge kesinlikle Kürtlerden yanadır. Büyük Selçuklu Türkleri döneminde, bir eyalet haline getirilen Kürdistan'da kurulan Türk egemenliği, kurumlaşmadığı gibi, sıkı bir merkezi otorite olmaktan da çok uzaktı.

VII. yüzyılın ortalarından IX. yüzyıla kadar Arap egemenliği altında doğan Kürdistan feodal toplum yapısı, IX. yüzyıldan XI. yüzyıla kadar sınırlı da olsa bağımsızca gelişti ve XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar Türkler ve Moğollar'la sürekli bir çatışma içinde olgunlaştı. Feodalizmin şekillendiği bu dönemler, Kürtlerin tarihinde genellikle ilerici bir safhayı teşkil ederler. Köleci dönemde başlayan halklaşma ve yurtlaşma hareketi, feodal dönemde daha da hızlanarak "Kürt" ve "Kürdistan" kavramları yaygınlaştı. Ortadoğu'nun kilit noktasında yaşayan bir halk olarak siyasi etkinlikleri artan Kürtler, çeşitli askeri ve siyasi olaylarda önemli bir rol oynadılar. Selahaddin-i Eyyubî gibi, askeri ve siyasi alanda deha olan kişiler yetişti. Bu olumlu etkiler, Kürtlerin merkezi siyasi bir güç olmalarıyla tamamlansaydı, şüphesiz daha sonraki tarihleri başka türlü olurdu. Bununla birlikte Kürtler, XVI. yüzyılda Türklerle İranlılar arasında kesin olarak bölünmeden önce, adeta bağımsız devletler gibi hareket eden beylik ve emirlikler halinde olup, milli gelişme bakımından o dönemin diğer halklarının birçoğundan daha ileri durumdaydılar. Arapça daha çok hakim tabaka arasında yaygın olmasına rağmen, Türk dili ve kültürünün bu dönemde hiç etkisi yoktu. Kürt dili ve edebiyatı, dönemin sonuna doğru, Ehmedê Xanî gibi bir ozan ve Mem û Zîn gibi ulusal bir destan yaratacak güçteydi.

3- Türk ve İran egemenliği altında Kürdistan

a) Kürdistan'ın ikiye bölünmesi ve bunun siyasi sonuçları: Kürtlerin tarihinde başaşağıya gidiş, XVI. yüzyıldan itibaren Kürdistan'ın ikiye bölünüşü ve her parça üzerinde Türkler ve İranlıların kurmaya başladıkları feodal-merkezi otoritenin gelişmesiyle başlar.

Ortadoğu'nun müslüman halklarının üzerinde yaşadıkları toprakları yurtlaştıramayan ve bu halkların içinde erimekten kurtulamayan Türkler, hıristiyan halkların yaşadıkları Anadolu'ya yoğun olarak akın ettiler. Hıristiyanların, katliamlara dek varan uygulamalarla müslümanlaştırılıp Türkleştirilmeleri ve giderek artan göçler, Anadolu'da Türk nüfusunu üstün duruma getirdi. Anadolu Selçuklu Türk devletinin yıkılmasından sonra Bursa yöresinde kurulan Osmanlı Türk devleti, XVI. yüzyıldan itibaren Kürdistan sınırlarına dayanmaya başladı. Bu yüzyılda Kürdistan üzerinde savaşan üç güç vardı: Güney Kürdistan'ı etkisi altına alan Mısır Memlük devleti, 1502'de kurulan ve Kürdistan'ın büyük bir bölümü üzerinde hakimiyetini geliştiren İran Safavi devleti ve Kürdistan'da hakimiyetini yeni geliştirmek isteyen Osmanlı Türk devleti. Batıdan doğuya ve güneyden kuzeye doğru kervan yollarının geçtiği bölgenin ortasında yer alan Kürdistan, her üç devlet için de stratejik bir öneme sahipti. Kürdistan'a sahip olan, o dönemde, Baharat ve İpek Yolu denen kıtalararası yollara da sahip olacaktı. Bu yüzden, üç devlet arasında, Kürdistan üzerinde büyük bir hegemonya mücadelesi başladı.

Bu mücadelede Osmanlılar, tampon bir bölge olarak düşündükleri Kürdistan'da, Kürt beyliklerine, büyük tavizler karşılığında, adeta içte serbest dışta bağımlı bir devlet statüsü vererek, onların büyük bir bölümünü yanlarına çekmeyi başardılar. Osmanlıların bir ajanı gibi hareket eden İdris-i Bitlisi'nin de, Kürdistan'ın Osmanlılara bu şekilde bağlanmasında büyük katkısı oldu. Kürt beyliklerini, dolayısıyla savaşçı Kürt aşiretlerini yanına çeken Osmanlı sultanı Yavuz için, İran Safavi devletini ve Mısır Memlük devletini Kürdistan'dan atmak pek zor olmadı. XVI. yüzyılın başından itibaren Kürdistan'da yayılmaya başlayan güç Osmanlılardı. İlk savaşlarda yenilen İranlıların etkisi ise, Kürdi-

stan'ın küçük bir parçasıyla sınırlı kaldı. Osmanlılarla İranlılar, aralarındaki hegemonya mücadelesinde, gerçek çıkarlarını gizlemek ve halkları birbirine kırdırarak yönetmek için, daha önce yaratılan sünnilik-alevilik çelişkisini de bu dönemde kızıştırdılar.

Feodalitenin dünya çapında gerileme sürecine girdiği, Batı Avrupa'da kapitalizmin yeni bir üretim biçimi olarak gelişmeye başladığı dönemde oluşarak hızla gelişmeye başlayan Osmanlı İmparatorluğu, tarihi açıdan gerici bir devlettir. Ona bu gericilik karakterini kazandıran nesnel yapı, ilerleyen Avrupa kapitalizmine karşılık, Avrupa'da ve Asya'da feodal toplum yapısını zorla ayakta tutmaya çalışmasıdır. Tarihi açıdan XV. yüzyıldan itibaren gerileme sürecine giren feodalizmi, bu tarihten itibaren dünyanın büyük bir bölümünde temsil eden ve bu yapıyı Avrupa'da gelişen kapitalizme karşı sürekli ayakta tutmaya çalışan Osmanlı Türklerinin tarihteki işlevleri, bu yüzden ilericilik değil gericiliktir. Nesnel olarak bu duruma Türk fetihlerinin talancı karakteri de eklenince, bu gerici işlev önemini daha da artırır.

Ortadoğu feodal toplumlarının, gerek iç dinamikleriyle, gerekse ilerici kapitalizm döneminin etkisiyle kapitalizme doğru evrimleşmelerini önleyen merkezi feodal-sömürgeci Osmanlı devletinin, bu olumsuz etkisini en çok duyan halklardan birisi de Kürtlerdir. XVI. yüzyıldan itibaren gelişen Osmanlı egemenliği, başlangıçta Kürt beylikleriyle varılan antlaşmalar nedeniyle, özellikle ekonomik ve kültürel alanda etkisini pek duyuramadı. Ama, bir yandan merkezi otoritenin güçlenmesi, diğer yandan başarılı olamayan fetih savaşlarının artırdığı yükün etkisiyle, Kürdistan üzerinde Osmanlı egemenliği giderek arttı. Eyalet yönetimleri daha çok sancak yönetimlerine, sancak yönetimleri daha çok kaza yönetimlerine bölünüp, başlarına Osmanlı Türk beyleri geçirilerek merkezi otorite kurumlaştırıldı. Bu kurumlaşmayla birlikte feodal Türk sömürgeciliği de gelişmeye başladı. Daha çok Türk yöneticinin Kürdistan'a yerleşmesi, yer yer Türk kolonilerinin ortaya çıkmasına yol açtı. Türk yönetiminin gelişmesiyle, Kürt beyliklerinin sahip oldukları dahili otonomileri yavaş yavaş ellerinden alınmaya başlandı. Kürt beyliklerinin daha sonraki

direnmeleri, hep bu dahili otonomilerini (iç özerklik) tekrar elde etmek içindir.

b) XIX. yüzyılda Kürdistan üzerinde mücadele: XIX. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da sanayi devriminin gerçekleşmiş olması karşısında sürekli gerileme sürecine giren Osmanlı İmparatorluğu, ekonomik düzeniyle birlikte askeri, hukuki düzenini de değiştirmeye başladı. Batı karşısında tutunabilmek için yenilenme gereği duyan Osmanlı sultanları, her milliyetten devşirme gençlerden oluşturdukları yeniçeri ordusu yerine, bu sefer sadece müslüman halklardan topladıkları gençlerle örgütledikleri Nizam-ı Cedit, Asakir-i Mansureyi Muhammediye gibi orduları kurdular. Tanzimat Fermanı ve İngilizlerle yapılan 1840 tarihli ticaret anlaşmasıyla sömürgeleşme yoluna girdiler. Bu tarihlerde Osmanlı Türkleri için en önemli sorun, Batı kapitalist devletleri karşısında devlet olarak varlığını korumak ve bu devletlerle işbirliği yapıp, egemenlik altında tuttukları halklar üzerinde feodal sömürüyle kapitalist sömürüyü birlikte yürütmektir.

Osmanlıların Batı kapitalist devletleri karşısında sürekli yenilmeleri ve geri çekilmeleri, egemenlikleri altında tuttukları halklar üzerinde baskı ve sömürüyü azaltmayıp daha da çoğalttı. Çünkü, yavaş yavaş artık-değeri ele geçirmeye başlayan Avrupalı kapitalistlerle azınlık milliyetler, imparatorluğu iflasa sürüklüyorlardı. İmparatorluğun ayakta kalabilmesi için baskı ve sömürüyü yoğunlaştırmaktan başka çaresi yoktu. Bu uygulamalar sonucu imparatorluk, XIX. yüzyılda halkların büyük bir direnmesi ile karşılaştı. 1840'lara doğru imparatorluğu parçalanmaktan, ancak Rusya, İngiltere ve Fransa'nın birbiriyle çıkar çelişkilerinden kaynaklanan yardımları kurtardı.

Dünya tarihinin sayısız bağlarla Avrupa tarihine bağlanmaya başladığı XIX. yüzyıl, Kürdistan için de önemli olaylar ve değişmelerle doludur. Bu yüzyıla kadar kendi kendine yeterli kapalı feodal ekonomi, Avrupa'dan gelen ucuz meta pazarlamasından etkilendi. Meta ihracının iki önemli sonucu oldu. Birincisi, meta ihracında aracı halka olarak azınlık milliyetlerden, özellikle Ermenilerden ve Rumlardan komprador bir tabakanın oluşması. İkincisi, kır ekono-

misiyle belli bir denge içinde olan zanaatçılığın yıkılmasıdır. Bu iki sonucun doğurduğu üçüncü bir sonuç, Kürdistan da dahil olmak üzere, imparatorluğun dayandığı feodal toplum yapısının durgunlaşmasıdır. Ticarette azınlık kompradorların hakim olması, kentte zanaatçılığı yıkıp kapitalizmin müslüman halklarda geç gelişmesine neden olurken, aynı zamanda hıristiyan halkların erkenden kapitalistleşmesine ve uyanmasına yol açtı. Bunda, kompradorların milli ticaret burjuvazisine dönüşmelerinin de payı vardır.

Kürdistan'da, bir yandan imparatorluğun kapitalizmin gelişmesine engel olan yapısı, diğer yandan meta ihracı sonucu yıkılan zanaatçılığın yerine yerli nitelikte ne komprador, ne ticaret, ne de sanayi burjuvazisinin oluşamaması yüzünden feodal toplum yapısı durgunlaşarak devam etti. Dış şartlar da iç şartlar da XIX. yüzyıl boyunca Kürdistan'da feodalizmin çözülmesine olanak vermedi.

Öte yandan, sanayi devrimiyle birlikte büyük bir sömürgecilik harekatına girişen Avrupa kapitalist devletlerinden İngiltere ve Fransa, yavaş yavaş Ortadoğu'ya, bu arada Kürdistan'a da göz diktiler. Ayrıca, tam bir emperyalist yayılma içinde olan Rus Çarlığı da, İngiltere'nin elindeki ticaret yollarına hakim olmak için güneye inme, dolayısıyla Kürdistan'a hakim olma planlarını geliştirdi. Böylece, Kürdistan üzerinde çatışan eski iki klasik güç olan Osmanlı ve İranlılara, XIX. yüzyılda İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusyası'nın da katılmasıyla, çatışan güçlerin sayısı beşe yükseldi. Kürdistan üzerindeki etkinliklerini birbirlerinin aleyhine artırmak isteyen bu güçler arasında, sürekli çelişki ve çatışmalar doğdu. İngiltere'nin bu süreç içerisindeki politikasının temelinde, Rusya'nın kendi çıkar alanlarına inmesini önlemek için Osmanlı İmparatorluğu'nu sürekli ayakta tutmak ve Ortadoğu halklarını Osmanlı kalkanı altında sömürmek yatar. İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını hiç istemedi. Çünkü, imparatorluk yaşadıkça İngiliz çıkarları sağlama bağlanmış sayılırdı.

XIX. yüzyıl boyunca büyük boyutlara ulaşan Kürt direnmelerinin (1831-35 Rewanduz, 1842 Bedinanlı, 1842-48 Bedirhan Bey, 1856 Yezdan Şer, 1879 Bedirhanlılar, 1881 Ubeydullah isyanı

vb.) başarıya ulaşamamalarında, başta İngiltere olmak üzere büyük devletlerin Kürdistan politikalarının payı büyüktür. Tarihin o günkü koşulları içinde bu direnmeler eğer başarıya ulaşmış olsalardı, uluslaşmada bir kaldıraç rolünü oynayacak olan merkezi bir feodal devletin kurulmasıyla sonuçlanacaklardı. Bu nedenle, bu direnmeler ilerici niteliktedir. Direnmelere ilerici niteliğini veren öz, feodal Osmanlı baskısını yıkmaya yönelik olması, başarılı olması halinde ulusal bir kapitalizmin gelişmesine olanak hazırlamasıdır. Ülkedeki ticareti ele geçirecek yerli nitelikte bir ticaret burjuvazisinin ortaya çıkması, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin burjuvazi önderliğinde gelişmesi şansına da yol açacaktı. Ne var ki, bu direnmelerin ezilmesi, en azından yüz yıl kadar geç olarak kapitalizmin Kürdistan'da gelişmesi sonucunu vermiştir. Bu kapitalizmin de ilerici niteliğini çoktan tüketen emperyalist-sömürgeci kapitalizm olması çok kötü sonuçlar doğurmuştur. Kürdistan için XIX. yüzyılda temel sorun, yerli bir burjuva sınıfının doğmamasıydı. Eğer direnmeler başarıya ulaşmış olsalardı, böyle bir sınıf doğacaktı.

XIX. yüzyılın sonunda yarı-sömürgeler haline gelen Osmanlı ve İran imparatorluklarının, Kürdistan üzerindeki etkinlikleri çok zayıflamıştı. Dağılma sürecinde olan bu iki imparatorluk, ancak emperyalist devletlerin kendi aralarındaki denge hesapları yüzünden yaşama olanağı bulmaktaydılar. XX. yüzyılın başında dünyanın yeniden paylaşılması için kesin bir hesaplaşmaya hazırlanan iki emperyalist blokun planları, Kürdistan'ın da yeniden paylaşılmasını zorunlu görmekteydi.

C- Emperyalist sistem içinde Kürdistan

1- I. Emperyalist Paylaşım Savaşı ve Kürdistan'ın yeniden parçalanması

Kapitalizmin eşitsiz gelişmesi kanununa bağlı olarak sonradan büyük bir gelişme gösteren Alman emperyalizmi, gücü ölçüsünde dünyanın yeniden paylaşılmasını gündeme getirirken, daha önce-

den dünyanın büyük bir bölümünü kendi aralarında paylaştıran Fransa ile İngiltere buna karşı koydular. Yeniden paylaşımın tek aracı savaştı.

Savaştan önce, İngiltere'nin başını çektiği blok, dağılması artık an meselesi haline gelen Osmanlı ve İran imparatorluklarının paylaşılması için taksim planları geliştirdi. Bu planlara göre, Kürdistan, İngiltere ile Fransa arasında paylaştırılacaktı. Kurulması planlanan Ermenistan'a da Kürdistan'ın kuzey bölgesinin önemli bir kısmı bırakılıyordu.

Türkler, savaşta Almanya'nın yanında yer aldılar. Bunun nedeni, daha önce Almanya ile geliştirilen ekonomik ilişkiler -örneğin Kürdistan'ı da boydan boya aşan Haydarpaşa-Bağdat demiryolu- ve en önemli olarak da devleti yeni ele geçiren Türk bürokrat-komprador burjuvazisinin temsilcisi İttihat ve Terakki önderlerinin Turancılık ülkülerini Almanya'nın teşvik etmesiydi. Almanya'nın güdümü altında imparatorluğun korunması yanında, Orta Asya'ya kadar bütün dünya Türklüğünün tek devlet çatısı altına alınması da planlanıyordu.

Etki alanına bütün dünya halklarını çekip uyanmalarına ve direnmelerine yol açan I. Emperyalist Paylaşım Savaşı, Ekim Devrimi gibi dünya çapında önemli bir olaya yol açtı ve Almanya'nın yenilgisiyle son buldu. Rus, Alman, Avusturya, Osmanlı, İran gibi imparatorluklar da tarihten silindi. Geriye, dünyanın yeniden İngiltere'nin başını çektiği blokun isteklerine göre paylaşılması kalıyordu.

Dağılan Osmanlı İmparatorluğu'nun miras olarak bıraktığı Kürdistan üzerinde hesaplaşma, savaştan sonra da devam etti. Yeniden bir ulusal kurtuluş savaşına giren Türkler, imparatorluğun kalıntı olarak bıraktığı devlet mekanizmasına dayanarak, Kürdistan'ın büyük bir bölümünü elde tutmaya çalışırken; İngilizler, petrol bakımından zengin olan Güney Kürdistan'a yerleştiler. Fransızlar da Antep, Urfa, Maraş yöresini işgal etmeye başladılar. Yüzyıllardan beri uşaklığın iliklerine kadar işlediği hain aşiret reisleri ve toprak ağaları, bu son derece elverişli uluslararası koşullardan yararlanacak değillerdi. Cılız Kürt milliyetçiliğinin temsilcileri, nüfus

sayımı ve harita yapıp emperyalistlere sunmakla hak elde edebileceklerini sanıyorlardı. Durgunlaşan feodal toplum yapısı, Ekim Devrimi'nden etkilenecek bir sınıfın doğmasına imkan vermemişti. Bu şartlar altında, Kürdistan'ın, emperyalist sömürgeci devletler tarafından güçleri oranında bölüşülmesi kaçınılmazdı.

Kürdistan'ın bu yeniden bölünüşünü, neden ve sonuçlarıyla birlikte biraz daha ayrıntılı olarak incelemek gerekir.

Türk burjuvazisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşme sürecinde ortaya çıktı.

Avrupa'da sanayi devriminden sonra yaygınlaşan meta ihracında aracı halka olarak hıristiyan azınlıkların kullanılması, ticaretin müslüman halklarda gerilemesine ve Ermeni, Rum azınlıkların eline geçmesine yol açtı. Ticaretin azınlıkların eline bu şekilde kaptırılması, Türk burjuvazisinin gelişebilmesi için devlete dayanmasını gerektiriyordu. Feodal temeller üzerinde sürekli gerileyen imparatorluğu kurtarmak isteyen sultanlar da, üst yapı kurumlarında yenileşmeye gitmek zorunda kaldılar. Bazı askeri, tıbbi okullar açıldı. 1840'ta İngiltere ile yapılan ticaret antlaşmasıyla sömürgeleşme sürecine giren imparatorlukta bu tip kurumlar çoğalmaya başladı.

Diğer yandan, Batı yanlısı bürokratlar, komisyonculuk ve rüşvetçilikle palazlanarak bürokrat kapitalizminin gelişmesine öncülük ettiler. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızlanan bu süreç içinde, yavaş yavaş bir Türk burjuvazisi şekillendi. Devlet içinde etkinliğini gittikçe artıran bürokrat Türk burjuvazisinin milliyetçi ideolojisi de bu dönemde ortaya çıktı ve şekillendi. Tamamen devlet fideliğinde yetişen bu ideoloji, doğal olarak devleti korumaya yönelik olacaktı. Henüz hıristiyan halkların bağımsız devletler haline gelmedikleri dönemde Türk milliyetçiliği "Osmanlıcılık" biçiminde ortaya çıktı. Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa gibi edebiyatçılar tarafından temsil edilen bu milliyetçi anlayış, Türklerin halkım milliyet olma ayrıcalığını sürdürmeyi amaçlıyordu. Halkların hızla uyanarak bağımsızlık mücadelesine atıldıkları bir dönemde, "Osmanlı milleti" gibi temelsiz bir kavrama dayanan bu milliyetçilik, kolayca deşifre olarak yerini başka tip bir milliyetçiliğe bıraktı.

Hıristiyan halkları kaybeden Türk hakim sınıfları, hiç olmazsa müslüman halkları ellerinde tutmak için "Panislamizm" örtüsü altında gizlenen milliyetçiliği yarattı. Bu milliyetçilik, özellikle II. Abdulhamit döneminde yaygınlaştırılmaya çalışıldı. Ama, müslüman halkların da ayaklanması sonucu bu ideolojinin iflas etmesiyle, bu sefer, ırkçı-şoven bir Türk milliyetçiliği şekillenmeye başladı. XIX. yüzyılın sonunda maddi alanda burjuvazinin güçlenmesiyle gelişen bu milliyetçilik, örgütsel ifadesini İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde buldu.

İmparatorluğun peşpeşe yenilgisi ve sürekli toprak kaybı, Türk bürokrat burjuvazisini ve genç aydınlarını, kendileri için bir "yurt bulmaya" ve bunun sınırlarını çizmeye zorladı. Devlet de elden giderse tamamen yok olacaklarını anlayan bu bürokrat burjuvalar ve aydınlar, tez elden devlete sahip çıktılar ve hiç olmazsa kalan topraklar üzerinde bir Türk ulusu yaratmak için ırkçı-şoven milliyetçiliği alabildiğine geliştirdiler. İttihat ve Terakki Cemiyeti bu milliyetçiliğin siyasi temsilcisi oldu. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'na doğru giden yıllarda, devleti birkaç darbe ile ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti, -Alman emperyalizminin de teşvikiyle- "Turancılık" biçimini alan ırkçı-şoven milliyetçi ideolojisiyle emperyalist emeller beslemeye başladı. Bu yıllarda, çok cılız da olsa oluşan Kürt milliyetçiliğine yaşam hakkı tanımayan İttihat ve Terakki Cemiyeti, savaş yıllarında 600 bin kadar Kürdü -çoğu Toroslarda öldüzorla iskana tabi tuttu. Ermenileri büyük bir katliamdan geçirdi.

Savaş bittikten sonra imparatorluğun dağıldığını gören sivil-asker Türk aydınları, bu sefer Mustafa Kemal'in önderliğini yaptığı bir milliyetçiliğe yöneldiler. "Kemalizm" adı verilen bu Türk milliyetçiliği, "Turancılık" ideolojisine göre daha gerçekçidir. Savaş yıllarında kaybedilen toprakları yeniden almaya gücünün yetmeyeceğini, ancak Türk ordularının hakim olduğu alanları koruyabileceğini ve "misak-ı milli" denen bu alan üzerinde bir Türk ulusu yaratmaya gücü yetebileceğini düşünen bu milliyetçilik, Kürdistan üzerinde geliştirilecek askeri, siyasi, kültürel ve ekonomik hakimiyetin de ideolojik temelidir.

Milli ticaret burjuvazisinin temsilcileri olan kemalistler, Yunan

işgalinin gelişmesiyle birlikte, Türk nüfusun yoğun olduğu Anadolu'yu da kaybedeceklerini düşününce, hızla örgütlendiler. Mahalli çıkarları, Ermeni ve Rum azınlıklarına karşı korumak amacıyla kurulan Doğu ve Batı Anadolu Müdafa-ı Hukuk Cemiyetleri, kemalist örgütlenmenin ilk biçimleri oldular. Erzurum ve Sivas kongrelerinde birleşen bu cemiyetler, Ankara'da "BMM" adı altında bir meclis toplayarak, Yunan işgaline karşı alınacak tedbirleri ve bu arada meclise dayalı bir hükümet kurma işini kararlaştırdılar. Bir yandan İstanbul'daki sultana karşı, diğer yandan Yunan işgaline karşı bu hükümetin önderliğindeki direnme, Türk ulusal kurtuluşu biçiminde gelişti. Başlangıçta bu niteliğini, özellikle Kürt aşiret reislerini ve şeyhlerini yanlarına çekmek için gizleyen kemalistler, zaferi kazanınca kimliklerini açık olarak ortaya koydular. Kürtlerin, Türk ulusal kurtuluş savaşına karşı tavrı -bir yandan Fransız işgali, diğer yandan Birinci Dünya Savaşı'ndaki Rus ve Ermeni tehlikesinin hala unutulmaması yüzünden- destek biçiminde oldu. Kemalistlerin açık olmayan kimliği, ayrıca "iki halkın hükümeti" biçimindeki propagandaları da bu destekte etkili oldu.

Yunan işgaline karşı zafer kazanan Türk ulusal kurtuluş hareketi, zaferini uluslararası alanda kabul ettirmek için Lozan'a temsilci yolladığında, Kürdistan meselesi yeniden ameliyat masasına yatırılır. Karşısında, Kürdistan sorununa direkt karışan İngiltere ve Fransa vardır. Bu iki devlet, savaş yıllarında güçlerini önemli oranda tüketmişler: içte işçi sınıfı hareketi yüzünden sorunları çoğalmakta, ayrıca geniş olan sömürge topraklarında tuttukları askerlerini yeni bir savaşa sürme gücünü kendilerinde göremektedirler. SSCB, Batı karşısında Türkiye'yi desteklemektedir. Bu elverişli uluslararası koşullar, iç zafer kazanına gibi avantajlı bir durumla birleşince Türklerin pazarlık gücü bir hayli artar. En çok İngilizlerle Musul meselesi yüzünden çatışma çıkar. Buradaki zengin petrole göz diken İngilizler, Türklerle sonuna kadar mücadeleye kararlıdırlar. Klasik bir İngiliz-Türk oyunu olarak Kürtler ve Kürdistan, bu iki gücün arasında bir piyon gibi ileri-geri kullanılır. İngilizler Türk işgali altındaki, Türkler de İngiliz işgali altındaki Kürtleri karşılıklı kullanarak, Kürdistan'ı biribirlerine peşkeş çekerler ve bugünkü

parçalanmışlık durumu üzerinde ancak 1926'da anlaşırlar. Kürdistan'ın en verimli topraklarının bu şekilde bölünüşü Lozan'da tasdik ettirilerek bugüne kadar sürdürülmüştür. Lozan'da bu şekilde, Türkler kendilerini tüm dünya uluslarına tanıtırken, ulusal kurtuluş mücadelelerinde en yakın desteğini gördükleri Kürtleri ve yurtlarını, emperyalistlerle kendi aralarında paylaşırlar.

Kürdistan'ın bu dört parçaya bölünüşünden günümüze kadar olan tarihi, her parça üzerinde işgal, katliam ve talanlarla yürütülen sömürgecilik tarihinden başka bir şey değildir.

2- Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan'ı sömürgeleştirmesi

Yunanlılara karşı kazandıkları zaferi Lozan'da uluslararası alanda da kabul ettirdikten sonra, Türk burjuvazisinin genç temsilcileri, siyasi örgütlenme biçimi olarak cumhuriyet ilan ettiler. Cumhuriyet rejimi altında, Türk burjuvazisinin gelişmesi için her türlü tedbir alındı. Ermeni ve Rum azınlıklarınca yürütülen ticaret ele geçirildi. İşçi ve köylülerin tüm talepleri zorla bastırıldı. Yeni rejimin şoven karakteri, gerek azınlık halklarının, gerekse Kürtlerin çıkarlarını dile getiren her haklı talebin zorla bastırılacağını açıkça gösterdi. Bütün bu tedbirlere rağmen Türk milli burjuvazisi fazla gelişemediği gibi, giderek milli niteliğini de kaybetti.

Türk milli burjuvazisinin gelişmemesinin başında emperyalist egemenlik gelir. İki emperyalist savaş arasında, emperyalist devletlerin iç didişmesi, Sovyet ekonomik yardımı, 1929 dünya kapitalizminin büyük bunalımı, uygulanan devletçilik politikası, bağımsız bir Türk kapitalizminin gelişmesine nisbi olanaklar sağladıysa da, Ekim Devrimi'nden duyulan korku ve işçi-köylü düşmanlığı, Türk burjuvazisini erkenden emperyalizme teslime götürdü. Bağımsız olmayan bir ülkede milli burjuvazinin gelişme olanakları sınırlıdır. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti emperyalist devletlerle çatışma içinde doğduysa da, bu çatışma emperyalizmden tam bağımsızlığa kadar sürdürülemedi.

Özellikle 1930'ların sonlarına doğru dünyanın yeniden çatışma ortamına sürüklenmesi, Türk kapitalizmini tümden emperyalizmin yanına itti. Sovyetler Birliği ile dostluk politikasını çoktan terkeden

Türkiye Cumhuriyeti, Nazi Almanyası ile İngiltere arasında zikzaklar çizerek İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın dışında kalmayı başardı. Savaş için tedbir maskesi altında yapılan vurgunla iyice palazlanan burjuvazi, savaş sonunda keskinleşen sosyalizm-kapitalizm arasındaki çelişki karşısında, emperyalizmin güdümüne girmekte en ufak bir tereddüt göstermedi. Dünya çapında gelişen sosyalist inşa ve ulusal kurtuluş hareketleri karşısında, Türk burjuvazisinin, emperyalizmin Ortadoğu'daki bekçiliği rolünü oynamaktan başka çaresi yoktu. Kore halkına karşı asker göndermesi, NATO'ya girmesi, Marshall yardımı ve ABD ile ikili antlaşmalar, emperyalizme teslimiyetin açık belgeleridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarındaki sınırlı ilericiliği, yerini, içte işçi-köylü düşmanlığı ve Kürt halkına karşı katliamlara kadar varan uygulamalara, dışta ise SSCB önderliğindeki sosyalizme karşı savaş ve dünya halklarının ulusal kurtuluş mücadelelerinin bastırılmasında emperyalizmin en güvenilir müttefiği olmaya bıraktı. Türkiye Cumhuriyeti, günümüze dek değişmeyen bu nitelikleri ile gerici bir devlettir.

II. Emperyalist savaştan sonra ABD'nin bir yeni sömürgesi durumuna gelen Türkiye'de, emperyalizme bağımlı -özellikle montaj, tekstil, gıda sanayii alanlarında- işbirlikçi-tekelci sanayi kapitalizmi gelişmeye başladı. 1960 ve 1971 hükümet darbeleriyle daha da hızlanan bu kapitalist gelişme, günümüz Türkiye'sinde tam bir darboğaza yol açmış olup, bir türlü çıkış yolu bulamamaktadır.

Doğuşundan günümüze kadar emperyalizme bağımlı olarak gelişen Türk kapitalizminin bugünkü siyasi biçimlenişi, işbirlikçi tekelci burjuvazi, bürokrat burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin sanayi ve mali alanda en irilerinin -güçleri oranında- ittifakından oluşan burjuva parlamentoculuğunu bir maske yaparak "liberal"-faşist karmalı hükümetler kullanan oligarşik devlettir.

Türkiye Cumhuriyeti döneminde ekonomik ve siyasi alandaki bu gelişmelere değinmemizin nedeni, Kürdistan'da gelişen Türk hakimiyeti ile yakın bağlar içinde olmasıdır.

Cumhuriyetin kuruluş harcı olan kemalist milliyetçilik, "misak-ı milli" sınırları içinde, "ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün" olan bir Türk ulusu yaratmak amacındadır. Bu amaçla çelişen çeşitli

milliyetler ve azınlıklar, Türk uluslaşma hareketi içinde eritilerek yok edileceklerdir. Tarihi, siyasi ve sosyal kapsamı bakımından İsrail siyonizmine, Güney Afrika ve Rodezya ırkçılığına benzeyen bu ideoloji ile, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan üzerindeki uygulamaları, ekonomisinin zayıflığından ötürü, önce askeri alanda başlamak zorunluluğunu duydu.

Kürdistan üzerinde sıkı bir askeri işgal gerçekleştirilmeden, siyasi, kültürel ve ekonomik alanda sömürgeciliği geliştiremeyeceğinin bilincinde olan Türk burjuvazisi, yeni kurduğu cumhuriyet ordusu ile, 1925-1940 yılları arasında güçlü bir askeri işgal harekatına girişti. Kurtuluş savaşı yıllarında kemalistlerin verdikleri sözü yerine getirmesini beklerken karşılaşılan bu durum, Kürdistan'da büyük bir tepki uyandırdı. Sömürüyü, şovenizmi, baskıyı artırmaktan başka bir sonuç vermeyen bu işgal hareketi, "vahşi Kürtlere karşı cumhuriyetin uygarlık hareketi" olarak yansıtılmaya çalışıldı. Kürt halkının haklı direnme hareketlerini kendi çıkarları için kullanan aşiret-feodal ileri gelenleri, kemalistler tarafından, bu iddialarını ispat için birer kanıt haline getirildiler. Hangi gerekçeye dayanırsa dayansın, bir halkı dili, kültürü, hatta fiziki varlığıyla imha etmeyi amaçlayan bir hareket, uygarlık hareketi değil, olsa olsa bir vahşet hareketidir.

Türk burjuvazisinin modern ordu örgütlenmesi karşısında, Kürtlerin feodal aşiret örgütlenmesi fazla tutunamadı ve tutunamazdı da. 1925 Palu-Genç-Hani, 1930 Ağrı, 1938 Dersim direnmeleri, büyük boyutlara ulaşmalarına rağmen yenilmekten kurtulamadılar. Bu yenilgilerin bir nedeni de, objektif şartların modern bir ulusal kurtuluş hareketine elverecek kadar olgunlaşmamış olmasıydı. Uluslararası alanda SSCB tarafından sosyalizmin genel çıkarı açısından desteklenen Türkler, 1940'lara doğru işgal hareketini tamamladılar. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı, tüm dünyada ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesine yol açarken, Mahabad dışında Kürdistan üzerinde etkili olmadı. Bunda, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan'ı tecrit çemberi içine alması, en ufak bir ekonomik gelişmeye meydan vermemesi ve savaşa girmemesi esas rolü oynadı.

Savaştan sonra dünyada yeni sömürgeciliği geliştiren ABD için,

Türkiye'nin, dolayısıyla Kürdistan'ın yeni sömürgeciliğe açılması gerekliydi. Kürdistan'ın Türk hakimiyeti altında kalması, ABD'nin çıkarlarıyla çelişmez. Kürdistan'ı işgal altında tutan Türk ordusu, bir bakıma ABD'nin çıkarlarını da korumaktadır. Kukla orduların çoğunun arkasında bulunan ABD, bu orduları kendi çıkarları için kullanabildikten sonra, kendi ordusuyla klasik bir sömürgeciliğe yönelmesine gerek kalmaz zaten. Yeni sömürgecilik politikası da bunu gerektirmektedir. Bu nedenlerle, Türk burjuvazisini kendine en yakın müttefik seçen ABD, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yeni sömürgeciliği geliştirirken, Türk burjuvazisinin de Kürdistan üzerinde klasik sömürgeciliği geliştirmesi birbirleriyle çelişmez; aksine birbirlerini bütünler. Bu dönemde, güçlü ekonomiler yeni sömürgeciliği geliştirirken, emperyalizme bağımlı ekonomiler ancak klasik sömürgeciliği yaşatabilirler. Örneğin, Portekiz'in klasik sömürgecilik politikasını bırakmamasının sebebi, ekonomisinin emperyalizme bağımlı olmasıydı.

Uluslararası tekellerin artan yatırım alanı, pazar ve hammadde ihtiyacı, yeni sömürge koşullarında daha da gelişen işbirlikçi-tekelci Türk kapitalizminin ucuz emek, hammadde, pazar, hayvan ve tarım ürünleri ihtiyacı ve Kürt feodallerinin kapitalist sömürüye katılma talepleri birbirleriyle birleşince, 1960'lardan itibaren Kürdistan'da yabancı kapitalizmin gelişme süreci hızlandı. Kürdistan'da bu şekilde gelişen kapitalizm, kültürel ve sosyal yapı üzerinde önemli değişiklikler yarattı. Günümüzde yoğun bir asimilasyon altında şekillenen Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'daki bu ekonomik, sosyal ve siyasal değişikliklere geçmeden önce, Kürdistan'ın diğer parçaları üzerinde gelişen sömürgeciliği kaba hatlarıyla inceleyelim.

3- Güney Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi

1921 Ankara antlaşmasıyla, Güney Kürdistan'ın bir kısmı Fransa'nın payına düştü. O yıllarda Arap halkının birçok devlet tarafından bölünmesi olayı yoktu. Fransa, Suriye ve Lübnan'ı ortak bir manda rejimiyle yönetiyordu. 1946'ya kadar süren Fransız egemenliği altında, Arap ve hıristiyan komprador burjuvazisi oluştu. Beyrut, bu süreçte merkezi bir rol oynadı. Zayıf temeller

üzerinde oturan Fransız yönetimi, elinde tuttuğu halklardan bazılarına imtiyazlı davranıyordu. Araplar ve hıristiyanlar siyasi alanda gelişmelerine rağmen, bu olanak Kürtlere tanınmıyordu. Yine de Fransız egemenliğinin Kürtler üzerindeki etkisi sınırlı oldu. Araplar, henüz kendileri sömürge rejimleri altında yaşadıkları için, Kürtler üzerinde baskı geliştiremiyorlardı. 1946'larda bazı Arap küçük-burjuvalarının önderliğinde kurulan Baas partisi, Arap burjuvazisinin siyasi temsilcisi olarak Fransız egemenliğine karşı mücadeleyi geliştirdi. Bu dönemde klasik sömürgeciliğin uygulanma güçlüğü de buna eklenince, Fransızlar, Suriye ve Lübnan'ı iki devlet halinde bölerek, kendilerine bağlı işbirlikçileri bu devletlerin başında bırakıp geri çekilmek zorunda kaldılar. Fransızlar çekilmeden önce, nüfusunun büyük bir kısmı Arap, geri kalanı da Kürt, Türk, Çerkez olan Hatay'ı kemalistlerin işgaline bırakmışlardı.

Fransızların çekilmesiyle, Suriye devleti içinde Araplar hakim ulus haline geldiler. Arap burjuvazisinin güçlenmesiyle, Kürtler üzerinde baskılar artmaya başladı. Şoven karakterli -tıpkı Türkiye'deki CHP misyonunu yüklenen- Baas partisinin iktidara gelmesiyle, Kürdistan'ın Arap sömürüsüne açılması, Kürtlerin Güney Suriye'de mecburi iskanı, "Arap Kemeri" projesi, yoğun asimilasyon gibi sömürgeci uygulamalar geliştirildi. Kürtler, vatandaşlık bağlarıyla devlete bağlı olmayıp, azınlık muamelesi görmektedirler. Revizyonist Suriye Komünist Partisi ile birlikte bugün iktidarda olan Suriye Baas partisi, Irak Baas partisiyle aralarındaki Fırat suyunun bölüşülmesi, Filistin ve Lübnan sorunu gibi çelişkiler nedeniyle, Kürtlere bir takım tavizler vererek, onları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır.

Türkiye ile İngiltere arasında varılan 1923 Lozan, 1926 Brüksel antlaşmaları sonucu, Güney Kürdistan'ın doğudaki büyük bölümü İngiltere'nin mandası altına girdi. İngilizler, uzun süren Irak hakimiyetleri döneminde, Kürtler ve Araplar üzerinde değişik politikalar uyguladılar. Esas olarak Arapları öne çıkarmakla birlikte, Arap kurtuluş hareketini frenlemek için, -Türkiye'de olduğu gibi- başarıya gitmemek şartıyla Kürdistan sorununu canlı tutmayı çıkar-

larına uygun buldular. Tipik bir "böl-yönet" politikası ile kendi yönetimlerini sürdürdüler.

Kürdistan devrimci potansiyeliyle İngiliz çıkarları, tarihin hiçbir döneminde uyuşmadı. İngilizler, bağımsız bir Kürdistan'ın, Ortadoğu'daki çıkarları için en büyük tehlike olacağını çok iyi biliyorlardı. Feodal ve kompradorların sınıf çıkarlarıyla bağdaşmayan, dolayısıyla demokratik bir yapıya kavuşması kaçınılmaz olan bağımsız Kürdistan, emperyalizmin tüm Ortadoğu politikası için de en büyük tehlikedir. Parçalanmış, zaman zaman işbirlikçilerinden daha fazla taviz koparmak ve onları maşaları haline getirmek için bir koz olarak kullanılabilen bir Kürdistan, emperyalizmin çıkarları için en ideal olanıdır. Emperyalist basının sahte Kürt dostluğu da, temelinde böyle bir politikaya dayanır.

İngiliz manda rejimi altında yönetimdeki etkinlikleri sürekli artırılan taraf, feodal-komprador Arap kesimiydi. İngilizler ve onlara son derece bağlı olan bu kesimler, Kürdistan üzerindeki baskı ve sömürüyü oldukça artırdılar. Daha baştan itibaren bu baskı ve sömürüye karşı, Kürt feodal ve aşiret reisleri önderliğinde geliştirilen direnmeler ortaklaşa bastırıldı. Araplara karşı başarıya ulaşması çok kolay olacak olan bu direnmeler, İngiliz hava kuvvetleri tarafından etkisiz hale getiriliyordu.

İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra İngilizlerin dünya çapında geri plana düşmeleri, sosyalist ülkelerle ulusal kurtuluş hareketlerinin artan etkisi, işte ise Arap Baas partisi ile Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin kurulması, daha önce kurulmuş olan devrimci Irak Komünist Partisi gibi çeşitli güçlerin birleşik etkisi sonucu, Irak'ta devrimci hareket gelişmeye başladı. Bu mücadelenin ilk ürünü, İngiliz ajanı durumundaki Nuri El Said Paşa'nın halk tarafından linç edilmesi ile Irak'ın bağımsızlaşması ve daha demokratik bir hükümetin işbaşına geçmesi oldu. Ortadoğu halklarının ulusal kurtuluş mücadelelerini bastırmak amacıyla kurulan Bağdat Paktı'ndan (şimdi CENTO) ayrılan Irak hükümeti, Kürtlere de sınırlı ulusal ve demokratik haklar vaadetti. Ancak Arap küçükburjuvazisinin şoven karakteri ve o zaman Arap burjuvazisini temsilen başbakan Kasım'ın askeri diktatörlüğe yönelmesi, Irak'ın de-

mokratikleşmesini engellemeye ve Kürtlere vaadedilen hakların çiğnenmesine yol açtı. Irak KDP ve IKP ile Baas partisinin gelişen mücadelesi, 1968'de yine demokratik görünümlü bir hükümetin ortaya çıkmasına yol açtı. Ama bu sefer de Baas'ın iktidardaki büyük etkinliği, "Demokratik Irak, Özerk Kürdistan" sloganını yine uygulanmaz hale getirdi. Yarı-burjuva, yarı-feodal Irak KDP'nin reformist karakteri, bağımsızlığa yönelmesini engelliyor, eğer uğruna savaşılsa birkaç defa kazanılması mümkün hale gelen "Bağımsız Kürdistan" sloganının hasıraltı edilmesine yol açıyordu. Bu kaçan fırsatlardan sonra Irak KDP'nin emperyalizme yamanması ve Baas'ın da emperyalizme taviz vererek konumunu güçlendirmesi, 1974 yılında Kürtlerin ağır bir yenilgiye uğramasına neden oldu. Reformizmin dayandığı aşiretçi-feodal yapı sürekli emperyalizmle ve sömürgecilikle uzlaşma durumunda kaldıkça -ki kalacaktır- başka bir sonucun alınmasına olanak yoktur.

Günümüzde, revizyonist Irak Komünist Partisi'nin kuyrukçuluk yaptığı Baas diktası, Kürdistan'daki askeri işgalini sürdürmekte, Kürtleri Güney Irak'a mecburi iskana tabi tutmakta, "Arap Kemeri" projesini uygulamaya çalışmakta, başta petrol olmak üzere Kürdistan'ın kaynaklarını talan etmektedir. Bu şartlar altında, bu parçadaki halk için temel sorun, "Irak'a demokrasi, Kürdistan'a otonomi" gibi pratikte defalarca iflas etmiş ve büyük zararlara yol açmış bir slogan altında savaşmak değil, Irak Arap Cumhuriyeti ile bağımlılığa yol açan her türlü ekonomik, kültürel, askeri ve siyasi ilişkiyi yıkmayı amaçlayan "Bağımsız Kürdistan" için savaşmak ve bu savaşın gerektirdiği ideolojik, örgütsel, siyasi ve askeri çalışmaları hızlandırmaktır.

4- Doğu Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi

I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan önce İngiltere ve Rus Çarlığı tarafından bölüştürülmesi kararlaştırılan İran imparatorluğu, savaştan sonra tam bir dağılma sürecine girdi. İngiliz işgali altında feodal parçalanma gelişirken, Sovyet hükümetinin Çarlığın yaptığı antlaşmaları reddetmesi ve parçalı bir şekilde gelişen İran devrimci hareketlerini desteklemesi, İran'ı, bir devrim ve karşı-devrim or-

tamına itti. Ama daha güçlü olan, toprak ağaları ve burjuvazinin çıkarlarını dile getiren, merkezi bir ulusal ordunun kurulması, feodal parçalanmaya son verilmesi, ülke ekonomisinin geliştirilmesi ve devrimci hareketlerin ezilmesini amaçlayan Rıza Han duruma hakim oldu. Ülkeyi emperyalistlere satan ve halkın sırtından büyük vurgunlar yapan Kaçar hanedanına karşı halkın duyduğu tepkiyi iyi değerlendiren Rıza Han, "Pehlevi" hanedanı adı altında kendisi yeni bir hanedan kurarak, İran'ı tekrar bir imparatorluk haline getirdi. Fars ulusunun imparatorluk içinde ayrıcalıklı durumunu koruyan, toprak ağaları ile burjuvazinin çıkarlarını geliştirmeyi omuzlayan imparatorluk, II. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda yeniden işgal altına girdi.

Savaş sonunda, Kızıl Ordu'nun da yardımıyla kurulan Azerbaycan ve Mahabad cumhuriyetleri, Kızıl Ordu'nun çekilmesi ve İran'ı destekleyen emperyalistlerin de yardımıyla, İran tarafından kolayca ortadan kaldırıldılar. Musaddık'ın millileştirme hareketleri, CIA'nin aktif desteği sayesinde Şah Muhammed Rıza Pehlevi tarafından ezilince, İran, ABD'nin yeni sömürgesi olma sürecine girdi. Amansız bir baskı rejimi kuran Şah, kendi çevresini ve toprak ağalarını burjuvalaştırarak, İran'daki hakimiyetini sürdürmeye çalışmaktadır.

Fars ulusunun ayrıcalıklı ulus durumunu koruduğu, Azeri, Kürt ve Beluci halklarının ulusal ve feodal baskı altında tutulduğu İran'da yeni-sömürgecilik geliştikçe durumun daha da kötü olacağı açıktır. Emperyalizm, Şah'ın çevresi, büyük toprak ağaları ve montaja dayanan işbirlikçi burjuvazinin çıkar birliği içinde olduğu günümüz İran'ında, Fars ulusu üzerinde gelişen yeni sömürgecilikle, Azeri, Kürt ve Beluci ulusları üzerinde gelişen ve Fars monarşisi tarafından uygulanan klasik sömürgeciliğe karşı, halkların ortak bir mücadelesi gelişmektedir.

İran'daki bu mücadelede, Doğu Kürdistan'daki Kürtlerin temel görevleri, kendi ulusal bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerini, diğer halkların ulusal bağımsızlık ve demokrasi mücadeleleriyle tek cephede birleştirmektir. Kürtlerin, hain toprak ağalarıyla emperyalizm ve uşağı Şah monarşisine karşı geliştirecekleri ulusal bağım-

sızlık ve demokrasi mücadelesi, Azeri, Fars ve Beluci halklarının mücadelesiyle bir bütünlük oluşturur. Bu mücadelede ilk görev, Şah monarşisini devirmektir.

Sonuç olarak, Kürdistan'ın dört parçasında ayrı ayrı ve birbirleriyle belirli bir destek ve paralellik içinde geliştirilen sömürgecilik, Kürdistan ulusal bağımsızlık ve birlik mücadelesi inisiyatifi ele almadıkça veya dünya ve bölge çapında büyük bir değişiklik olmadıkça daha da ağırlaşarak sürüp gidecektir.

II- ORTA-KUZEY-BATI KÜRDİSTAN TOPLUMUNUN ÖZELLİKLERİ

A- Ekonomik yapı

Osmanlı egemenliği döneminde Kürdistan'ın feodal ekonomisi tam bir durgunluk içine girdi. Sultanlar ve mahalli derebeylerin giderek yoğunlaştırdıkları baskı ve sömürü altında üretim güçlerinin gelişmesi mümkün değildi. Ağır askerlik ve vergi koşulları köylünün belini kırmıştı.

Sanayi devriminden sonra yaygınlaşan meta ihracı, Kürdistan'da zanaatçılığı yıkıma uğratmıştı. 1850'lere kadar kendi kendine yeterli bir ekonomik yapısı olan Kürdistan, bu tarihten sonra ekonomik bağımsızlığını yitirdi. Ortadan kalkan zanaatçılık yerine manifaktür ve fabrika üretimi geçmediği için, kıra dayanan feodal ekonomi daha da pekişti. Meta ihracında aracı halka olarak azınlık hıristiyan milliyetlerin kullanılması, yerli bir komprador tabakanın ortaya çıkmasını engelledi. Öte yandan, Osmanlı Türk sultanlarıyla işbirlikçi Kürt beylerinin çifte sömürüsü altında ağırlaşan feodal ekonominin kentlerdeki zanaatçılıkla ilişkisinin kesilmesi, iç dinamiklerle bir milli kapitalizmin gelişme olanaklarını ortadan kaldırdı. 1850'lerden sonra azınlık milliyetlerden oluşan kompradorların iç ve dış ticareti ele geçirmeleri, Batı Avrupa'nın etkisiyle bir kapitalist gelişmeyi imkansız kıldı.

Cumhuriyetin ilk döneminde azınlık kompradorların elindeki ticareti ele geçiren Türk burjuvazisi, daha sonra gelişen tüm ticari, sınai ve mali alanlarda üstünlük kurarak, aynı alanlarda Kürdistan'da (Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'da) da hakimiyetini kurdu. Cumhuriyet sınırları dahilinde sınai, ticari ve mali alanda tam bir ulusal-tekelci anlayışla hareket eden Türk burjuvazisi, Kürdistan'da sınai, mali ve ticari alanda en ufak bir bağımsız gelişmeye olanak tanımadı. Ancak kendisinin ulaşamadığı Kürdistan'ın iç bölgelerinde, çok sınırlı

bir alanda, ticaretin Kürt unsurların eline geçmesi mümkün olabildi. Zaten, cumhuriyetin çok sıkı askeri, siyasi ve kültürel tecrit çemberi altında, milli nitelikte bir kapitalist gelişmeyi beklemek tam bir hamhayalcilik olur. Kendi ulusal alanında, emperyalizmin denetimi altında milli bir kapitalist gelişmeyi sağlayamayan Türk burjuvazisi, mutlak denetimi altında tuttuğu Kürdistan'da bir kapitalist gelişmeye yol açacak değildi. Bu nedenlerle, 1950'lere kadar Kürdistan'da hala durgun bir feodal ekonomi hakimdi. Bu feodal ekonominin çözülüşünü, Türk burjuvazisi, bir de siyasal nedenlerle geciktirdi. Feodal ekonominin parçalanmasının ulusal kurtuluşun maddi şartlarını oluşturacağını çok iyi bilen kemalist burjuvazinin temsilcileri, bu süreci mümkün olduğu ölçüde geciktirmeyi çıkarlarına daha uygun buluyorlardı.

1950-1960 Demokrat Parti döneminde emperyalizmin tamamen güdümü altına giren Türkiye'de, tarım ve montaj sanayii alanında kapitalist gelişme hızlandı. Bunda, uluslararası tekellerin, sosyalist ülkelerin genişlemesi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesiyle iyice daralan pazar ve hammadde ihtiyaçlarını karşılamak için eldeki pazarlarını derinliğine geliştirme politikalarının payı önemlidir. Bu dönemde, emperyalizm, böyle bir kapitalist gelişmenin hızlanmasını zorunlu görüyordu.

Uluslararası tekellerle işbirliği halinde Türkiye'de geliştirilen kapitalizmin, yüzyıllardır tam bir tecrit çemberi içinde uyutulan Kürdistan'daki feodal toplum yapısını etkilememesi mümkün değildi. Uluslararası tekellerin ve Türk burjuvazisinin giderek büyüyen pazar, hammadde, ucuz işgücü, tarımsal ve hayvansal ürün ihtiyacı, Kürdistan gibi geniş ve zengin bir ülkenin kendi sermayelerinin hizmetine açılmasını zorunlu kılıyordu. Ayrıca, sınırlı olan feodal sömürüyü yetersiz bulan ve yabancı kapitalizmin kompradorluğunu yüklenerek sömürüdeki payını artırmak isteyen Kürt feodalleri de, böyle bir gelişmeyi talep ediyorlardı. Gümrük duvarlarından yoksun, Türkiye ile bitişik bir coğrafik yapısı olan, daha önceleri Türk burjuvazisinin ticari ve mali denetimi altında bulunan Kürdistan'da, başta Türk kapitalizmi olmak üzere, uluslararası tekellerle Kürt feodallerinin çıkarları doğrultusunda bir kapitalist

gelişme süreci, özellikle 1960'lardan itibaren hızlandırılmaya başlandı. Böyle bir kapitalist gelişmenin milli olması beklenemezdi. Uluslararası tekellerin, Türk burjuvazisinin ve kompradorluk rolü oynayan Kürt feodallerinin işbirliği içinde geliştirdikleri bu kapitalizm şartlarında, Kürdistan'da en ufak bağımsız bir ekonomik gelişme mümkün değildir. Bağımsız bir ekonomi, dışta emperyalist müdahalenin olmadığı bir ortamda, içte ise siyasi birlik ortamında gelişebilir. Kürdistan'da bu tür koşullar yüzyıllardır oluşmadığı gibi, günümüzde oluşması da ancak zaferle sonuçlanacak bir ulusal kurtuluş mücadelesiyle mümkündür.

Kısaca uluslararası, yeri, tarihi ve siyasi kapsamı çizilen, bugün daha çok yabancı kapitalizmin yönlendirdiği Kürdistan'ın ekonomik yapısı, şu özellikleri göstermektedir:

a) Gelişen kapitalizm şartlarında ortaya çıkan artık-ürünün en büyük bölümünü Türk burjuvazisi gasp etmektedir. Çok az özel girişimcilik de olmakla beraber, Türk egemen sınıflarının çıkarlarını bütünleştiren devlet işletmeciliği, Kürdistan'ın en zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına yönelerek, tam bir talan ekonomisi örgütlemiştir. Hepsi de devletin tekelinde olan bu işletmeler, başta petrol olmak üzere, akarsular, toprak, madencilik, hayvan ürünleri, çimento sanayii ve ticari alanda kurulmuşlardır. TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı), TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi), TEK (Türkiye Elektrik Kurumu), TKİ (Türkiye Kömür İşletmeleri), Türkiye Çimento Sanayii Anonim Şirketi, Etibank, Sümerbank, Çukobirlik, TEKEL, bankalar, devlet üretme çiftlikleri, et kombinaları vb. tamamen Türk devletinin mülkiyetinde olan ve Kürdistan ekonomisini yönlendiren, ülke halkına en ufak bir pay bırakmayan sömürgeci devlet işletme ve kurumlarıdır. Bu işletmelerde uluslararası tekellerin payı bulunmakla birlikte, Kürt unsurlarının en ufak bir payı yoktur. Ülke kaynakları tümüyle alınıp götürülürken, yerli unsurlara bir komisyonculuk payı bile bırakılmamaktadır. Kürdistan'ın yüzyıllardan beri ve özellikle günümüzde yoksullaşmasının ve gelişememesinin nedeni, özünde bu talan ekonomisine dayanır. Ülke halkına özgürce geliştirebileceği en ufak bir ekonomik faaliyet alanı bırakmayan bu talan düzeni, üretim güçlerinin gelişemeyişinin, işsiz-

liğin, sefaletin, yozluğun, ulusal inkarcılığın ve her türlü gericiliğin temelini oluşturur.

b) Başka sömürge ülkede pek görülmeyen, Türk burjuvazisinin devlet eliyle kurduğu bu talan ekonomisinin işlemesi için, Kürdistan'da kara, hava ve demiryolu şebekesinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Kürdistan bir ekonomik bütün olarak değerlendirilip, buna göre bir yol şebekesi geliştirileceğine; tamamen Türkiye'ye bağımlılığı artırıcı, ülke kaynaklarına ulaşmayı hedefleyen, köydeki artık-ürünü, ucuz işgücünü ve geniş pazar olanaklarını dışarıya açmayı amaçlayan, askeri, siyasi ve ekonomik yayılmanın bir bütün olarak düşünüldüğü bir yol şebekesi politikası geliştirilmektedir. Bu yollar, bir organizmadaki kılcal damarlar gibi, ülkenin tüm hayat kaynaklarını, kanını, emeğini, beynini Türkiye'ye taşımaya hizmet eden kanallardır. Kürdistan, bu yollar vasıtasıyla il il, ilçe ilçe, köy köy Türkiye'ye bağlanarak, bir ille başka bir il arasında, giderek bölgeler ve tüm ülke düzeyinde bir pazar birliği etrafında örgütlenmesi olanaksız hale getirilmiş olacaktır. Zaten, soygun ekonomisi temelinde Kürdistan'da bir pazar birliğinin oluşması beklenemez. Yollar politikası sömürge ekonomisinin bu yapısından kaynaklandığı gibi, yollar da böyle bir ekonomik yapıyı pekiştirir.

c) Kürdistan'da Türk maliyesi hakimdir. Türk para sistemi, bankacılık faaliyetleri, vergi düzeni, tamamen sömürgeci burjuvazinin elinde olup, bir de bu yollarla Kürdistan'dan artı-değer transfer edilmektedir.

d) Kürdistan'da dış ticaretin tamamı ve iç ticaretin de büyük bir kısmı sömürgeci Türk burjuvazisinin elindedir. İthalat ve ihracatı kendi tekelinde bulunduran Türk burjuvazisi, Kürdistan'ın dışarıya mal alış-verişini kendi kontrolü altında tutup büyük vurgunlar vurmaktadır. İç ticarette de sömürgeci burjuvazinin payı büyüktür. Et, süt, tütün, pamuk, üzüm, fıstık gibi tarım ve hayvan ürünlerinin ticaretini, birer ticari devlet tekelleri olan ve içinde sadece Türk burjuvazisinin payı bulunan TMO, Çukobirlik, Fiskobirlik, Et ve Balık Kurumu, TEKEL, süt ve yağ fabrikaları gibi kurumlar ellerinde bulundurmaktadır. Kürdistan'da güçlü bir ticaret burjuvazisinin oluşmayışı da bu nedenledir. Eğer ticaret önemli oranda Kürdistanlıların

elinde olsaydı, ülkenin gelişmesi çok daha hızlı olurdu.

e) Türk burjuvazisinin ulaşamadığı alanlarda komprador ve ticaret kapitalizmi, sınırlı da olsa Kürt unsurların elinde gelişmektedir. Coğrafik, ekonomik, siyasi ve kültürel nedenlerle Türk burjuvazisinin ulaşamadığı, devletin de ele geçirmekte kendisi için yarar görmediği bu alanlarda gelişen kapitalizmin komprador yanı ağır basmaktadır. Milli ticaret kapitalizmi, nakliyatçılık, inşaatçılık, iç ticaret gibi alanlarda, daha gelişmeye fırsat bulamadan, sömürgeci ve komprador kapitalizmin mengenesi altında ezilmektedir. Kürt komprador kapitalizmi, Türk kapitalizmine bağlı olup, ancak Türk kapitalizmi ile bütünleşebildiği oranda uluslararası kapitalizme ulaşabilmektedir. Dışardan mal alış-verişini kendi ihtiyaçlarına göre düzenleyen Türk kapitalizmi, yine kendi ihtiyaçlarına göre Kürdistan'da bir aracı halkanın oluşmasına izin vermektedir. Kürt kompradorları, Türk komprador ve işbirlikçi burjuvazisine bağlı olup, ikinci elden bir kompradorluk rolü oynamaktadırlar.

f) Tarımda feodal sömürüyle kapitalist sömürü içiçe bulunup, daha çok aynı unsurlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Feodal sömürünün tarımda kapitalist sömürü yanında cılız kalması, feodal toprak ağalarını tarımda kapitalizmi geliştirmeye zorlamaktadır. Ama, tarımsal girdi ve çıktıların Türk burjuvazisince kontrol edilmesi, bu süreci yavaşlatmaktadır. Feodal toprak ağasının kapitalist toprak ağasına dönüşmesi biçiminde gelişen tarım kapitalizminde milli ögeler de ortaya çıkabilmektedir. Çeşitli tarihi ve siyasi nedenlere bağlı olarak, Türk hakim sınıflarının mülkiyetlerine pek az geçirebildikleri geniş Kürdistan toprakları üzerinde, daha çok Kürt toprak ağalarının mülkiyeti hakimdir. Gerek büyük mülkiyetli toprakların parçalanması, gerek küçük mülkiyetli toprakların birleştirilmesi biçiminde gelişen orta büyüklükteki topraklar, bugün kapitalizme en çok açılan alanlar olup, milli kapitalizme en yakın kesimi oluşturmaktadırlar. Türk kapitalizminin egemenliği ve onunla işbirliği altında Kürt feodal toprak ağalarının kapitalistleşmesi biçiminde çözülen feodal ekonomi, henüz tamamen tasfiye olmaktan uzaktır. Sömürgeci-feodal egemenlik altında feodal toplumun değişmesi, ancak yarı yarıya

gerçekleşebilir. Siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanda feodalizmin tam tasfiyesi devrimle mümkündür.

g) Sömürgeci-komprador kapitalizmin doğal sonucu olarak, topraktan kopan iş gücü Kürdistan'da yoğunlaşma alanı bulamamakta, işsizlik biçiminde atıl kalmaktadır. Eğer olanaklar belirirse Türk kapitalizminin ve emperyalizmin hizmetinde çalışmak üzere yoğun ve yapısal bir göçle Türkiye'ye ve Avrupa'ya akmakta, oralarda en zor, en tortu hizmetlerde düşük ücretle çalıştırılmaktadır. Kürdistan'ın en büyük zenginlik kaynağı olan insan emeğinin bu durumu, Kürdistan'daki yoksulluğun ve bireyin gelişemeyişinin temel nedenidir. Sömürgeci-komprador kapitalizm, iş olanakları yaratmayıp iş gücünü zorunlu olarak göçe tabi tutmakta, en zararlı sonuçlarından birisini de iş gücü alanında göstermektedir.

h) Kendi hakim ulus pazarına bağlı olarak geliştirdiği Kürdistan pazarı üzerinde tam bir denetim kuran Türk kapitalizmi, Kürdistan'da sermaye birikimini olanaksız kılmaktadır. Bir yandan devlet tekellerinin gaspettiği, diğer yandan kendi denetimi altında tuttuğu komprador ve toprak kapitalistlerinin elindeki değerleri sürekli olarak Türkiye'ye aktarmakta ve orada sermayeye dönüştürerek yatırıma sevketmektedir. Kürdistan'da büyük oranda yatırım yapabilen -ve yapan- güç devlettir. Devletin de yaptığı, kendi kendine yeterli ve ülke kaynaklarını ülkede sarfeden sağlıklı bir yatırım değil, tersine ülke kaynaklarını olduğu gibi talan eden yatırımlardır. Özel teşebbüsçülük, ortalama kâr oranının daha yüksek olduğu ve Türk ulusunun yoğun yaşadığı alanlarda yatırıma yönelmektedir. Kürdistan'da özel ellerde biriken değer, inşaatçılık dışında, daha çok Türkiye'yi tercih etmektedir. Ortalama kâr oranının en yüksek olduğu alanlar, kapitalizmin "kabesi" gibidir. Her sermayedar oraya koşmaktadır.

Türk burjuvazisinin sınai, mali ve ticari alanda kurduğu kesin denetim ve üstünlük, Kürdistan'da ortaya çıkan hammadde, iş gücü ve artı-değerin ülkede kalması olanağını ortadan kaldırmakta, hammaddenin de, iş gücünün de, artı-değerin de daha çok Türkiye'de ve kendi elinde yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Kürdistan'ın tüm sorunlarının temelinde bu gerçek yatar.

B- Sosyal yapı

Ekonomik alanda sömürgeciliğin gelişmesi, Kürdistan'ın ulusal ve sınıfsal yapısında büyük değişikliklere yol açmaktadır.

Feodal ağa ve aşiret reisleriyle onların serfleri durumundaki köylülerin, kapalı feodal toplum koşullarında oluşturdukları sosyal yapı bugün parçalanmış bulunmaktadır. Bir yandan topraktan atılan köylüler, feodal ve aşiret bağlarından sıyrılıp proleterleşirken; diğer yandan feodal ağa ve aşiret reisleri, toprak kapitalisti ve komprador burjuva durumuna gelmektedir. Sömürgeci devlet işletmeleri, geniş bürokrat kadroları bir araya toplarken; azınlık milliyetler, ekonominin önemli noktalarında ayrıcalıklı mevkilere getirilmektedir. Asimilasyon amacı ile kurulan eğitim kurumlarında, büyük oranda bir öğrenci gençlik kitlesi birikmiştir. Bunların en başarılı olanları devlet aygıtında kullanılmaktadır. Yabancı kapitalizmin feodal toplum yapısında yol açtığı değişiklikler sonucunda oluşan bu yeni sosyal yapı, özelliklerine göre şu kesimlere ayrılmaktadır:

1- Sömürgeci Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki maketi:

Diğer sömürgelerde pek rastlanmayan böyle bir tabakanın ortaya çıkışı, Kürdistan'ın farklı amaçlarla ve farklı tarzda sömürgeleşmesinden ileri gelmektedir. Türk burjuvazisi, Kürdistan'ı salt bir sömürge alanı değil, aynı zamanda ulusal yayılma alanı olarak da gördüğü için, yerli bir sınıf gibi hareket etmekte ve kendi karikatürünü Kürdistan'da oluşturmaya çalışmaktadır. Özellikle Kürdistan'ın Türkiye ile sınır kentlerinde hakim tabakayı bunlar meydana getirir. Daha Osmanlılar döneminde Kürdistan'a yerleşen Türk beylerinden, cumhuriyet döneminde Türkleşen azınlık milliyetlerden, sömürgeci yönetimin ileri gelenlerinden, Türk olmayı sınıf çıkarlarına daha uygun bulan Türkleşmiş ulusal hain Kürtlerden oluşan bu tabaka, Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki en önemli sosyal dayanağıdır.

Sınai ve ticari alanda üstünlüğü bulunan, devlet kapitalizmiyle içiçe hareket eden bu tabaka, metropoldeki Türk burjuvazisinin ajanı durumundadır. Türk sömürgeciliğinin meşrulaştırılmasında ve

Kürdistan gerçeğinin inkar ettirilmesinde başrolü oynamaktadır. Sanki Kürdistan'da değil Türkiye'de yaşıyormuş gibi hareket etmektedir. Ancak Kürdistan gerçeğini yok etmekle ebediyen kendine hayat hakkı bulabileceğini bilen bu tabaka, şoven, sosyal-şoven ve faşist Türk milliyetçisi akımları da beslemektedir. Kürdistan kurtuluş hareketi bu tabakayı tamamen ortadan kaldıracaktır.

2- Feodal-komprador sınıfı:

Türk kapitalizmi ile sıkı ilişkiler içinde aşiretçi-feodal toplum yapısının üstten ve gerici tarzda çözülmesiyle ortaya çıkan bu kesim, feodal sömürüyü de şahıslarında temsil eden kapitalist toprak ağalarıyla, büyük müteahitlerden ve acentacılardan oluşmaktadır. Eskiden feodal toprak ağası iken burjuvalaşan bu kesim, Türk sömürgeciliğinin sadık bir müttefiğidir. Ortaçağdan beri üstlendiği uşaklık rolünü, Türkiye Cumhuriyeti döneminde daha da pekiştiren, elde ettiği artık-değeri günü gününe Türkiye'ye aktaran, ülkenin bağımsızlığı, sanayileşmesi gibi herhangi bir meselesi bulunmayan, Türkiye'ye kaçmak için yerini çoktan yapmış olan bu sınıfın Kürdistan'da yeri yoktur. Sömürgeci burjuva partilerinde örgütlenmiş olup, gelişmelerini, sorunlarını, kurtuluşlarını Türk burjuvazisinden ayrı görmemektedirler. Sömürgeci devleti, kendi sınıf çıkarlarının savunucusu olarak görmekte ve ona karşı en ufak bir siyasal talepte bulunmamaktadırlar. Bazen hain yüzlerini maskelemek için, milliyetçi görünmeye çalışmaktadırlar. Halbuki, Türk sömürgeciliği ile hiçbir ciddi çıkar çelişkileri yoktur. Ancak Türk milliyetçiliğine uşaklık edebilecek olan bu kesim, Kürdistan kurtuluş hareketinin hedefleri arasındadır.

3- Kent küçük-burjuvazisi:

Sömürgeciliğin ekonomik alanda gelişmesinden sonra, suni bir kentleşme hareketi görüldü. Sanayileşme temelinde ortaya çıkmayan ve daha çok suni bir şekilde nüfusun yoğunlaşmasından oluşan kentlerde, terzi, berber, küçük bakkaliye sahibi, ufak araba taşımacılığı, doktor, avukat, küçük memur kategorilerinden oluşan bir kent küçük-burjuva tabakası gelişmektedir.

Sömürgeci ve feodal komprador düzenden, bu tabaka da büyük zarar görmektedir. Çıkarları düzenle çelişir; ama her zaman işlerini kaybedecekleri korkusuyla düzene karşı uysal görünmeye çalışırlar. Adına siyaset yapacakları bir milli kapitalist gelişme olmadığı için ve önemli bir kesiminin katılacağı proletarya öncülüğünde güçlü bir bağımsızlık hareketi olmadığından, zorunlu olarak sömürgeci düzenin liberalleştirilmesine ve kendi sınıf çıkarlarının biraz daha geliştirilmesine hizmet eden sosyal pasifizmi mücadele metodu olarak benimseyen reformist görüşlerin maddi temelini oluştururlar.

Bağımsızlık ve demokrasi gibi soylu davaları, "zamanı gelmemiştir" diye bıyık altından gülerek alaya alan, kendilerini en akıllı siyasetçiler sanan bu tabakanın üst kesimi, sık sık maddi ilişkilerle bağlı bulundukları sömürgeci ve feodal-komprador düzenin meşrulaştırılmasına çalışır. Özellikle baskı dönemlerinde, bu kesim, düzenin tam bir uşağı olur.

Bununla birlikte, bu tabaka içinden, hem sayı hem nitelik olarak güçlü bir yurtsever kesim çıkabilir. Eğer kendilerine ikna edici yöntemlerle yaklaşılırsa, bu kesimi reformizmin etkisinden kurtarmak ve ulusal kurtuluş mücadelesinin güçlerine katmak mümkündür.

4- Köylülük:

Kürdistan nüfusunun belkemiğini oluşturan, tarih boyunca en büyük baskılara maruz kalan köylülük, Kürt ulusunun da temelidir. Kürtlükle köylülüğü ayırdetmek mümkün değildir. Günümüze kadar kentin daha çok ulusal inkarcı bir eğilim içinde bulunması, Kürt gerçeğinin köylülükle sınırlı kalmasına yol açmıştır. Köylülük, homojen olmaktan uzaktır. Toprakta kapitalizmin gelişmesi, köylülüğü de farklılaştırmakta; eski küçük toprak ağalarının çoğu zengin köylülüğe dönüşürken, bir kısmı da yoksullaşmakta ve orta köylülüğe dönüşmektedir. Zengin köylüler, genellikle kente yerleşip, bir kahya vasıtasıyla eski serflerini, yarı-serf, yarı-proleter olarak yine kendine bağlamakta ve sömürmektedir. Orta köylü bizzat toprağının başında bulunup, daha çok emeğiyle geçinmeye çalışmaktadır. Ücretli işçiyi seyrek olarak kullanmaktadır.

Köylülüğün en büyük kesimini yoksul köylülük oluşturmaktadır.

Yeterli üretim araçlarına sahip olmayan, kentte iş bulma olanakları da çok kıt olan yoksul köylülük, tam bir işsizlik ve sefalet içindedir. Sömürgeci ve feodal-komprador düzenden en büyük zararı bu kesim görmektedir.

Sömürgeci ve feodal baskı altında ülkede üretim güçlerinin gelişmemesi, etkisini en çok köylülük üzerinde göstermektedir. Ortaçağ karanlığı içinde bulunan köylülüğün orta ve yoksul kesimi, tarım girdilerinden yararlanamamakta, elde ettikleri ürünleri devlete ve kompradorlara ucuza kaptırmaktadırlar. Sömürgeci ve feodal baskı altında ülkede üretim güçlerinin gelişmemesi, köylülüğün de gelişmemesine yol açmaktadır. Ülkenin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi, aynı zamanda köylülüğün de kurtuluşunu sağlayacağı için, orta ve yoksul köylülük ulusal kurtuluş mücadelesinin temel güçlerindendir.

Bağımsız bir ideolojik-örgütsel yapı kurma gücü olmayan köylülük, ancak proletaryanın ideolojik-örgütsel önderliği altında bir araya gelebilir. Çeşitli burjuva ve küçük-burjuva reformist akımlarının etkilemek istediği köylülük, içinde bulunduğu konum gereği reformizm ile uyuşmaz. Bugünkü şartlarda çeşitli aşiretçi-feodal ilişkiler sonucu feodal-kompradorlar vasıtasıyla sömürgeci burjuva partileri arasında gücü bölünen köylülüğün, proletaryanın önderliği altında ulusal kurtuluş mücadelesinde biraraya getirilmesi, proleter devrimcilerin en önemli görevleri arasındadır.

5- Proletarya:

Kürdistan'da, Türk kapitalizminin gelişmesine paralel olarak bir Kürt proletaryası da gelişmeye başladı.

Kürt proletaryası, Kürt burjuvazisi ile bir çelişki içinde doğmadı. Daha çok Kürdistan'daki Türk devlet işletmelerinde doğdu. Kürt kapitalizmi şartlarında değil, sömürgeci Türk devlet kapitalizmi şartlarında ortaya çıktı. Bu nedenle, Kürt proletaryası, Kürt burjuvalarından hem erken doğdu, hem de sayı ve nitelik olarak ondan daha güçlüdür.

Türkiye kapitalizmine bağlı olarak Kürdistan'da tarımda kapitalistleşmenin başlaması, proleterleşmeyi daha da hızlandırdı. Ma-

kinanın tarıma girmesi, büyük ölçüde iş gücünün özgürleşmesine yol açtı. Özgürleşen iş gücünün çok küçük bir kısmını kullanabilen devlet işletmeleri, geri kalan özgür iş gücünü çalıştıramamaktadır. Sanayi alanında bir Kürt kapitalizminin mümkün olmayışı, büyük bir işsizler ordusu doğurmaktadır.

Sömürgeci ve feodal-komprador düzenin doğal bir sonucu olarak, Kürdistan'daki özgür iş gücü, yabancı kapitalizm metropolleri için ucuz bir iş gücü deposu hizmeti görmektedir. Sayıları milyonlara varan emekçiler, elverişli mevsimlerde Türkiye'ye gitmekte, orada kapitalizmin en tortu hizmetlerinde, düşük ücretlerle çalıştırılmaktadırlar. Türk kapitalizminin bir ayağı Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü kaynakları üzerinde yükselirken, diğer ayağı Kürdistan emeği üzerinde yükselmektedir.

Eğitilmemeleri, elverişsiz sağlık koşulları, konut sorunlarının hiç halledilmeyişi gibi çeşitli sorunları bulunan Kürdistan emekçileri, köyden de tam olarak kopamamaktadırlar. Şehirde sürekli bir iş bulunmayınca, çoğunlukla köye dönmekten başka çareleri yoktur. İşsizlik, büyük bir lümpen kesimin doğmasına yol açmakta, bu da, her türlü yozluğun, ahlaksızlığın kaynağı olmaktadır. Kırıp dökmeye yatkın olan bu insanlar eğitilip yönlendirilebilirse devrim saflarında savaşabilecekleri gibi, çok ucuza satın alınarak karşı-devrimin malzemesi haline de getirilebilirler. Nitekim bugün gerici, sosyal-şoven ve özellikle faşist akımlar tarafından önemli oranda kullanılmaktadırlar.

Emperyalizme bağımlı Türk sömürgeciliğinden ve onunla işbirliği halinde bulunan feodal-komprador düzenden en büyük zararı Kürdistan proletaryası görmektedir. Adeta bir göçmen hayatına alıştırılan, yarını için en ufak bir sosyal güvencesi bulunmayan proletarya, bağımsız ve demokratik bir Kürdistan için mücadelede en çok çıkarı bulunan sınıftır. Ülkenin siyasi bağımsızlığı temelinde üretim güçlerinin geliştirilmesi ve kamulaştırılması, bütün Kürdistan emekçileri için tek kurtuluş yoludur. Sürekli göçe hazırlanmak, işgücünü en uzak diyarlarda, en zor şartlarda ve en düşük ücretle satmak, ülkeyi yabancı kapitalizmin ve uşağı feodal-kompradorların insafına terketmek, kurtuluş yolu olmadığı gibi, çağdaş insanlık için en büyük suçtur.

Kürdistan proletaryası, içinde bulunduğu bütün elverişsiz koşullara rağmen, Kürdistan toplumunun en devrimci sınıfıdır. Ona bu özelliğini veren, herhangi bir mülkiyet endişesinin olmayışı, aşiretçi-feodal ilişkilerden kurtulmuş olması, sürekli yükselen bir sınıf olması ve ülkenin bağımsız ve demokratik olmasından en büyük çıkarı bulunmasıdır.

Subjektif planda proletarya, kendisi için bir sınıf, yani bilinçli ve örgütlü bir sınıf haline gelememiştir. Köylülüğün içinde bulunduğu koşullara benzer bir şekilde, kalıntı halindeki aşiretçi-feodal ilişkilerle feodal-komprador sınıfa bağlanmakta, onlar vasıtasıyla da çeşitli sömürgeci partiler arasında bölünmektedir.

Bugünkü aşamada, teorik, ideolojik, ekonomik ve politik mücadele temelinde gelişen proletarya hareketi, bilimsel sosyalizmi çarpıtarak revizyonizmi kendilerine bayrak yapan, özünde hakim ulus ve ezilen ulus milliyetçiliğini temsil eden sosyal-şoven, reformist ve uzlaşıcı akımları tecrit etmeden, güçlü bir parti haline gelemez. Proletaryanın ideolojik-politik önderliği olmadan da, işçi-köylü temel ittifakı gerçekleşemez. Proleter devrimciler için bugün en acil görev, sömürgeciliğe ve feodal-komprador düzene karşı aktif mücadele içinde, asgari örgütlenmeyi azami örgütlenmeye dönüştürmek için teorik, ideolojik, ekonomik, politik ve eylemsel çalışmaları bir bütün olarak kavramak ve buna göre bir mücadele yürütmektir.

6- Aydınlar ve gençlik:

Günümüz Kürdistan'ında giderek etkinlik kazanan modern bir tabaka da aydınlar ve gençliktir. Son yıllarda hızla gelişen Türk egemenliğinin amaçları doğrultusunda eğitilmeye çalışılan bu tabakanın ulusal ve sınıfsal bağları, kararsız ve iyice oturmamış bir yapı görünümündedir. Türk burjuvazisi bunları, kendi ulusal bütünlüğü içinde eritmek ve sınıf çıkarları doğrultusunda kullanmak için, yoğun bir asimilasyondan geçirmektedir. Türk ulusunun damgasını taşıyan ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal kurumlarda çalışmak, Türk dili ve kültürünün özümsenmesini gerektirdiğinden, böyle bir yapıyı kişiliklerinde somutlaştıramayanlar, ekonomik ve sosyal alanda başarılı olamamaktadırlar. Türk burjuvazisinin bu politi-

kasının kurbanı olan bir yığın okumuş genç ve aydın Kürt, çağdaşlaşmayı Türkleşmekten ayrı görememekte, böylece kendi ulusal kişiliklerini kazanamadıklarından, hakim ulusa uşak olmaktan kurtulamamaktadırlar. İki ulus arasında tampon durumunda bulunan bu aydınlar ve gençliğin sınıfsal bağları da karmaşık bir yapıdadır. Genelde Türk hakim sınıflarıyla sıkı ilişkiler içinde bulunan ve onlardan ancak uşaklık sıfatlarıyla ayırt edilen Kürt hakim sınıflarının yapısı, onlardan kaynaklanan gençlik ve aydın kesim üzerine de yansımaktadır. Hangi ulusa ait olduğunu göremeyenler, hangi ulusun hakim sınıfından olduğunu da kararlaştıramazlar. Aydın ve gençlik içinde uşaklığın en çok geliştiği kesim bunlardır.

Orta ve yoksul sınıflardan gelen gençlik ve aydın kesimi, durumunu biraz daha objektif olarak görebilmektedir. Ülke ve halk üzerindeki sömürgeci ve feodal-komprador egemenliğin, kendi gelişmesi önünde de en büyük engel olduğunu bilmektedir. Hakim ulus içinde "kurtuluş" yolunun giderek daraldığını, ülkesine ve halkına dönüş yapma zamanının gelip geçtiğini görüp, buna göre davranışlarını değiştirmektedir. Bu davranış değişikliği, bu kesimde yurtseverliği geliştirmektedir.

Tarihin her döneminde, halklara ve sınıflara bilinç dışardan götürülür. Üretimden kopuk bir "azınlık", teori oluşturup, dışardan bunu halka ve sınıfa maletmekle uğraşır. İster ilerici, ister gerici sınıflar için olsun, bu gerçeklik her sınıf için geçerlidir. Bilinçli ve örgütlü bir "azınlık" oluşturamayan halklar veya sınıflar, ekonomik ve politik amaçlarını geliştiremezler. Yüzyıllarca tam bir toplumsal durgunluk içinde bulunan sömürge halklarının, bilinçli ve örgütlü "azınlık" oluşmadan, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadeleleri gelişip başarıya ulaşamaz. Sömürge halklar için, bilinçli ve örgütlü bir "azınlık"ın önderliğinde yurtsever gençlik ve aydın hareketi geliştirilmeden, ulusal bağımsızlık hareketi de gelişemez.

Yabancı egemenlik altında sürekli ayakta tutulan aşiretçi-feodal toplum yapısı nedeniyle, bilinçli bir yurtsever aydın-gençlik hareketinden yoksun bulunmak, bağımsızlık için yapılan direnme hareketlerimizin büyük bir eksikliğidir. Ancak son yıllarda toplumsal yapımızda modern bir aydın-gençlik kesiminin şekillenme-

si bu eksikliği gidermiş; sömürgeciliğe karşı mücadelenin özellikle başlangıç aşamasında belirleyici bir rol oynaması gereken bilinçli "azınlık" faaliyeti ve bu "azmlık"m önderliğinde yurtsever aydın-gençlik hareketi başlatılmıştır. Bunda, çağını çoktan kapamış bulunan burjuva milliyetçiliği yerine bilimsel sosyalizm öğretisinin aydın-gençlik kesiminde büyük ilgi ve taraftar bulması, ülkenin bağımsızlığa ve demokrasiye kavuşmasının ancak bilimsel sosyalizmin rehberliği altında mümkün olacağı kesin inancı rol oynamıştır.

Ülkemiz somutunda daha başlangıç safhasında olan yurtsever aydın-gençlik hareketinin, önünde katetmesi gereken çok mesafe vardır. Yurtsever aydın-gençlik hareketi, gençlik saflarında hala yaygın olan şoven, sosyal-şoven, reformist, nemelazımcı, ulusal-inkarcı görüş ve tavırları tasfiye ederek kendi devrimci örgütünü geliştirip güçlendirmeden Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin kadro yetersizliğini gideremez. Yurtsever aydın-gençlik hareketi, ulusal kurtuluş mücadelesi içindeki büyük önemini daha uzun bir süre koruyacaktır.

C- Eğitim ve kültürel yapı

Kürdistan'da hakim olan eğitim ve kültür, Türk ulusunun çıkarlarına hizmet eden sömürgeci eğitim ve kültürdür. Kürdistan ulusal gerçeğini yok etmeyi amaçlayan, bireyi emeğine, halkına ve ülkesine karşı yabancılaştıran, şoven Türk milliyetçiliği temelinde geliştirilen sömürgeci Türk eğitim ve kültür politikası, Kürdistan'da geniş mali, kadro ve kurumsal olanaklara sahip olup, düşünen kesim üzerinde hemen hemen hakimiyet kurmuştur. Bu politika, özünde sosyal, ekonomik ve siyasal sömürgeciliği, beyin ve davranış alanında tamamlamaya, yani beyinsel sömürgecilikle tamamlamaya dayanır. Birçok ülkede bir avuç aydın tarafından başlatılan ulusal kurtuluş mücadelesinin, bizde yüzbinlerle ifade edilebilen sözde bir aydın kesimine rağmen başlatılamamasının sebeplerinden birisi de, bizdeki beyinsel sömürgeciliktir.

Objektif planda ekonomik, sosyal ve siyasal alanda geliştirilen sömürgecilik, subjektif planda ülkenin düşünen beyinlerine meşru ve kabul edilebilir bir düzen biçiminde yansıtılabilirse, böyle bir sömürgeciliği dünyada hiçbir güç yıkamaz. İşte, Kürdistan'da, Türk eğitim ve kültür politikasının peşinde koştuğu gerçek budur.

Kürt kültürü, çeşitli halk kültürlerinin birikimi üzerinde ve uzun bir tarihi süreç içinde güçlü bir şekilde oluşmasına rağmen, siyasal, ekonomik ve kurumsal bir desteğe dayanmadığından, adeta sarp dağlarda susuz, sert rüzgarlar ve kavurucu sıcaklar altında tomurcukları gelişemediğinden bodurlaşan ve çiçeklenemeyen bir bitki gibi, gelişemeden kaldı. Her alanda olduğu gibi, kültürel alanda da Türkler, Kürt kültürünü bir hammadde gibi kullandılar. Bağımsız gelişmesine olanak verilmeyen Kürt kültürünün zengin hammaddesine de dayanan Türk uluslaşması, bu alanda Kürtlere çok şey borçludur. Buna karşılık, siyasal ve ekonomik alanda güçten iyice düşürülmelerinin bir sonucu olarak kültür alanında da Kürtler üzerinde hakimiyetlerini kolayca kuran Türkler, siyasal, ekonomik ve ideolojik bağımsızlık nedir bilmeyen, emeğine, ulusuna, giderek insanlığa yabancılaşmış, hayvanlaşmanın eşiğinde bir Kürt tipi oluşturup, kendi eserleri olan bu tipi "vahşi Kürt" diye damgalayıp, ortalığa attılar. Tarihte zengin bir insanlık kültürü ortamında, doğa ve işgalciler karşısında amansız bir savaşın içinde oluşan gerçek Kürt insanı, aslında bu kadar düşürülmemeliydi.

Bu süreci biraz daha somutlaştıralım.

Kürt insanına, kemalizmin "misak-ı milli" sınırları dahilinde "tek ulus-tek dil" ülküsünü gerçekleştirmek amacıyla, ilkokuldan itibaren Türk tarihi, dili, edebiyatı, sanatı özümsettirilmeye çalışılır. Başka sömürgelerde, örneğin zengin uluslar olan İngiliz ve Fransız sömürgelerinde bile görülmeyen, ama Kürdistan'da bol ve çeşitli olan "eğitim kurumları", diğer bir deyişle "kişiliksizleştirme kurumları", bu amaçla açılmışlardır. Eğer bu amaçla çelişirse, bu okullar bir günde kapatılır. Bunun da gösterdiği gibi amaç, ülke halkını eğitmek ve uygarlaştırmak değil, Türkleştirmek ve uşaklaştırmaktır.

Türk diliyle yapılan bu eğitim ve kültür sömürgeciliği, Kürt dili ve kültürü üzerinde amansız bir baskı kurmuştur. Kürtçe ile okuma-

yazma, Kürt tarihini, edebiyatını, sanatını araştırma ve yayma, tamamen yasaktır. Binlerce yıllık halk tarihimizin birikimi olan ve dünya halklarının bile takdirini toplayan zengin müzik ve folklor kaynaklarımıza sahip çıkılırken, Kürtçe ile en ufak bir müzik yayınında bulunma olanağı yoktur. Tüm dillerle müzik yayını yapılır, ama 15 milyon insanın kendi dili ile kendi sanatını işlemesine izin verilmez. Bu gerçekler bize, kültür sömürgeciliğinin, düşünüldüğünden de daha derin olduğunu gösterir.

Kültür sömürgeciliğine karşı mücadele, bizi yanlış sonuçlara götürmemelidir. Ulusal kurtuluş olmadan dil ve kültürün kurtulabileceğini, bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti egemenliği altında Kürtçe eğitimi savunan anlayışlar reformist ve gericidir. Ancak Türk sömürgeciliğinin özelliklerini anlayamayan hayalperestler bu tür planlar peşinde koşabilirler. Gerçekte, Kürt dilinin düzen içinde geliştirilmesi ve okur-yazar dili haline getirilmesi için bir ilkokul kurma olanağı bile yoktur. Ama buna rağmen, Kürtçeyi öğrenme ve okur-yazar dili haline getirme mücadelesi, bireysel planda bile olsa verilmeli, özellikle köylüye Kürtçe hitap edilmelidir. Yanlış olan, Kürtçeyi öğrenme ve okur-yazar dili haline getirme değil, "bu düzen altında Kürtçe eğitim" gibi teslimiyetçi ve reformist görüşlerdir. Bunun yanında, Türkçe, sömürgecilerin dilidir diye hor görülmemeli; dünya halklarının kültür birikimini halkımıza taşımada bir araç olarak kullanılmalıdır. Kürtçe ile sınırlı olan düşünme olanakları, şimdilik Türkçe ile giderilmelidir. Ulusal bağımsızlığımız gerçekleştiğinde, işte o zaman Kürtçe, mali, kurumsal ve kadrosal imkanlara kavuşarak hızla gelişecek, temel iletişim ve kültür birikimi aracı olacak ve dünya dilleri arasında layık olduğu yeri alacaktır. Bugün bağımsız olan birçok eski sömürge, hala sömürgecilerin dilini kullanmakta ve kendi ulusal dillerini yeni yeni geliştirmektedirler.

Sömürgeci eğitim ve kültür politikasına karşı mücadelede bugün kavranılması gereken esas halka, ulusal inkarcı düşünceyi yıkmak; sömürgeciliği meşru ve katlanılabilir bir rejim olarak göstermek ve bazı reformlarla düzeltmek isteyen reformist küçükburjuva milliyetçiliğini teşhir ve tecrit etmek; feodallerin ve aşiret

reislerinin ihanet dolu tarihleri yerine, halkımızın direnme tarihini araştırmak, öğrenmek ve yaymak; sömürgeci burjuvazinin yoz yaşamı geliştiren sinema, spor ve televizyon kanalıyla yaydığı kültüre karşılık dünya halklarının ve halkımızın ilerici kültürüne sahip çıkmak olmalıdır.

D- Ulusal yapı

Gelişen Türk sömürgeciliği altında, uluslaşmadan ziyade, ulusal yok olma süreci hakimdir. Türk burjuvazisi, Kürdistan'daki ulusal ögeler üzerinde tam bir tahrip işlevi sürdürmekte, yerine kendi ulusal ögelerini hakim kılmaya çalışmaktadır.

Feodal dönemde kendi ulusal ögelerini birçok komşu halktan daha fazla geliştiren Kürt halkı, bu ögeleri güçlü bir ulusal şekillenmeye dönüştüremeden, kapitalist sömürgeciliğin etkisi altında ulusal yok olma sürecine girdi. Burjuvazinin serbest rekabet döneminde kendi pazarına hakim olmak için verdiği ulusal savaşım, birçok ülkede burjuva ulusların ortaya çıkmasına yol açarken; emperyalizm aşamasında, birçok sömürge ülke burjuvazisinin gittikçe işbirlikçi ve ulusal hain bir nitelik kazanmasından sonra, sömürge ülkelerin ulusal kurtuluş mücadelesinin başına geçen proletaryanın zaferiyle kurulan proleter veya demokratik uluslar ortaya çıktı. Hala sömürge egemenliği altında olan halklarda ise, ulusal faktörler sürekli tahrip olmakta, ulusal kişilik yok olmakta, yerine hakim ulusla bütünleşme gelişmektedir.

Genelde kapitalizmin uluslaştırıcı etkisinden bahsedilir. Doğrudur. Ama şu da doğrudur ki, kapitalizmin egemenliği altında birçok halk ya yok oldu ya da ulusal kişiliğini yitirerek hakim ulus içinde eridi. Çoğu da, uluslaşmak için, kapitalist emperyalizme karşı amansız bir savaşım vermekten başka çare görmedi. Aztekler, İnkalar gibi tüm Kızılderili halklarla, Anadolu Ermenileri vb. gibi halklar, katliamlarla yokedildiler. Filistin, Bask, İrlanda, Eritre, Kürdistan vb. gibi halklar da, hakim ulus içinde eritilerek yok edilmek istenmektedir. Vietnam, Çin, Mozambik, Kore, Gine,

Angola vb. gibi uluslar da, kapitalist emperyalizme karşı savaşım içinde oluşmuşlardır.

Kapitalist sömürgeciliğin gelişmesiyle uluslaşmak için objektif şartların ortaya çıkması, "kapitalizm uluslaştırıyor" diye yorumlanamaz. Yolların açılması, pazarın gelişmesi, modern sınıfların doğması objektif olgulardır. Bu temelde, uluslaşma da gelişebilir, ulusal yok olma da. Ülkenin yurtsever güçleri, bu objektif temeller üzerinde geliştirecekleri ulusal kurtuluş mücadelesi süreci içinde, toprağı, dili, kültürü, ekonomiyi kurtararak yeni bir ulus yaratabilecekleri, yani uluslaşmayı sağlayabilecekleri gibi; sömürgeci güçler de, halkın dilini, kültürünü yokedip, topraklarını kendi ulusal yayılma alanı haline getirip, ekonomik kaynaklarını kurutarak, o halkın ulus olmasını önleyebilirler. Bu, bir güç ve örgütlenme meselesidir. Durgun, kendiliğinden, mücadelesiz uluslaşacağını söyleyenler, sömürgeciliğin uşaklarıdırlar. Hiçbir sömürge halk, mücadelesiz, durduğu yerde uluslaşmamıştır. Uluslaşmayı, başlangıçta feodalizme karşı savaşan ilerici burjuvazi sağlarken; günümüzde, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı savaşan proletarya önderliğinde işçi-köylü ittifakı sağlamaktadır. Emperyalizme karşı burjuva ve küçük-burjuva önderliğinde verilen ulusal kurtuluş hareketleri ise, ulusu kurtarmak veya ulusal gelişmeyi hızlandırmak yerine, emperyalizme yeni şartlarda köleliği getirmiştir.

Bu genel belirlemeler ışığında, Kürdistan'da, kapitalist sömürgecilik altında gelişen Kürt uluslaşması değil, Türk uluslaşmasıdır. Kürdistan pazarını eline geçiren, topraklarını en ufak parçalarına kadar askeri işgal altına alan, Kürt dili ve kültürü üzerinde amansız bir baskı kuran Türk burjuvazisi, sömürgeci ekonomisinin gelişmesiyle birlikte Kürdistan'da, diliyle, kültürüyle, sosyal yapısıyla Türk ulusunu geliştirmektedir. Zaten kemalizmin en önemli ilkesi, "misak-ı milli" sınırları içinde bir Türk ulusu yaratmaktır. İşte Kürdistan'da bugün işleyen, bu ilkedir.

Kürt uluslaşması ise, ancak zıt bir süreçle gelişebilir. Bu da, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve askeri alanlarda Türk sömürgeciliğiyle dişe diş bir mücadele vermekten geçer. Uşaklığı meslek seçenler, "kapitalizm uluslaştırıyor, dolayısıyla ilericidir", "kapita-

lizmin getirdiği traktör, karasabana göre ilericidir" deyip, sosyalist geçinirler. Bunlar, değil sosyalist olmak, olsa olsa, kitlelerin acı, gözyaşı, kan akıtarak oluşturdukları bir yaşamı göremeyen, kapitalist sömürgecilik geliştikçe ağızları sulanan, Türk sömürgecilerinin çanak yalayıcıları olabilirler.

Kürdistan'da, ulusal ögelerin gelişmesini önleyen dış güç, sömürgecilik; iç güç de, sömürgecilikle işbirliği halinde ve ancak onun gücüyle ayakta duran aşiretçi-feodal yapıdır. İç dinamiklerle bağımsız bir siyasi gelişme göstermesi engellenen, işgal nedeniyle kendi bağımsız siyasi rejimlerini kuramayan toplumlarda, aşiretçi-feodal gelenekler bilinçli olarak yaşatılır. Ulusal bilincin ve halk arasındaki birliğin gelişmesi önünde sürekli bir engel teşkil eden bu feodal parçalanmışlık, ailecilik, kabilecilik ve aşiretçilik bilincini aşırı geliştirerek, adeta atomlarına kadar parçalanmış bir cisim gibi, toplumun dağılmasına yol açar. Kabile ve aşiret dayanışması, daha ileri bir sosyal gelişme önünde engel olduğu gibi, uluslaşma önünde de bir engeldir. Sosyal ve ulusal mücadele geliştikçe, toplumda aşırıya kaçan ailecilik, kabilecilik ve aşiretçilik bilinci, yerini toplumsal ve ulusal bilince bırakır.

Ortaçağdan kalan ve sömürgecilik altında ömrü zoraki olarak uzatılan bir kurum da, dincilik ve mezhepçiliktir. Ortaçağda Arap egemenliği altında gelişen, milli bilinç yerine ümmet bilincini aşılayan müslümanlık dini, bölündüğü mezhepler aracılığıyla, Kürt halkını derinden parçalamıştır. Osmanlı Türk egemenliği altında da İranlılara karşı siyasi istismar konusu haline getirilen mezhepçilik, günümüze kadar halkımızı bölme ve birbirine karşı kullanma işlevini sürdürmüştür. Halkımızı çağdaş düşüncelere karşı kapalı tutan, sömürgeci ve feodal-komprador düzeni savunmaya hizmet eden, ortaçağ kalıntısı din ve dine dayanan mezhepçilik, ulusal kurtuluş mücadelesi önünde bir engeldir. Bu konuda, mücadele verirken yanlışlık yapmamak gerekir. Dine karşı mücadele vermek ayrı şeydir; dine küfür etmek, dine bağlı olduğu için halka kızmak ayrı şeylerdir. Birincisi ne kadar doğruysa, ikincisi de o kadar yanlıştır.

Kürdistan toplumu içinde irdelenmesi gereken başka bir olgu da, çeşitli azınlıkların durumudur. Tarihte çeşitli işgal, istila ve sömür-

gecilik dönemlerinde, yönetim, ticaret ve yayılma amacıyla yerleştirilen Arap ve Türk nüfusun yanısıra, eskiden beri bu topraklar üzerinde yaşayarak günümüze kadar varlıklarını sürdüren Süryani vb. nüfusun, çeşitli merkezlerde yoğunlaşarak oluşturdukları azınlıklar vardır. Güçlü bir Kürt uluslaşmasının oluşamaması yüzünden varlıklarını günümüze kadar sürdüren bu azınlıkların, bir kesimi burjuvalaşarak sömürgeci Türk burjuvazisine ajanlık yaparken, diğer bir kesimi de yoksullaşarak sömürgeci ve feodal-kompradör düzenin baskısı altında Kürt halkı ile birlikte ezilmektedir. Kürdistan devrimi, azınlıklar üzerindeki baskı ve sömürüyü ortadan kaldıracak, özgür gelişmelerine ortam hazırlayacaktır.

Kapitalist sömürgecilik altında ulusal inkarcılığa ve ulusal yok oluşa karşı koymanın tek yolu, ulusal kurtuluş mücadelesinin geliştirilmesidir. Ortaçağ kalıntılarıyla, bu kalıntıları ayakta tutan her türlü sömürgeciliği ortadan kaldırmadan, ulusal gelişme sağlanamaz. Kürdistan'ın ulus ve uluslaşma sorununu "misak-ı milli" sınırları içinde ele alan, sömürgeci düzende bazı reformları gerçekleştirmekle sorunun çözüme kavuşacağını savunan, sorunun çözümünün devrimde, ulusal bağımsızlıkta olduğunu göremeyen tüm görüşler, özünde ezen-ezilen ulus milliyetçiliğinden kaynaklanıp, sömürgeciliği meşrulaştırmaya hizmet eder. Ulusal sorun konusundaki bu yanlış görüşler teşhir ve tecrit edilmeden, ulusal kurtuluş mücadelesi gelişip güçlenemez.

E- Siyasal yapı

Kürdistan'da, ekonomik, sosyal ve kültürel sömürgeciliğin hem nedeni hem de sonucu olan, güçlü bir Türk siyasal sömürgeciliği kurulmuştur. Diğer alanlardaki sömürgeciliğin gelişmesi gibi, siyasal alandaki sömürgeciliğin gelişmesi de, askeri işgal temelinde olmuştur.

Kürdistan'da Türk hakimiyeti askeri işgal ile başlamıştır. Üretici bir topluluk olmayan, talan ve ganimetle geçinen Türk Oğuz boyları, daha XI. yüzyılda Kürdistan'a akınlar düzenlemeye başladılar.

Bu dönemde güçlü olan aşiret ve feodal beyleri, bu akınları kesmekte ve kendi yönetimlerini sürdürmekte başarılı oldular. Türk Oğuz boyları ganimet toplamada başarılı olmalarına rağmen, askeri ve siyasi alanda sürekli bir hakimiyet kuramadılar. Kurulan Türk beylikleri de, Kürdistan toplumsal yapısında eriyip, Türklüklerini kaybettiler.

Başlangıçta bir ittifak anlayışı içinde gelişen Osmanlı Türkleriyle Kürt beyleri arasındaki ilişkiler, giderek Kürt beyleri aleyhine bozulmuş, Osmanlı Türk egemenliğine dönüşmüştür. Osmanlı egemenliği döneminde de Kürt beyleri siyasi güçlerini birden bire kaybetmediler. Uzun bir tarihi süreç içerisinde, merkezileşen Osmanlı otoritesine karşı, iç özerkliklerini korumak için yaptıkları mücadeleleri kaybettikçe, siyasal güçlerini yitirdiler. Buna karşılık, askeri ve siyasi alanda Osmanlı Türk yönetimi gittikçe güçlendi. Askeri ve siyasi egemenlik geliştikçe, ekonomik sömürü de yoğunlaştı. Feodal Kürt beylerinin elindeki artık-değerin bir kesimine el konarak ve halkın geçim araçları vergiye tabi tutturularak, askeri ve siyasal Türk egemenliği -doğal bir sonuç olarak- ekonomik sömürgecilikle bütünleştirildi.

Cumhuriyet döneminde, Kürt beylerinin elindeki son siyasi güç kalıntıları da, direnmelerin ezilmesiyle yok edildi. 1940'lara doğru Türk ordusunun Kürdistan'ı tamamen işgal etmesiyle, Kürt hakim sınıflarının elinde herhangi bir siyasi ve askeri güç kalmadı. Kürt hakim sınıfları adeta iğdiş edildiler. Artık tüm kaderlerini Türk burjuvazisine bağlamak ve Türk devletinin şemsiyesi altında kendi mülklerini halka karşı korumaktan başka sorunları kalmadı. Kürt hakim sınıflarının, günümüzde, halka karşı kullanılmak ve Türk sömürgecilerinin "böl-parçala-yönet" amaçlarını gerçekleştirmek için eşkiya beslemelerinin dışında herhangi bir askeri ve siyasi güç sahibi olmaları -tarihi, uluslararası ve somut koşullar nedeniyle- mümkün değildir.

Aşiretçi-feodal beylerin siyasi güçten men edilmeleri ve Türk burjuvazinin kucağında burjuvalaşan Kürtlerin de zaten böyle bir gücü elde etmelerinin olanaksızlığı ortaya çıkınca, siyasi alanda Türk yönetimi hakim oldu. Osmanlılar döneminde birkaç eyalette

yönetimde bulunan Türkler, tarihi süreç içinde, Kürdistan'ın vilayetlere, kazalara, nahiyelere bölünmesiyle oluşan yöneticiliklerin hepsini ele geçirdiler. Kürdistan'daki devlet kurumları, bugün tamamen Türk burjuvazisinin hakimiyetindedir. Askeri alanda da böyle olmuştur.

1830'lara kadar, Kürdistan'da, Türk askeri denetimi hala çok zayıftı. Yine bu yıllara kadar Kürtler, Osmanlı sultanlarına askerlik yapmazlardı. Ama, Avrupa karşısında uğranılan sürekli yenilgiler ve hıristiyan halkların milli kurtuluş hareketlerinin gelişmesi, Osmanlıları, Yeniçeri ordusunun lağvına ve müslüman halklardan yeni bir ordunun oluşturulmasına zorlayınca, Kürtlerin zorla askere alınması dönemi açıldı. Bu amaçla, 1830'lardan itibaren, Kürdistan üzerine güçlü askeri seferlere girişildi. Bu istila hareketleriyle, Kürtler, bir yandan düzenli vergi vermeye zorlanırken, diğer yandan mecburi askerliğe tabi kılınmaya çalışıldı. XIX. yüzyıldaki büyük isyanların en önemli nedenlerinden birisi de, bu zorunlu askerlik ve vergi yükümlülükleridir. İsyanların ezilmesiyle feodallerin iç özerklikleri önemli oranda ellerinden alınırken, yerine geçen Türk hakimiyeti de askerlik ve vergi yükümlülüğünü Kürt halkına zorla kabul ettirdi. Feodallerin baskı ve sömürüsüne ek olarak bir de Türk hakimiyetinin baskı ve sömürüsü altında, Kürt halkı en zor günlerini yaşamaya başladı.

Cumhuriyet döneminde dirençleri tamamen kırılan Kürtler üzerinde, artık istenilen politika uygulanabilirdi. Bu politikalardan birisi de, yinni yaşını geçen her Kürdün, dönemlere göre, 2-4 yıl arası zorunlu askerlik hizmetidir. Kürtler, Türk ordusuna, sadece köleler gibi en zor görevleri yerine getirmek için er olabilirler. Komuta kademelerinde, hain ve ajan Kürtlerden başka tek Kürt yoktur. Türk burjuvazisinin, ordu üzerinde mutlak denetimi vardır. Orduya alınan Kürt köylüleri, doğduklarına bin pişman ettirilerek ve iyi bir "vatan dersi" aldıktan sonra memleketlerine geri gönderilirler. Askerden adeta robotlaşmış olarak geri dönen Kürt köylüleri, yaşadıkları sürece "askerlik anılarını" anlatarak, çevrelerine Türk şovenizminin zehirlerini saçarlar. Kürtlerin bu şekilde boyun eğdirilip - sömürgeci ordunun önemli bir askeri gücünü oluşturarak- adeta

kendi kendilerine ihanet ettirilmeleri, Türk sömürgeciliğinin en kaba ve canice yöntemlerinden birisidir. Bir bakıma, Türk sömürgeciliği adına "Kürdistan, Kürdistanlılar tarafından işgal edildi." Ancak, bu işin arkasında, Türk sömürgeciliğinin kaba, vahşi ve ince yöntemlerini görmemek, suçu sadece Kürtlere yüklemek, olsa olsa bir hain-uşak olmakla mümkündür. Bugün Kürdistan'da herkesin davul-zurna ile askere gitmesi, oğlunun cenazesini zılgıtla uğurlayan bir ananın durumunun komedi-dram tarzında bir tekrarıdır.

Kısaca, tarihte böyle oluşan askeri ve siyasi alandaki Türk egemenliği, günümüzde güçlü bir ekonomik, sosyal ve kültürel temele kavuşarak, tam bir siyasal sömürgecilik biçimine dönüşmüştür. Tarihte güçlü temellere dayanılarak kurulan, bugün esas olarak ekonomik sömürgecilik biçimindeki amacına ulaşan bu siyasal sömürgecilik, bir yandan kendini maskeleyerek, diğer yandan uluslararası koşullarla Kürdistan'daki somut koşulları hesaba katarak, dünyada eşine az rastlanır biçimde icra olunmaktadır.

Tarihi, somut koşulları bilmeyenler veya sınıf çıkarları gereği bilmemezlikten gelenler, parlamentosuyla, siyasal partileriyle, sağı ve "sol"u ile icra edilen böyle bir yönetimi, siyasal sömürgecilik değil, dörtbaşı mamur bir "burjuva demokrasisi" olarak görmeye ve göstermeye çalışırlar. Birçok sosyal-şoven görüş de, fili kılıyla tarif etmek gibi, "genel valisi yok", "parlamentoya, orduya Kürtler de giriyor", "Türkiye'nin kendisi sömürgedir, sömürgenin sömürgesi olmaz", "sömürgeciliği ancak ABD ve Rusya yapar, Türkiye'nin böyle bir şeye gücü yetmez" deyip, gerçeği saptırmayı, doğası gereği meslek edinmiştir.

Halbuki Kürdistan'da Türk sömürgeciliği, tarihi, askeri, siyasi, kültürel, sosyal, ekonomik ve uluslararası nedenlerle o kadar güçlüdür ki, parlamentosuyla, siyasal partileriyle, sağıyla ve soluyla icra edilmeyi, bu gücünün doğal bir gereği sayar. Kaldı ki, ABD yokken de, Kürdistan, Türklerin hakimiyetindeydi. Eyalet valileriyle, genel müfettişleriyle, siyasi, hukuki tüm yetkilerle donanmış askeri komutanlıklarıyla Kürdistan'ın yönetildiği dönemler de çok olmuştur. Güçlü emperyalist devletlerin olduğu dönemlerde, bazen bu devletlere karşı, bazen bu devletlerle işbirliği halinde Türkler, yine

Kürdistan'ın hakimi olmuşlardır. Bu kadar açık gerçekleri göremeyen beyinler, ancak kemalizmin en küçük hücrelerine kadar sızdığı kafalarda olabilir. Gerçekleri bu kafalara göstermek için, kemalist zehiri bu kafalardan akıtmak, zehirin akıtılmadığı kafaları ise parçalamak gerekir.

Bir daha askeri işgal meselesine dönmekte yarar vardır. Askeri güce sahip olanlar, bu güçleri oranında, ekonomiye, sosyal ve siyasal yapıya da hakim olurlar. Bu gerçek, marksizmin alfabesidir. Askeri ve siyasal güçle ekonomik güç arasında ilişki direkt ve kesindir. Yine, Kürdistan'daki ordunun Türk ordusu olmadığını söyleyenler çıkacaktır. Bunlara şu kadarını söyleyelim ki, bu ordunun, bugün Ortadoğu'da emperyalizmin çıkarlarını savunduğu doğrudur. Yine bu ordunun, Türk burjuvazisinin özgül çıkarlarını Kürdistan'da, Kıbrıs'ta, Anadolu'da savunduğu da gerçektir. Emperyalizmin Türkiye'de denetiminin zayıf olduğu 1925-1940 yılları arasında Türk ordusu Kürdistan'ı barbarca işgal ettiği gibi, yarın "emperyalizmin denetiminden çıksa" bile, belki de daha çok "solcu" geçinen kemalistler elinde bu ordu, yine Kürdistan'da kalacaktır ve mazisine yaraşır bir tarzda katliamlarına devam edecektir.

Kısaca şunu söylemek istiyoruz:

Askeri alanda Kürdistan'da çok güçlü olan Türk burjuvazisi, ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda olduğu gibi, siyasal alanda da sömürgeciliği rahat geliştirebilmektedir. Kapitalist sistemde, herkes gücü oranında söz sahibidir. Türk burjuvazisinin gücü de, Kürdistan'ı sömürgeleştirmeye yetmektedir. Bugün Kıbrıs'ın yarısını işgal edebilmesi de, bu güçte olduğunun kanıtıdır.

Türk siyasal sömürgeciliğinin, Kürdistan'da, icra tarzı olarak parlamentoyu ve siyasal partileri kullanması, onun liberalliğinden değil, Kürt feodal-kompradorlarını ekonomik, sosyal ve kültürel alanda olduğu gibi, siyasal alanda da sıkı denetim altında tutmasındandır. Feodal-kompradorlar aracılığıyla seçimlerde parti kavgaları görünümü altında aşiretçiliği ve kabileciliği körükleyip halkı birbirine kırdırtmak, orta büyüklükteki toprak sahiplerini büyük toprak sahipleriyle kompradorların baskısı altında tutmak, dünyada eşine ender rastlanan sömürgeci yönetimini "demokrasi" maskesi altında

saklamak, Türk siyasal sömürgeciliğinin yöntemleridir. Eğer bir ülkede siyasal sömürgecilik, parlamento ve hakim ulus partileriyle icra ediliyor gibi görünüyorsa, bu demektir ki, bu ülkede sömürgeci yönetim en rahat dönemini yaşamaktadır. İngiliz, Fransız sömürgelerinde de böyle olmuştur. Paris, Londra parlamentolarında, sömürgelerden gelen sarı, siyah, beyaz uşaklar, siyaset icra ettiklerini sanırlarken, bu sömürgelerin çoğu bağımsızlığa kavuşmuştu. Ama, ulusal bağımsızlık mücadelesi geliştikçe, bu "demokrasi" oyunları yerini, yavaş yavaş generallerin sert çizmelerine, işkencelere, hapishaneye, bombardımanlara bırakır. Zaten sömürge yönetiminin en rahat olduğu dönemlerde bile, bu "demokrasi" cilası biraz kazınırsa, altında kan, işkence, cinayet ve acılardan örülü askeri ve sivil despotizm sınır.

Bütün bu söylenenler, Kürdistan için yüz kat daha doğrudur. Bu gerçeklere rağmen, halkımızı birbirine kırdıran, feodal-komprador baskısını sürekli artıran, eli kanlı despotizmini "demokrasi" diye yutturmak isteyen Türk burjuvazisinin siyasal sömürgeciliği altında ve içinde, parlamentoya ister "partili", ister "partisiz", ister "milli" adaylar yollamak için yapılan mücadeleye "demokratik mücadele" diyebilenler ve de kendilerini "demokrat", "yurtsever" hatta "sosyalist" diye tanıtanlar, bu kutsal sıfatlara layık olmak bir yana -tekrar söylüyoruz- olsa olsa Türk sömürgeciliğinin çanak yalayıcıları olabilirler. Siyasal sömürgeciliğe karşı yönelmedikçe ve sömürgeciliğin her biçimini yok etmeyi amaçlamadıkça, Kürdistan'da ister dernek ister parti düzeyinde olsun, ister gizli ister açık yapılsın, bu tip mücadelelerin hiçbirisi demokratik değildir. Bir halkı yok etme temelinde gelişen bir yönetimin çarkları arasında, meslek örgütlerinde bile olsa, demokratik mücadele mümkün değildir. Tabii, feodal-kompradorların en irilerinin TBMM'ye gitmelerine demokrasi demiyorsak; yine tabii, eğer mayasında burjuva demokrasisinin zerresini taşımayan Türkiye Cumhuriyeti'ne demokratik demiyorsak; bu böyledir.

Kürdistan Devrimcileri için demokrasi mücadelesi, ulusal bağımsızlık temelinde, feodal-komprador kesimin halk üzerindeki baskısına karşı verilir. Yurtseverlik bayrağı altında toplananlar, de-

mokratik güçlerden sayılır. Bu güçler arasında da demokratik kurallar uygulanır. Bu bayrak dışında başka bayrak altında toplananlar için, eğer aldanmamışlarsa, yaşama hakkı bile yoktur.

Kısaca, Kürdistan'daki yönetim, en gaddar ve en ince yöntemlerin birlikte uygulandığı TC'nin sömürge yönetimidir. Bu yönetim, feodal-komprador kesimin ileri gelenlerini uşaklaştıkları ölçüde himayesine alırken, halk üzerinde amansız bir baskı uygulamaktadır. Kırda jandarma örgütü vasıtasıyla köylüleri sürekli baskı ve denetim altında tutarken; idari amir (kaymakam, vali), askeri ileri gelen ve emniyet komiserinden oluşan üçlüsüyle kentleri yönetmekte ve kırla beraber baskı altında tutmaktadır. Sömürge yönetiminin bu açık yanlarına karşılık, MİT, bir yandan ileri gelen tüm sömürge yöneticilerini gizliden örgütlerken, diğer yandan ülkede uşaklaşan sosyal yapıdan büyük bir kesimi de, halkı birbirine kırdırmak ve ulusal kurtuluş mücadelesini önlemek amacıyla gizliden örgütlemektedir. Bütün bu gizli ve açık sömürge yönetiminin temelinde askeri işgal vardır. Jandarma, polis, sivil sömürge yöneticileri, burjuva partileri ve TBMM, Kürdistan'da bu işgal temeli üzerinde yükselir. Gerçek budur. Bu gerçeği değiştirmeye ne sosyal-şovenlerin, ne de her türden burjuva ve küçük-burjuva reformistlerin gücü yeter. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, siyasi alandaki sömürgeciliği gizleyen ve meşrulaştıran her türlü sosyal-şoven, burjuva ve küçük burjuva reformist görüşleri yerle bir ederek yükselecektir.

Üçüncü Bölüm

KÜRDİSTAN DEVRİMİ

I- Kürdistan Devriminin dayandığı tarihi miras

Bugün Kürdistan devriminin önünde iki türlü tarihi miras vardır. Birincisi, tarihte zengin bir insanlık kültürü ortamında, yabancı egemenliğine, hakim sınıflara ve doğaya karşı amansız bir savaş içinde oluşmuş, "Kürt yiğitliği-mertliği" biçiminde somutlaşan Kürt halkının direnme tarihi; ikincisi, halka baskı, yabancı egemenliğine uşaklık temelinde oluşan ve bugün karşımızda döneklik, korkaklık, kaypaklık, milli ihanet, tüm insani ve yurtsever değerlerinden soyutlanmış, fosilleşmiş bir insan artığı gibi somutlaşan hakim sınıfların tarihi.

Biz, bu iki tarihi mirası birbirinden kesinlikle ayırt ederiz. Halk tarihine ne kadar sahip çıkar ve devrimci mücadelemizin kökü haline getirirsek, hakim sınıfların tarihini de bu tarihten o kadar ayırt eder ve lanetleriz.

Bağımsızlıkla sonuçlanmamış bile olsa, halkların direnmeleri görkemliliğinden hiçbir şey kaybetmez. Eğer bugün insanlık, sosyalizm altında sınıfsız topluma doğru yürüyorsa, bunda, tarihte adına

bile rastlanmayan ve büyük kahramanlıklarla dolu olan sayısız halk direnmelerinin payı büyüktür.

Kürt halkı da, diğer halklar gibi, az direnmedi. Sınıflı toplum tarihi boyunca, pek az halkın uğradığı istila, işgal ve soykırım hareketlerine karşı büyük direnmeler gösterdi. Yurt olarak yüksek dağlık alanları tutmaları bile, bu gerçeğin ispatı için yeterli bir örnektir. Aşiretlerini ve dağlarını koruyarak -uygarlıktan olma pahasına- daha düne kadar yabancı egemenlere karşı bağımsızlıklarını korudular.

Siyasi ve sosyal yönden gelişmeleri önünde bir engel haline bile gelmiş olsa, aileye bağlılık ve onun namusu uğruna ölümü hiçe sayması, bu geleneksel direnme ve bağımsız yaşama duygusunun çarpıklaşmış bir biçimidir. Sanki emeğine, yurduna, insanlığına yabancılaşmanın öcünü alıyormuş gibi, gerici bir tarzda aileye sahip çıkarak bağımsızlığını korumak ister. Bu, aynı zamanda Kürt insanının dramıdır. Eğer Kürt insanı, bu çarpıklaşmış bağımsızlık duygusunu emeğine, yurduna ve insanlığa yeniden bağlarsa, kazanamayacağı bir davası yoktur.

Köleci, feodal, kapitalist toplumların işgal, istila ve sömürgeciliğine karşı Kürt halkının döktüğü kanı, pek az halk dökmüştür. Örneğin, son iki yüzyılda görülen büyük direnmelerden bazıları şunlardır: 1831-36 Rewandûz, 1842-48 Bedirhan Bey, 1856 Yezdan Şer, 1879 Bedirhanlılar, 1881 Ubeydullah, 1919 Koçgîrî, 1925 Palu-Genç-Hani, 1930 Ağrı, 1930 Simko, 1938 Dersim vb. Bu direnmeler de gösteriyor ki, halkımız, uğruna çok kan döktüğü özgürlüğünün gaspedilmesine kolay kolay göz yummamıştır.

Düşmanların imparatorluk biçimindeki devlet örgütlenmesine karşılık, parçalanmış ve kendi aralarında bile birleşememiş aşiret örgütlenmeleriyle, Kürt halkı başarıya ulaşamazdı. Bir de buna feodal ve aşiret reislerinin sürekli ihaneti ve uşaklığı eklenirse, "bu direnmeler neden başarıya gidemedi" diye Kürt halkı suçlanamaz. Bazı halkların çok az bir kan dökerek elde ettikleri bağımsızlığı eğer Kürt halkı elde edememişse, bundan, Kürt halkının direnmediği veya az kan döktüğü sonucu değil, düşmanlarının çok güçlü olduğu ve hakim sınıflarının da uşaklığı ve uyduluğu bir meslek hali-

ne getirdikleri sonucu çıkar.

Ama bugün, bu halk, bir "kadavra" gibi ortadadır. Bundan utanç duyuyoruz. Yine, bugün bu halkın düşmanlarının, bu halkın yurdunu kendi öz çiftlikleri gibi kullanmaları ve buna karşı "çaresiz" duruşumuz, bu utanç duygumuzu yüz kat daha artırıyor. Bütün bunlar neye yarar? Hıncımızı artırmaya ve halkımızın direnme tarihinin temelinde ve bilimsel sosyalizmin kılavuzluğunda gerçek kurtuluş yolumuzu çizmeye yarar.

II- Kürdistan Devriminin objektif ve subjektif şartları

Emperyalist dönemde sömürge bir ülkede devrimin objektif şartlarının olgunlaşması veya gelişmesi demek, o ülkenin emperyalist zincirin bir halkası haline gelmesi; bu halkada kapitalist gelişmenin, başta proletarya olmak üzere, modern sınıf ve tabakaların ortaya çıkmasına yol açması demektir.

Emperyalizmin dünya çapında bir sistem haline gelmesiyle, genellikle bütün ülkelerde devrimin objektif şartları oluşmuş sayılır. İstisna olarak, gelişmiş kapitalist ekonomiler tarafından sömürgeleştirilmeyen bazı klasik sömürgeler, kapitalist ekonominin gelişmemiş olması nedeniyle, devrimin objektif şartları açısından gelişmiş sayılamazlar. Örneğin, gelişmiş kapitalist ekonomileriyle İngiliz ve Fransızlar, sömürgelerinde kapitalist gelişmeyi erkenden sağlayıp, bu ülkelerde devrimin objektif şartlarının gelişmesine yol açarken; geri ve emperyalizme bağımlı bir ekonomisi olan Portekiz, Türkiye gibi ülkeler, sömürgelerinde erkenden bir kapitalist gelişmeye yol açamadıklarından, bu ülkelerde devrimin objektif şartlarının gelişmesini engellemişlerdir. Ancak emperyalizmle yeni sömürgeci ilişkilere girdikten sonra, sömürgelerdeki kapitalist gelişmeyi hızlandırarak, devrimin objektif şartlarının gelişmesine yol açmışlardır.

Kürdistan'da devrimin objektif şartlarının gelişmesi uzun süre engellenmiştir. Osmanlı egemenliği döneminde, feodal toplum

yapısının, aşırı baskı ve sömürü ile birlikte Avrupa kapitalizminin etkilerine karşı kapalı tutulması ve cumhuriyet döneminde de, özellikle 1940'ların sonlarına kadar, askeri işgal, katliam ve "yasak bölge" uygulamaları ile Kürdistan toplumu adeta dünyadan izole edilmiş ve 1950'lere kadar kapitalizmin etkilerine karşı büyük ölçüde kapalı tutulmuştur. Ancak bu tarihten itibaren, ilgili bölümlerde uzun uzun anlatıldığı gibi, başta emperyalizmin yeni-sömürgeciliğe yönelmesi ve yeni sömürge şartlarında Türkiye kapitalizminin hızlanarak gelişmesi, bu gelişmeden pay almak isteyen Kürt feodal toprak ağalarının kapitalist toprak ağaları ve kompradorlar haline dönüşmeye başlamasıyla, Kürdistan'da sömürgeci kapitalizmin gelişmesi hızlanmıştır. Günümüzde Kürdistan'da gelişen kapitalist sömürgecilik, yüzyıllarca kapalı tutulan ve dışarıya açılması engellenen aşiretçi-feodal toplum yapısını parçalayarak ve tam anlamıyla soyguna dayanan bir sömürge ekonomisi örgütleyerek, devrimin objektif şartlarının gelişmesini hızlandırmıştır.

Askeri işgal rejimi altında tutulan sömürgelerde, eğer ekonomik sömürgecilik de geliştirilmişse, devrimin objektif şartları var demektir. Bağımsız ve gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi, uzun bir legal mücadele döneminden geçerek proletaryayı eğitmek ve örgütlemek, doğacak bir devrim durumunda -egemen sınıfların artık eskisi gibi yönetememeleri, "alt sınıfların" da eskisi gibi yaşayamaz durumda olmaları ve değişiklik istemiyle bağımsız devrimci eylemlere girişmeleri durumunda- topyekün bir ayaklanmayla iktidarı ele geçirmek, sömürgeler için söz konusu değildir. Sömürgelerde legal çalışma ve örgütlenme olanağı olmadığından, devrimcilerin, kendilerini korumak, halkı örgütlemek ve sömürgeci kurumları işlemez hale getirmek için, ideolojik, politik ve askeri mücadele biçimlerini içiçe kullanmaları zorunludur. Ülkemizde devrimin objektif şartlarını bağımsız ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki gibi tahlil etmek isteyenler, ancak devrim yapmak istemeyenler ve devrim kaçkınları olabilirler.

Devrimin subjektif şartları, devrimde çıkarı olan sınıf ve tabakaların bilinçlilik ve örgütlülük durumunu ifade eder. Ülkenin somut şartlarının tahlilinden çıkan devrim teorisi, bu teoriden kaynaklanan

ve devrimin özelliklerini, hedeflerini, görevlerini, temel güçlerini, ulusal ve uluslararası ittifaklarını kısa ve özlü ilkeler halinde açıklayan program, bu teori ve programa dayanan ve salt sosyalistlerin örgütlenmesini ifade eden asgari örgütlenme düzeyi, subjektif şartların oluşmaya başladığını gösterir. Subjektif şartların oluşmasıyla birlikte, sömürge devrimlerinin gelişmesinin yolu sıcak savaştan geçer. Sömürgelerde asgari örgütlenme düzeyinde olan bir örgüt, sıcak savaşı geliştirmeye cesaret edemezse, ya dağılır ya da bir "entellektüel gevezelik kulübü" haline gelir.

Kürdistan'da devrimin objektif şartlarının tahlilinden çıkan devrim teorisi ve programı oluşturma ve bunun rehberliğinde mücadele, yeni yeni gelişmektedir. Kürt aydınlarının, düşünce bağımlılığı ve kısırlığı nedeniyle, ülkelerinin tarihi ve somut şartlarının tahlili konusunda gösterdikleri yeteneksizlik, günümüzde henüz yeni aşılmaktadır. Şimdiye kadar devrim teorisi ve programı etrafında gelişmeyen yayın hareketi, legalizmin doğal sonucu olarak ülke gerçeklerini olduğu gibi yansıtamamış; bu nedenle, gençlik ve aydınların çeşitli sosyal-şoven ve reformist küçük-burjuva akımlarının etrafında odaklaşmasına ve aydın-gençlik hareketinin devrimci-yurtsever bir tarzda gelişmemesine yol açmıştır. Kürdistan gerçeği üzerinde düşünme ve hareket etmeyi kendine temel ilke edinen Hareketimiz, ülke somutundan kaynaklanan teorisi ve bu teoriye dayanan programıyla ideolojik, örgütsel ve politik alanda halkımıza önderlik etmeyi, kutsal ve tarihi bir görev bilmektedir.

III- Kürdistan Devriminin özellikleri, hedefleri ve görevleri

Bir devrimin özelliğinden çıkarılması gereken anlam, o devrimin hangi tarihi kapsam içinde oluştuğunu ve hangi temel meseleleri çözeceğini belirlemektir.

Kürdistan Devrimi, ulusal baskının hiç çözümlenmediği, tam tersine sürekli geliştiği, bu baskılar yüzünden ortaçağ karanlıklarının varlığını güçlü bir şekilde duyurduğu bir ülkenin devrimidir. Kürdi-

stan Devriminin bu özelliği, uzun bir tarihi süreç içinde oluşmuştur. Tarihte sürekli gelişip güçlenen ve günümüzde kapitalist Türk sömürgeciliği biçiminde somutlaşan milli baskı, Kürdistan Devriminin ilk aşamasının milli yönde gelişeceğini ortaya çıkarır. Milli baskı çözümlenmeden, ülkenin hiçbir sorunu çözümlenemez. Ülkedeki baş çelişki milli nitelikte olup, diğer tüm çelişkilerin çözümlenmesi, bu çelişkinin çözümlenmesine bağlıdır. Ülkedeki üretim güçlerinin gelişmemesinden, milli tarih, dil ve kültürün açılıp serpilmemesinden, ortaçağ karanlıklarının hüküm sürmesinden bu çelişki sorumludur. Milli çelişkiyi baş çelişki olarak koymayan Kürdistan'a ilişkin tüm görüşler, sömürgeciliğe ve gericiliğe hizmet eder.

Milli çelişkiye bağlı olarak ve onunla birlikte çözümlenecek bir çelişki de, halkla feodal-kompradorlar arasındaki çelişkidir. Kürdistan Devriminin diğer bir özelliği de budur. Bu çelişki, sömürgecilik ve milli çelişki atlanarak çözümlenemeyeceği gibi, sömürgeciliğe karşı mücadele gelişmeden de çözümlenemez. Bu çelişkinin çözümü, devrimin demokratik yanını vurgular.

Kürdistan'ın tarihi somut koşulları nedeniyle milli ve feodal baskılar o kadar içiçe geçmiştir ki, bunları birbirinden ayırmak ve aralarına mesafe koymak mümkün değildir. Feodal-kompradorların büyük bir kısmı ajanlaşmış olup, sömürgecilerin en azgın temsilcilerinden herhangi bir farkları kalmamıştır. Bu nedenle, Kürdistan Devriminin milli ve demokratik yanları arasına mesafe koymak, milli ve demokratik yanların çözümünü farklı dönemlere ayırmak yanlıştır. Ulusal ve sınıfsal baskının içiçe geçmesi, devrimi de, ulusal ve sınıfsal baskılara karşı mücadeleyi bir bütün olarak görmeye sevkeder. Özellikle ajanlaşmış yapılara karşı mücadele, en acil ve en başta yapılması gereken görev olup, Kürdistan Devriminin tipik bir özelliğidir. Bu özellikleriyle Kürdistan Devrimi, bir **Milli Demokratik Devrim**'dir.

Burjuvazinin feodalizme karşı ilerici bir sınıf olduğu dönemde, bu tip devrimlere, burjuva demokratik devrimi denirdi. Ekim Devrimi'nden sonra, burjuva demokratik devrimleri çağı kapanıp proletarya devrimleri çağının açılmasıyla birlikte, proletarya devrimlerine bağlı olarak gelişen burjuva demokratik devrimlere, yeni türden

burjuva demokratik devrimleri, "yeni demokratik devrimler" veya kısaca "milli demokratik devrim" denmeye başlandı. Milli demokratik devrimden sonra, kesintisiz olarak sosyalist devrime geçilir. Ama, uzun vadeli bir mücadeleyle milli demokratik devrimi gerçekleştirmeden sosyalist devrime yönelinemez.

Kürdistan Devrimi, en ön planda Türk sömürgeciliğini hedef alır. Siyasi bağımsızlığı gaspeden, Kürt dili, tarihi ve kültürü üzerinde tam bir yok etme işlevini sürdüren, üretim güçlerini tahrip ve talan eden Türk sömürgeciliğidir. Bu sömürgeciliğe, dışta emperyalistler, içte de feodal-kompradorlar destek vermektedir. Birbirlerine çok sıkı ekonomik bağlarla bağlı olan bu üç güç, Kürdistan Devriminin hedeflerini teşkil ederler. Başta Türk sömürgeciliği olmak üzere, onunla birlikte iç ve dış destekçilerine karşı gelişmeyen bir hareket, Kürdistan'da devrimcilik sıfatı taşıyamaz. Kürdistan üzerinde klasik sömürgecilik biçiminde somutlaşan Türk hakimiyetini, emperyalizmin veya içte feodalizmin şu veya bu özelliğine dayanarak göz ardı ettirmek isteyen her anlayış gericidir ve Türk sömürgeciliğini gizlemeye hizmet eder. Emperyalizme ve feodalizme karşı mücadelenin tek doğru yolu, ikisinden de güç alan ve ikisinin de çıkarlarını kendisinde birleştiren Türk sömürgeciliğine karşı mücadeleden geçer.

Kürdistan Devriminin özelliklerinden ve hedeflerinden kaynaklanan Kürdistan Devriminin görevleri, Bağımsız ve Demokratik bir Kürdistan yaratmayı öngörür.

Bağımsız bir Kürdistan yaratmak, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü kaynakları, emeği, tarımı, ticareti, mali ve sınai alanı üzerindeki ekonomik sömürgeciliği, dil, tarih, kültür, sosyal ve siyasal alanda gelişmeyi önleyen kültürel ve siyasal sömürgeciliği ve askeri işgali ortadan kaldırmakla mümkündür. Bu alanlardaki sömürgecilik tasfiye edildikten sonra, Kürdistan'ın siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda bağımsız bir gelişme yoluna girmesi mümkündür.

Demokratik bir Kürdistan yaratmak ise, Kürdistan'ın toplumsal yapısı üzerindeki ağır feodal-komprador baskıların ortadan kalkmasına bağlıdır. Feodal-komprador sınıf tarafından uygulanan baskı ve sömürünün ortadan kalkması, kadınların, köylülerin, azmlı-

kların, tüm toplumsal yapının özgürleşmesini sağlar.

Birbirine bağlı olan bu iki alandaki baskı ve sömürüye karşı görevlerimizi yerine getirmek, ancak bilimsel sosyalizmin rehberliğinde bir politik örgüt, bu politik örgütün önderliğinde bir ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheye bağlı savaşan güçlü bir halk ordusunun örgütlendirilmesiyle mümkündür. Parti, cephe ve ordu örgütlenmelerinin içerik kazanması ve gelişmesi için de, işçilerin, köylülerin, esnafın, gençliğin ve kadınların kitlevi örgütlerinin yaratılması gerekir.

Bütün bu görevlerin gerçekleşmesi temelinde ve demokratik merkeziyetçilik genel ilkesi altında, siyasi alanda demokratik halk cumhuriyeti biçiminde somutlaşan halk demokrasisi, ekonomik alanda, merkezi ve emredici bir devlet planlama teşkilatının önderliğinde devletçilik, kooperatifçilik ve özel mülkiyete yer veren, ağır sanayi başta olmak üzere tarım, sanayi, ticaret ve mali alanda bağımsız ve topyekün kalkınmaya dayanan bir ekonomik düzenin gerçekleşmesini olanaklı kılar. Siyasi ve ekonomik alandaki bağımsızlaşma ve gelişmeye, dil, sosyal, kültürel ve eğitsel alandaki bağımsızlaşma ve gelişim eşlik eder. Ulusal dilin, tarihin, sanatın araştırılıp kurumlaştırılması, tüm ülke halkının, biçimde ulusal özde demokratik olan bir kültürle beslenmesi, herkesin içinde bulunduğu koşullara göre mesleki, teknik ve bilimsel bir eğitime tabi tutulması, ancak ekonomik ve siyasi alanda bağımsız olmakla mümkündür.

IV- Kürdistan Devriminin yöntemi ve taktiği

Tarihte zor, her zaman için iki rol oynamıştır. Birincisi, üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel teşkil eden gerici üretim ilişkilerini ve halklar üzerindeki yabancı egemenliği parçalamaya yönelik devrimci zor; ikincisi, üretim güçlerinin gelişmesini köstekleyen gerici üretim ilişkilerini egemen kılan ve halklar üzerinde gasp ve talan rejimini kurmayı amaçlayan gerici zor.

Yöneldiği alanlar bakımından da zor ikiye ayrılır: Birincisi, üre-

tici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi çözmek için kullanılan iç zor; diğeri ise, aşiretler, halklar ve uluslar üzerine yönelik dış zor. İç zor, eğer üretim güçlerinin gelişmesi önünde bir engel haline gelmiş üretim ilişkilerini ortadan kaldırmaya yönelikse, devrimci veya ilerici bir rol oynar. Yok eğer, üretim güçlerinin gelişmesi önünde bir engel haline gelmiş üretim ilişkilerini sürdürmeye yönelikse, karşı-devrimci ve gerici bir rol oynar. Sömürücü sınıflar elindeki dış zor ise, nadir olarak ilerici rol oynayıp, genellikle gericidir. Toplum biçimlerinin dönüştüğü dönemlerde, devrim dalgası doğduğu ülkeden taşarsa çoğunlukla ilerici bir rol oynar. Ama böyle olmayıp, aşiretler, halklar, uluslar üzerinde baskı ve sömürü kurmayı amaçlarsa, böylesi dış zorlar gericidirler. Oysa halkların, aşiretlerin, ulusların yabancı baskı ve sömürüden kurtulmak için kullandıkları zor her zaman devrimci ve ilericidir. Gerici dış zor, üzerinde uygulandığı halkı ya yok eder, ya başkalaşıma uğratır, ya da kendisi bu halk önünde yenilir. Yenilirken de, ya bu halk tarafından tamamen dışarıya püskürtülür, ya bu halk içinde eriyerek başkalaşıma uğrar, ya da tamamen bu halk tarafından yok edilir.

Bir ülkede gerici zor ne kadar yoğun ve örgütlüyse, devrimci zor da o kadar yoğun ve örgütlü olmak zorundadır. Tarihteki tüm zor örgütlenmeleri, ancak başka zor örgütlenmelerinin gücüyle yıkılmıştır. Tarihte ve günümüzde hiçbir zor örgütlenmesi, durup dururken kendi kendisini lağvetmemiştir. Tarih boyunca gerici zorla devrimci zor birbirleriyle sürekli mücadele içinde olup, bu zorlar arasındaki mücadelenin ortadan kalkması, ancak gerici zoru ve bu zorlar arasındaki çatışmayı doğuran şartların ortadan kalkmasıyla mümkündür.

Kürdistan, tarih boyunca üzerinde sürekli gerici dış zorun uygulandığı bir ülkedir. Kürdistan'a yönelen zor, daima talancı ve tahripkar bir rol oynamıştır. Sınıflı toplum tarihi boyunca Kürdistan'a hakim olan zor, hemen hemen daima yabancı karakterlidir ve yoğun bir şekilde örgütlüdür. Zorun bu karakteri, toplumsal üretim güçlerinin gelişmemesinin ve Kürdistan'ın yoksulluğunun temel nedenidir. Bugün de Kürdistan'daki zor, yabancı ve gerici bir karakterde olup, derinliğine ve genişliğine yoğun bir şekilde örgütlenmiştir.

İşte genel olarak dünyada, özel olarak da Kürdistan'da tüm sınıflı toplum tarihi (iki konu da şimdiye kadarki yazılarda açıklandı) boyunca görülen zorun bu genel nitelikleri, Kürdistan Devriminin yöntemi ve taktiği konusunda bizi aydınlatmaktadır.

Madem ki dış zor bu kadar yoğun bir şekilde örgütlenmiş ve halkımız üzerinde her gün, her saat, her dakika etkisini duyurmaktadır, o halde halkımızın çıkarına olan devrimci zor da, karşı-devrimci zoru her gün, her saat, her dakika, her saniye dövmelidir. Karşı-devrimin emrindeki tahripkar, talancı ve haksız zora karşılık, halkımızın emrinde yeni bir toplum yaratıcı, haklı ve devrimci zoru yaratalım! Yeni bir dünyaya ulaşmanın başka tür bir yolunu bilim henüz keşfetmemiştir. Ama revizyonistler ve reformistler hariç! Onlar, yeni bir yol, "barış içinde toplumsal ilerleme" ve burjuvazinin gerici zoruyla anlaşa anlaşa yeni bir dünya yaratabileceklerini iddia etmektedirler. İddia edebilirler; ancak onların yaratacakları dünya, burjuvazinin çoktan miyadını dolduran yoz dünyasıdır. Yine onlar, tekellerle savaşmadan, sömürgecilikle dişe diş bir mücadele vermeden, parça parça -parlamenter, bakan, müsteşar, genel müdür, general sayısını artırarak- iktidarı burjuvaziden alabileceklerini söylemektedirler. Alabilirler, ama bir şartla; kendileri de burjuvazinin uşakları olmak, burjuvazinin hizmetçiliğini yapmakla.

Kürdistan Devriminin uygulayacağı zor, karşı-devrimci zorun niteliğine bağlıdır. Karşı-devrimci zorun niteliklerini, nasıl uygulandığını, kimi aracı kıldığını, ilk etapta kimi hedef aldığını tesbit etmeden, ona karşı çıkaracağımız devrimci zorun niteliklerini, araçlarını, başlangıç hedeflerini doğru tesbit edemeyiz. Ama, tüm sömürge halklarının kurtuluş mücadelesinin öğrettiği genel bir kural vardır, o da şudur: Bir halk, nüfusunun azlığına veya çokluğuna bakmadan, eğer savaşacaksa, uzun süreli bir halk savaşına hazırlanmalıdır. Bu savaş, çeşitli evrelerden geçerek o halkı kurtuluşa götürecektir. Bu kural, bizim için de doğrudur. Kürdistan halkı eğer savaşmaya cesaret etmişse, mutlaka uzun süreli ve çeşitli evrelerden geçecek olan bir halk savaşına hazırlanmalıdır.

Devrimci taktik, kurulu örgüt ve ülkenin somut koşulları tarafından belirlenir. Uzun vadeli ve çeşitli evrelerden geçmesi gereken bir

ülke devriminin, halk savaşı biçiminde zora dayanan yönteminin ilk etabı veya taktiği nasıl olabilir? Böyle bir ülkede devrimci taktik, somut koşullar, ülke üzerindeki mücadele pratiği ve dünya halklarının devrimci deneyimlerinden çıkar. Ajan şebekeleri ve istihbarat örgütlerinin ağ gibi örüldüğü bir ülkede devrimci taktik, ilk etapta ajanlaşmış yapı ve istihbarat örgütleriyle kıyasıya bir mücadele ve bu mücadelenin gereklerine uygun bir örgütlenme olabilir. Böyle bir ülke devrimi, bu örgüt ve mücadele taktiğiyle yıllarca beslenip çelikleşmedikçe gelişemez.

Elbette bu sözler devrimcileredir. Yoksa kendilerini çoktan satmış burjuva ve küçük-burjuva reformistlerine değil. Onların tüm derdi, bağımsızlık ve bunun için örgütlenme ve mücadeleye hazırlanmak değil, uşaklık ettikleri sömürgecilerden birkaç kemik daha koparmaktır. Onlara göre, devrimciler, zamanı gelmemiş şeyleri yapmaya çalışan "korkunç maceracılar"dır.

V- Kürdistan Devriminin temel gücü ve ittifakları

Bir devrimci hareket, eğer temel gücünü ve müttefiklerini doğru tesbit edememişse, o hareketin başarıya ulaşma olanağı yoktur.

Kürdistan tarihi, devrimin temel güçlerinin doğru değerlendirilmemesi ve müttefiklerinin doğru tesbit edilememesi yüzünden halkımıza pahalıya mal olan yenilgilerle doludur. 1974 Güney Kürdistan hareketinin yenilgisi bu konuda en açık ve ibret verici bir örnektir.

Bir devrimci hareket hangi temel güce dayanmalı, hangi müttefikleri birincil olarak görmeli, hangilerine ikincil planda yer vermelidir? İşte bir devrimci hareketin başarıya ulaşmasının bir koşulu da, bu sorulara verilecek olumlu cevaplardan geçer.

Kürdistan'ın somut koşullarının sıkı bir irdelenmesi, devrimin temel güçlerini ve birincil müttefiklerini ortaya çıkarmaktadır. Feodal-komprador kesimin Türk sömürgeciliğinin gelişim sürecinde ajanlaşmış bir yapı içine girmesi, milli kapitalizmin gelişme olanağını

bulamaması, dolayısıyla bir milli burjuva sınıfının ortaya çıkınaması, kent küçük-burjuvazisinin de Türk sömürgeciliğine ve feodal-komprador kesime maddi bağlarla bağlı olması, temel güç olarak işçi-köylü ittifakını bırakmaktadır. Kürdistan Devrimi için, işçi-köylü ittifakı, temel önemde bir ittifak olup, milli demokratik devrimin başarıya gitmesinin vazgeçilmez koşuludur.

Temel gücü tesbit etmek önemlidir; ama yetmez. Devrimin temel gücünün diğer müttefiklerini de doğru tesbit etmek gerekir. Temel ittifak dışındaki birincil ve ikincil ittifaklar sorunu, devrimin dostlarının sayısını azamiye çıkarırken, düşmanlarının sayısını asgariye indirmek, tehlikeli düşmanı başa almak ve diğerlerini önem derecelerine göre sıralamaya tabi tutmak meselesidir. Bu nedenle, başarıya gitmede birincil ve ikincil ittifaklar da önem taşır.

Kürdistan Devriminin birincil ittifakları iki halkadan oluşur. Gençlik-aydın tabaka, birinci halkayı oluşturup, özellikle devrimin başlangıç aşamasında büyük rol oynayarak, devrimin gelişip başarıya ulaşmasında önemli ve güvenilir bir müttefiktir. Kent küçük-burjuvazisi ve diğer milli güçler ikinci halkayı oluşturup, özellikle devrimin geliştiği dönemlerde mücadeleye katılırlar.

Kürdistan Devriminin ikincil ittifakları üç halkadan oluşur. Birinci halka Kürdistan'ın diğer parçalarındaki yurtsever hareketlerle ittifakı, ikinci halka Kürdistan'ı sömürgeleştiren ülkelerin devrimci hareketleriyle ittifakı, üçüncü halka sosyalist ülkeler, ulusal kurtuluş hareketleri, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi ve tüm ilerici insanlıkla kurulacak ittifakları içerir. Sabırlı ve dikkatli bir mücadele ile kurulacak bu ittifaklar, Kürdistan Devrimini yenilmez kılar. Ama bütün bu ittifakların gündeme girebilmesinin ilk şartı olarak, uluslararası kamuoyuna, teorisiyle, programıyla, örgüt ve taktiğiyle kurtuluş hareketinin kendini tanıtması gerekir. Masa başında çizilecek planlarla ittifaklar gerçekleşmez. Tarihte ve günümüzde en güçlü ittifaklar, sıcak savaş içinde gerçekleşen ittifaklardır.

Kürdistan Kurtuluş Hareketi, sıcak mücadele içinde, müttefiklerinin önem sırasıyla kimler olduğunu görebileceği gibi, düşmanlarının da kimler olduğunu görecektir. Bu konuda unutulmaması ge-

reken bir nokta da, devrimci hareketle dostluk kurabilecek çeşitli hakim sınıflardan kişilerin her zaman bulunabileceğidir.

Kürdistan Kurtuluş Hareketi, içinde bulunduğu ittifak yapısına bağlı olarak, halk safları arasındaki suni çelişkileri, zora başvurulmadan ve ikna yöntemiyle çözmekten yanadır. Bu noktada, halkla, halkın mücadelesini bölüp parçalamaya hizmet eden ve özünde sömürgeciliğin ve feodal-komprador sınıfın uşaklığını yapan hakim ulustan sosyal-şoven akımlarla ezilen ulustan burjuva ve küçük-burjuva reformist ve teslimiyetçi akımları birbirinden ayırt etmek gerekir.

Kürdistan Kurtuluş Hareketi, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki devrim meselesini, esas olarak o parçada yaşayan halkın meselesi olarak görür. Bununla birlikte Kürdistan halkının ve ülkesinin bir bütün olduğunu, Kürt halkının iradesine aykırı olarak, emperyalist-sömürgeci güçlerce zorla parçalanan birliklerinin, her parçadaki halkın iradesine uygun olarak devrimci yöntemlerle yeniden kurulacağını bir ilke olarak kabul eder. Uzun bir mücadele sonunda gerçekleşeceğine inandığımız bu ilke, somutta ifadesini **Bağımsız, Birleşik ve Demokratik Kürdistan** sloganında bulur.

Kürdistan Kurtuluş Hareketi, Kürdistan'ın her parçasını sömürgeleştiren ülke halkı ve devrimci güçleriyle ilişkide bulunmayı, ittifak politikasının doğal bir gereği sayar. Bu konudaki temel ilke, ülkelerin bağımsızlık ve halkların özgürlük haklarına, örgütsel alan da dahil olmak üzere, saygılı ve dostça davranmaktır. Esas olarak ülke halkının meselesi olan ve o halkın tarihi somut şartlarından kaynaklanan devrim meselesine dışardan müdahale etmemek, yani "devrim ihracında" bulunmamak, örgütsel birliğini parçalamamak, sosyal şoven tezlerle hakim ulus burjuvazisinin uşaklığına oynamamak koşuluyla, dostça ve karşılıklı aktif yardım temelinde komşu halklar ve bu halkların devrimci güçleriyle halledilemeyecek bir mesele yoktur. Temel konularda anlayış birliği, çok güçlü dayanışma birliklerinin ortaya çıkmasına yol açar. Kürdistan'ın her parçasını sömürgeci devlet sınırları içinde bırakmayı -ister devrim öncesi, ister devrim sonrası için olsun- ilkede kabul eden her görüş, devrimci ittifakların kurulması önünde bir engeldir. Ne tür bir birlik

oluşturacağı, Kürdistan halkının kendi meselesidir. Bu ilkeyi hiçbir "devrimci reçete" ile değiştirmek mümkün değildir. Kürdistan Devrimcileri için bu ilkenin biricik anlamı, ülkelerinin bağımsız ve halklarının özgür olması temelinde ve her alanda eşit, iç işlerine karışmama ve karşılıklı aktif yardım ilkelerinden kaynaklanan her düzeydeki ilişkidir. Bizce, proleter enternasyonalizminin doğru ve biricik yorumu da böyle davranmayı emreder.

Bu konuda, gerek ezen ulus "devrimcilerinden" gerekse onlarla farklı nüanslardan ama aynı telden çalan ezilen ulus "devrimcilerinden" gelen, ulusal mesele konusundaki "bölgesel özerklik", "federal birlik", "dil ve kültür özerkliği" biçimindeki çözüm yolları gericidir ve günümüzde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının biricik doğru yorum tarzı olan "bağımsız devlet" tezine aykırıdır. Bağımsız devlet, günün şartlarında tek doğru, doğru olduğu için de devrimci bir tez olup, diğer tezler ve çözüm yolları devlet sınırlarına dokunmadığı için reformist, reformist olduğu için de gerici tezlerdir.

Siyasi, ekonomik ve diğer alanlarda bağımsız bir ülke yaratmayı amaçlayan Kürdistan Kurtuluş Hareketi, başta komşu halklar olmak üzere, bölge ve dünya halklarıyla ilişkilerinde, dünya proletarya devriminin çıkarlarını esas olarak alır. Bu çıkarlar neyi gerektiriyorsa o doğrultuda bir davranış içine girer.

Kürdistan Kurtuluş Hareketi, içinde bulunduğu doğal ittifak yapısının bir gereği olarak, sosyalist ülkeler, emperyalizme karşı mücadele içinde olan devlet, hükümet, kurtuluş hareketleri ve emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleriyle, en geniş ilişkiler kurmaktan yanadır. Bu konuda Kürdistan Kurtuluş Hareketinin gözettiği temel ilke, dünya halklarının emperyalizme karşı yürüttüğü bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadeleleri olmadan ve bu mücadelelerin desteği sağlanmadan başarıya ulaşamayacağıdır.

Sosyalist ülkeleri "emperyalist" ve "faşist" ilan etmek, Kürdistan Kurtuluş Hareketine yapılabilecek en büyük kötülüklerden birisidir. Sovyetler Birliği ve Çin dahil olmak üzere bütün sosyalist ülkelerle, proleter enternasyonalizminin ilkelerine göre ilişkiler geliştirmeyi devrimci bir görev biliriz. Dünya Komünist Hareketi içindeki

bölünme ve çatışmaları, sosyalist ülkelerin varlığı meselesinden ayrı tutmak gerekir. Modern ve süper revizyonist akımlara karşı olmak, sosyalist ülkelere karşı olmak anlamına gelmez. Sosyalist ülkeler hakkında uluorta ve yersiz konuşmamak, ölçülü, yerinde ve seviyeli tavır almak gerekir. Böyle bir tavır, revizyonizme karşı mücadelemizi engellemez; tersine daha anlamlı ve sonuç alıcı, doğru bir mücadele anlayışına götürür.

Emperyalizme karşı mücadele içinde olan ulusal kurtuluş ve işçi sınıfı hareketleri, doğal müttefiklerimizdir. Onların tüm mücadele deneyimlerinden yararlanmaya ve bu hareketlerle çeşitli düzeylerde en yoğun ilişkileri geliştirmeye çalışmalıyız. Özellikle, ülkemizin haklı olan, ama henüz dünya halklarına tanıtılmamış bulunan ulusal haklarının ve bu haklar için geliştirilen mücadelenin propagandasını yapmada, ulusal kurtuluş ve işçi sınıfı hareketleri en güçlü desteklerdir. Propagandada bu destek sağlanırsa, dünya halklarının yardımını sağlamada büyük kolaylık elde edilmiş olur.

Bugün Kürdistan Kurtuluş Hareketinin teorisi, programı ve örgütüyle güçlü bir sesi olmadığı için, Kürdistan halkına yardıma hazır olan bir yığın güçle bağ kurulamamaktadır. Kürdistan'ın haklı davasını istismar eden ve kendi aşiretçi-feodal çıkarları için emperyalistlere satan gerici örgütler, dünya halklarının mücadelemiz hakkındaki olumlu görüşlerinde kuşkular yaratmış, bu da halkımızın önemli oranda tecrit olmasına yol açmıştır.

Biz şuna inanıyoruz ki, eğer devrimci teorisi, programı ve örgütlenmesiyle Kürdistan Kurtuluş Hareketi, kendini yeniden dünya halklarına tanıtırsa, onlardan en büyük desteği mutlaka sağlayacaktır.

IV- Kürdistan Devriminin Ortadoğu ve dünya devrimi içindeki yeri

Kürdistan Devriminin Ortadoğu ve dünya devrimi içindeki yeri ve önemi, Kürdistan ve Ortadoğu'nun emperyalist sistem içindeki yeri ve önemine sıkı sıkıya bağlıdır.

Ortadoğu'nun siyasi haritası, emperyalizm, sömürgecilik ve feodalizmin çıkarları doğrultusunda oluşturulup, halkların ulusal kurtuluş, demokrasi ve birlik taleplerine ters düşmektedir. Geçmişte İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle, onlarla uzlaşan ve işbirliğine giren kemalistler, İran ve Arap monarşistleri tarafından çizilen bu siyasi harita, özünde Ortadoğu halklarını parçalayıp işgal, istila ve sömürgecilik gibi milli baskılara açık hale getirmek ve güçten düşürmek, böylece onların ulusal kurtuluş, demokrasi ve birlik davalarını zorlaştırmak ve engellemek amacına yönelik olup; bugün de emperyalist sistemin başını çeken ABD emperyalizmi tarafından -Ortadoğu'da, kolay bir emperyalist, siyonist, kemalist ve monarşist baskı ve sömürü rejimi sürdürülmek ve olduğu gibi devam ettirilmek istenmekte- Ortadoğu halklarının ulusal kurtuluş, demokrasi, birlik ve giderek sosyalizm mücadelelerine karşı en büyük koz olarak kullanılmaya çalışılmaktadır.

Eğer Ortadoğu'da siyonizm, kemalizm, monarşizm ve kokuşmuş mezhepçilik olmazsa emperyalizm zor tutunur. Emperyalizm gücünü yarı yarıya, halklar arasında milli baskılara, işgallere, katliamlara ve suni çelişkilere yol açan bu ideolojik ve politik yapılardan almaktadır. Ortadoğu'da emperyalizme karşı mücadelenin ağır ve sancılı gelişmesinin başlıca nedeni de, emperyalizmin "truva atı" rolünü oynayan bu gerici, şovenist, ilhakçı ve sömürgeci olan ideolojik-politik yapılardır. Emperyalizm, Ortadoğu'da bu yapılarla ilmeğini dokur ve halkların boynuna geçirir.

Kürdistan Devriminin Ortadoğu'daki rolü ve önemi, Ortadoğu'nun bu karmaşık ve gerici yapısı içinde Kürdistan'ın kilit bir mevkide yer almış olmasından ileri gelir. Kürdistan adeta Ortadoğu'nun "Gordion"udur. "Gordion"daki düğüm çözülürse gerisi kolay gelir. Kürdistan, dört parçaya bölündüğü, her parçada milli baskının en yoğun bir şekilde uygulandığı ve feodalizmin zorla yaşatılmaya çalışıldığı bir ülke olması nedeniyle, Ortadoğu'daki gericiliğin en önemli bir kaynağı durumundadır. Özellikle komşu halkların devrim mücadelesinin kolay gelişmeyişinin bir nedeni de Kürdistan'daki bu yapıdır. Bu yapı devrimle değiştirilmeye çalışılırsa, komşu halkların mücadelelerinin ileri boyutlara fırlayacağı açıktır.

Gericilik kaynağı kurutulmazsa, bu kaynaktan beslenen komşu yörelerin gericileşmesi kaçınılmazdır. Kürdistan'ın bağımlılık altında tutulmasından kaynaklanan gericilik, şovenizm ve sosyal-şovenizmle komşu halkların mücadelesini zehirlerken, feodalizmi zorla ayakta tutmaya çalışarak, burjuva ve küçük-burjuva reformist ve teslimiyetçi düşüncelerle de Kürdistan halkının mücadelesini zehirlemektedir. Bağımlılık zincirinin parçalanması, en azından bu doğrultuda bir mücadelenin geliştirilmesi, başta Kürdistan halkının olmak üzere, komşu halkların da mücadelesini ileri boyutlara fırlatacaktır. Gericiliği kaynağında kurutmak gerekir. Kaynak Kürdistan'ın bağımlılığıdır. Okun hedefi buraya yöneltilmedikçe, Ortadoğu'da, en azından Kürdistan'a komşu ülkelerde, proletarya önderliğinde halk kurtuluş hareketlerinin geliştirilmesi zordur. Nitekim zor olmaktadır da. Ortadoğu'nun ve onun bir parçası olarak Kürdistan'ın birbirlerine bağlı bu stratejik konumları, Kürdistan Devriminin dünya devrimi içindeki yeri ve önemini anlamamıza olanak vermektedir.

Biz, Kürdistan Devriminin Ortadoğu'daki yeri ve önemini, Vietnam Devriminin Çin Hindi'ndeki yeri ve önemine benzetebiliriz. Nasıl ki, Vietnam Devrimi, proletarya önderliğinde Hindiçini devrimlerinin anahtarı rolünü oynamışsa, Kürdistan Devrimi de farklı zaman ve mekan koşulları içinde proletarya önderliğindeki Ortadoğu halk devrimlerinin anahtarı rolünü oynayacaktır. Yine nasıl ki Vietnam Devrimi, emperyalizmin Hindiçini'den atılmasında ve emperyalizmin dünya çapında geriletilmesinde büyük ve tarihi önemde bir rol oynamışsa, Kürdistan Devrimi de emperyalizmin Ortadoğu'dan atılmasında başrolü oynayacak ve dünya çapında geriletilmesinde de büyük ve tarihi bir rol oynayacaktır.

Kürdistan Devriminin dünya devrimindeki yeri ve önemi, birinci olarak, modern revizyonist akımların Dünya Komünist Hareketini büyük bir oranda zedelediği ve birliğini parçaladığı bir ortamın ürünü olarak ortaya çıkmasında; ikinci olarak da, sosyalizm güçleriyle emperyalizm güçlerinin büyük bir mücadele içinde olduğu ve bu mücadeleyi kendi lehlerine çevirmek için yoğun bir hazırlık içine girdiği Ortadoğu gibi bir bölgenin kilit noktasında yer almasındadır.

Bugün Dünya Komünist Hareketi büyük ölçüde zedelenmiş ve birliği parçalanmıştır. Marksizm-leninizmin devlet, devrim, proletarya diktatörlüğü, barış içinde bir arada yaşama, kapitalist olmayan yoldan geçiş, savaş, emperyalizm tahlili gibi en önemli konulardaki temel tezlerine, bir yandan "toplumsal ilerleme"ci teoriler, diğer yandan bu teorilere zıt bir yönde gelişiyormuş gibi görünen, özünde onunla aynı kapıda birleşen "iki süper devlet" ve "üç dünya" teorileri tarafından bir savaş başlatılmıştır ve büyük bir hızla bu savaş sürdürülmeye çalışılmaktadır. Görünüşte, bu teoriler ve bu teorilere dayanan akımlar birbirleriyle savaşıyorlarmış gibi gözükürler. Özünde ise, her iki taraf da marksizm-leninizmle savaşmaktadır. Birbirleriyle onbeş yıldan beri savaşmalarına rağmen, dünya halklarının kurtuluşunda bu iki revizyonist akıma dayanan örgüt ve hareketlerden herhangi biri en ufak başarılı bir örnek verememiştir. Yaptıkları, halkların devrimci birikimlerini birbirlerine karşı kullanarak çarçur etmektir.

Henüz çok genç olan Kürdistan Proleter Devrimci Hareketi, bu durumdan büyük zarar görmüştür. Ama buna rağmen, her iki revizyonist akıma karşı yürüttüğü mücadeleyi, sömürgeciliğe karşı sıcak bir savaşım içinde doğacak olan güçlü ve çelikleşmiş bir proletarya örgütü biçiminde somutlaştırırsa, bundan dünya proletaryası ve halkları büyük bir yarar göreceklerdir. Kürdistan proleter devrimcilerinin böyle tarihi önemde bir görevi gerçekleştirmeleri olasıdır. Her iki revizyonist akım, Kürdistan halkına, sosyalist ülkeleri emperyalist ve faşist olarak tanıtıp sömürgeciliğe uşaklıkta birbirleriyle yarışarak, devrimci savaştan vebadan kaçar gibi kaçtıktan sonra, bu akımlarla savaşmak ve bunların işini bitirmek Kürdistan proleter devrimcileri için pek zor bir iş değildir. Kürdistan, böyle bir görev için, çok elverişli bir alan oluşturmaktadır. Devrim için koşulların son derece elverişli olmadığı ülkelerde revizyonizm kolay altedilemez. Ama Kürdistan gibi devrim dışında yaşamanın hayvanca yaşamdan farksız olduğu bir ülkede, revizyonizm hiçbir vaadde bulunamaz. Bulunsa bile, bu vaadlerinin kofluğu kolayca anlaşılabilir.

Her türlü burjuva ve küçük-burjuva milliyetçiliğinin ipliğinin

çoktan pazara çıktığı, ufak bir kemik karşılığında kendilerini satmaya çoktan hazırlandıkları bir ülkede, bir yandan revizyonizme, diğer yandan revizyonizmin ikiz kardeşi ve onunla aynı maskeyi takınan burjuva ve küçük-burjuva milliyetçiliğine karşı proletarya bayrağını yükseltmek, Kürdistan proleter devrimcilerinin kutsal görevidir.

Eğer bu görevlerini, ülkelerinin bağımsızlığı ile birlikte gerçekleştirirlerse, Kürdistan proleter devrimcileri, dünya proletaryası ve halklarına muzaffer olmuş bir komünist örgüt sunarak tarihi görevlerini yerine getirmiş olacaklar ve bundan haklı bir gurur duyacaklardır.

Kürdistan Devrimi, Ekim Devrimi'yle başlayan ve ulusal kurtuluş hareketleriyle gittikçe güçlenen dünya proletarya devriminin bir parçasıdır. Emperyalizmin savaş tahrikçiliğine karşı, dünya halklarının ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadeleleri, -imkansız olmasa bile- yeni bir dünya savaşının çıkmasını zor bir hale getirmiştir. Dolayısıyla, 1945'lerden sonra çeşitli ülkelerin devrimleri bir emperyalist savaş içinde ve sonunda değil, böyle bir savaşın olmadığı bir dönemde yapılmaktadır. Emperyalizme karşı dünya halklarının kazandıkları kesin üstünlük, günümüzde, tek tek ülkelerde devrimlerin yapılmasını mümkün kılmaktadır.

Bu nedenler (yeni bir dünya savaşını çıkarmalarının zorluğu ve tek tek ülkelerde devrim yapma olanaklarının güçlenmesi), emperyalistleri, eldeki mevzilerini güçlendirmeye, işbirlikçilerini kullanarak dünya halklarının mücadelelerini boğmaya götürmektedir. Asya ve Afrika'daki güçlerini iyice kaybeden emperyalistler, onsuz edemeyecekleri zengin petrol kaynakları, stratejik-coğrafik ve siyasi konumuyla önemli bir yer işgal eden Ortadoğu'ya yüklenmekte ve bütün güçleriyle burada tutunmaya çalışmaktadırlar. Bölümün başında açıkladığımız gibi, uzlaştığı ve işbirliği ettiği güçlerin oluşturduğu gerici ideolojik-politik yapıları kullanarak, Ortadoğu halklarının mücadelesini ağırlaştırmaya, çarpıtmaya ve sancılar içinde boğmaya çalışmaktadır.

Kürdistan Devriminin ikinci önemli rolü bu noktada kendini göstermektedir. Ortadoğu'da güçlendirilmek istenen emperyalist zinci-

rin en zayıf halkasını Kürdistan oluşturmaktadır. Bu halkada devrimci mücadeleyi yoğunlaştırmak, halkanın kopmasına yol açacaktır. Bunu takiben Ortadoğu halklarının devrimci mücadeleleri gelişerek zafere gidecektir. Ortadoğu'dan da kovulmuş bir emperyalist sistemin, son birkaç darbeyle tarihe gömülmesi zamanı herhalde çok daha kısalmış olacaktır.

Bu iki nokta, yani bir yandan modern revizyonist akımlara karşı mücadele içinde ve ülkenin bağımsızlık savaşında muzaffer olmuş bir proletarya hareketi, diğer yandan emperyalizmin nihai çöküşe gitmesinde sistemi en zayıf halkasından parçalamış bir ulusal kurtuluş hareketi, Kürdistan Devriminin dünya çapındaki önemini ve katkısını vurgular.

Bütün bu anlatılanların sonucu olarak, bize göre proletarya enternasyonalizmi, tek tek ülkelerdeki "milli" ve sosyal kurtuluş mücadelesiyle çelişmez. Tam tersine, ancak ülkelerin somut koşullarına uyarak ete-kemiğe bürünebilir. Çünkü, proleter enternasyonalizminin bir tek doğru yorum tarzı vardır. O da, kişinin kendi ülkesinde devrim için mücadele etmesi ve bir tek o doğru devrimci çizgiyi tüm dünyada maddi ve manevi olarak desteklemesidir.

ABDULLAH ÖCALAN • Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto) • WEŞANEN SERXWEBUN 24